

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

2024 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

TRA2 Bölgesi (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars)

AĞRI

IĞDIR

ARDAHAN

KARS

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	4
KISALTMALAR	6
YÖNETİCİ ÖZETİ	7
1. GİRİŞ	9
2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR	11
2.1. TURİZM DESTİNASYONLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE MARKALAŞTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TSOP)	11
2.1.1. Amaç	11
2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	11
2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	13
2.1.4. Proje ve Faaliyetler	17
2.1.4.1. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	17
2.1.4.3. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri	18
2.1.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek	21
2.1.4.5. Ajans Destekleri	24
2.1.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	27
2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması	28
2.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	29
2.1.7. İzleme ve Değerlendirme	30
2.2. KIRSAL EKONOMİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (KSOP)	31
2.2.1. Amaç	31
2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	31
2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	32
2.2.4. Proje ve Faaliyetler	36
2.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama	36
2.2.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	37
2.2.4.3. Kapasite Geliştirme	37
2.2.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek	40
2.2.4.5. Ajans Destekleri	40
2.2.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	42
2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması	43
2.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	44
2.2.7. İzleme ve Değerlendirme	44
2.3. İMALAT SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMIN ARTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (İSOP).....	45
2.3.1. Amaç	45

2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	45
2.3.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri	47
2.3.4. Proje ve Faaliyetler.....	49
2.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama	49
2.3.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon.....	51
2.3.4.3. Kapasite Geliştirme	52
2.3.4.5. Ajans Destekleri	53
2.3.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler.....	54
2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması	54
2.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri	55
2.3.7. İzleme ve Değerlendirme	56
3. KURUMSAL FAALİYETLER	56
3.1. Proje ve Faaliyetler.....	57
3.1.1. Araştırma, Analiz ve Programlama	57
3.1.2. İşbirliği ve Koordinasyon.....	59
3.1.3. Kapasite Geliştirme	60
3.1.4. Tanıtım ve Yatırım Destek	63
3.1.5. Diğer Proje ve Faaliyetler	63
4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI	64
4.1. Ülke Masaları Çalışması ile Bölgesel Dış Ekonomik İşbirliği Faaliyeti.....	64
4.1.1. Amaç	64
4.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	64
4.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.	65
4.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	66
4.1.5. İzleme ve Değerlendirme	66
4.2. Yatırım Ortamı Tanıtımı, Şehir Savunuculuğu ve Lobiciliği Faaliyetleri.....	66
4.2.1. Amaç	66
4.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	66
4.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	67
4.2.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	67
4.2.5. İzleme ve Değerlendirme	67
4.3. Girişimcilik Günleri	67
4.3.1. Amaç	67
4.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	67
4.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.	68
4.3.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	68
4.3.5. İzleme ve Değerlendirme	68

4.4. Bölgesel Girdi-Çıktı Analizi Çalışması.....	68
4.4.1. Amaç	68
4.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	68
4.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	69
4.4.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	69
4.4.5. İzleme ve Değerlendirme	69
4.5. Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Proje Portföyünün Oluşturulması.....	70
4.5.1. Amaç	70
4.5.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	70
4.5.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	70
4.5.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	70
4.5.5. İzleme ve Değerlendirme	70
4.6. Önemli Kamu Yatırımlarının Takibi	71
4.6.1. Amaç	71
4.6.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	71
4.6.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	71
4.6.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	71
4.6.5. İzleme ve Değerlendirme	71
4.7. Zengezur Koridoru'nun Bölge Ekonomisine Etkilerinin Araştırılması	72
4.7.1. Amaç	72
4.7.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	72
4.7.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri	72
4.7.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	73
4.7.5. İzleme ve Değerlendirme	73
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	74
EKLER	75
EK-A GÜDÜMLÜ PROJE BİLGİ FORMLARI	75
EK-B ÖN FİZİBİLİTE KONUSU PROJE ÖNERİLERİ LİSTESİ	104
EK-C YURTDIŞI FUARLAR VE ÇALIŞMA ZİYARETLERİ LİSTESİ	104
EK-D DÜZENLENECEK ETKİNLİKLER	105
EK-E YAPILACAK ARAŞTIRMALAR, ANALİZLER, STRATEJİLER VE RAPORLAR	106
EK-F YAPILACAK PROGRAM SONRASINDA DEĞERLENDİRME VE/VEYA ETKİ ANALİZİ ÇALIŞMALARINI	108
EK-G KADIN VE GENÇ İSTİHDAMI FAALİYETLERİ	108

TABLO LİSTESİ

Tablo 1- TSOP Çıktı Göstergeleri	14
Tablo 2- TSOP Sonuç Göstergeleri	15
Tablo 3- TSOP Faaliyetleri.....	16
Tablo 4- TSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi.....	18
Tablo 5- Turizm İşletmelerine Danışmanlık Faaliyeti Bütçesi.....	19
Tablo 6- Fotoğrafçılık, Sosyal Medya Yönetimi ve İçerik Üretimi Eğitimleri Bütçesi	19
Tablo 7- Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Eğitimler Bütçesi	20
Tablo 8- Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları Bütçesi	20
Tablo 9- Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi	21
Tablo 10- TRA2 Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Bütçesi	22
Tablo 11- Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları Bütçesi	23
Tablo 12- Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları Bütçesi	24
Tablo 13- Çıldır Gölü'nün Turizm ile Değerinin Artırılması GÜdümlü Projesi Bütçesi.....	25
Tablo 14- Jeopark Ardahan GÜdümlü Projesi Bütçesi	26
Tablo 15- TSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi	26
Tablo 16- TSOP Teknik Destek Programı Bütçesi.....	27
Tablo 17- Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Teknik Yardım Bileşeni Bütçesi.....	28
Tablo 18- TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi	28
Tablo 19- TSOP Faaliyet Takvimi	29
Tablo 20- Kırsal SOP (KSOP) Çıktı Göstergeleri	33
Tablo 21- Kırsal SOP (KSOP) Sonuç Göstergeleri	34
Tablo 22- KSOP Faaliyetleri	35
Tablo 23- TRA2 Bölgesi'nde Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması Bütçesi	36
Tablo 24- KSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi	37
Tablo 25- Kadın Kooperatiflerine Yönelik Markalaşma ve E-ticaret Danışmanlığı/Eğitimleri Bütçesi.....	38
Tablo 26- Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi Faaliyeti Bütçesi.....	38
Tablo 27- Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri Faaliyeti Bütçesi	39
Tablo 28- Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti Bütçesi.....	40
Tablo 29- Yöresel Ürünler Mutfak Atölyesi Bütçesi.....	40
Tablo 30- Iğdır Soğuk Hava Deposu GÜdümlü Projesi Bütçesi	41
Tablo 31- KSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi	41
Tablo 32- KSOP Teknik Destek Programı Bütçesi	42
Tablo 33- AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi	43
Tablo 34- KSOP Faaliyet Takvimi	43
Tablo 35- İmalat SOP (İSOP) Çıktı Göstergeleri	47
Tablo 36- İmalat SOP (İSOP) Sonuç Göstergeleri	48
Tablo 37- İSOP Faaliyetleri.....	48
Tablo 38- Koyun Yününün İmalat Sektörüne Kazandırılması Ön Araştırma Raporu Bütçesi.....	50
Tablo 39- Iğdır İli Sektörel Rekabet Analizi Bütçesi	50
Tablo 40- TRA2 Bölgesi'nde İmalat Sektörünün Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması Bütçesi	51
Tablo 41- İSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi	52
Tablo 42- Kadınlar ve Gençler İçin Eğitim Modülleri Bütçesi	52
Tablo 43- Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi	53
Tablo 44- İSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi.....	53
Tablo 45- İSOP Teknik Destek Programı Bütçesi.....	54
Tablo 46- İSOP AB ve Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi	54

Tablo 47- İSOP Faaliyet Takvimi.....	55
Tablo 48- Kurumsal Faaliyetler Çıktı Göstergeleri	57
Tablo 49- Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri.....	61
Tablo 50- Yerel Kalkınma Fırsatları Faaliyetleri ve Bütçeleri	73

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
DAİB	:Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği
DAP	:Doğu Anadolu Projesi
IPA	:AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İSOP	:İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı
İDB	:İzleme ve Değerlendirme Birimi
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
KAGM	:Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
KOBİ	:Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
KOSGEB	:Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSOP	:Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı
KSS	:Küçük Sanayi Sitesi
OSB	:Organize Sanayi Bölgesi
SERKA	:Serhat Kalkınma Ajansı
SOP	:Sonuç Odaklı Program
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
SYB	:Sonuç Odaklı Program Yönetim Birimi
TD	:Teknik Destek
TGA	:Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı
TİM	:Türkiye İhracatçılar Meclisi
TOBB	:Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSOP	:Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması Sonuç Odaklı Programı
TSO	:Ticaret ve Sanayi Odası
TRA2 Bölgesi	:Kars, Ardahan, İğdır, Ağrı illerini kapsayan Düzey 2 Bölgesi
TÜBİTAK	:Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜRSAB	:Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
UNESCO	:Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YDO	:Yatırım Destek Ofisi
YHB	:Yönetim Hizmetleri Birimi
YKF	:Yerel Kalkınma Fırsatları

YÖNETİCİ ÖZETİ

Serhat Kalkınma Ajansı, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde öngörüldüğü üzere, gerçekleştirmekte olduğu çalışmalar ile Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinden oluşan TRA2 Bölgesi'nin kalkınması yolunda önemli bir aktör olarak görevini sürdürmektedir. Ajans, faaliyetlerine başladığından bu yana Ulusal Kalkınma Planı'nda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Serhat Kalkınma Ajansı, mevzuatında belirtilen görevleri daha etkin bir şekilde yerine getirebilmek için, geçmiş uygulama tecrübelerini de dikkate alarak TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı'nı ve sektörel strateji raporlarını hazırlamıştır.

Kalkınma Ajanslarının bölgelerindeki önemli sektörlerde üretim ve/veya istihdam kapasitesi oluşturması, katma değeri artırması ve sektörlerin gelişimine yönelik kurumsal yapıları tesis etmesi amacıyla Sonuç Odaklı Program (SOP) sistemine geçilmiştir. Ajansımız da yapacağı çalışmaları bu Programlar çerçevesinde tasarlamaktadır. 2024 yılından başlayarak 3 (üç) yıl boyunca uygulanacak ve geliştirilmesi sürdürülecek sonuç odaklı programlar; Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması (TSOP), Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi (KSOP) ile İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması (İSOP) Sonuç Odaklı Programıdır. Ayrıca, 2024 yılı için Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından tüm Kalkınma Ajansları için "Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı" ortak çalışma teması belirlenmiştir. Söz konusu tema da göz önüne alınarak 2024 yılı faaliyetleri SOP bazında tasarlanmıştır.

TSOP kapsamında, kültür ve kış turizmi ile ön plana çıkan Bölge'deki mevcut turizm destinasyonlarının geliştirilerek markalaştırılması, yeni turizm destinasyonlarının oluşturulması ve Bölge'nin turizmden elde ettiği gelirlerin artırılması hedeflenmiştir. 2024 yılında turizm değerlerinin altyapısının güçlendirilmesi ve sektördeki insan kaynakları kalitesinin artırılması ile kadın ve genç girişimciliğin desteklenmesi için güdümlü proje desteği ile fizibilite ve teknik destek programları tasarlanmıştır. Bölge'nin bilinirliğinin artırılması için bölgesel ve ulusal düzeyde tanıtım faaliyetleri planlanmıştır. Diğer yandan Bölge'deki doğa turizmi, sağlık turizmi ve kırsal turizm ile uluslararası ağlara üye olunması için faaliyetlere yer verilerek yaratıcı ve kültürel endüstrilere yönelik turizmin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

KSOP kapsamında, TRA2 Bölgesi'nin sahip olduğu kırsal değerlerle; Bölge'nin üretkenliğinin, verimliliğinin, yaşam standartlarının ve gelir düzeyinin artırılması hedeflenmiştir. 2024 yılında Bölge'ye has ürünlere özel önem verilerek; kırsaldaki ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi,

başta coğrafi işaret tescilliler olmak üzere yöresel ürünlerin tanıtımının yapılması ile kadın ve genç girişimciliğinin artırılmasına yönelik faaliyetler yürütülecektir. Ayrıca Bölge'deki ortak iş yapma kültürünü yaygınlaştırmak üzere başta kadın kooperatifleri olmak üzere kooperatifler için de faaliyetler tasarlanmıştır.

İSOP kapsamında Bölge'nin imalat sanayiinin altyapısının güçlendirilmesi, ticaret hacminin artırılması ve kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile istihdamın artırılması hedeflenmiştir. 2024 yılında Bölge'nin sahip olduğu değerlerin ekonomiye kazandırılmasına ve dış ticaretin geliştirilmesine yönelik araştırma-analiz çalışmaları, sektörü besleyen insan kaynakları kalitesinin artırılması için mesleki ve teknik eğitim alan öğrencilerin Bölge dışında alanıyla ilgili kurumsal işletmelerde staj yapması ile kadınlar ve gençlerin istihdam edilebilirliklerini artıracak eğitimler, mevcut işletmelerin ticaret yeteneklerini artırmaya yönelik mentörlük ve danışmanlık faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

SOP'lar kapsamında değerlendirilmeyen ancak Bölge'nin kalkınması için önemli görülen; ülke masaları çalışması ile bölgesel dış ekonomik işbirliği, yatırım ortamı tanıtımı ve sosyal girişimcilik gibi çalışmalar ise Yerel Kalkınma Fırsatları başlığı altında sürdürülecektir.

2024 yılında, Sonuç Odaklı Programlar ve Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında TRA2 Bölge Planı'nda öngörülen amaç ve hedeflere ulaşmak amacıyla; yerel, ulusal ve uluslararası paydaşlarla işbirliği faaliyetlerinin sürdürülmesi hususuna önem verilecektir. Bu kapsamda, bölgesel kalkınmanın sağlanması için önem arz eden; plan, program ve projelerin takip edilmesi ve bu çalışmalara azami düzeyde katkı sağlanmasına çalışılacaktır.

2024 Yılı Ajans Çalışma Programı, yöntemsel olarak T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenen "Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları" belgesine dayanılarak oluşturulmuştur. Faaliyetlerin detaylı açıklamaları ve bunlara uygun çalışma takvimi belirlenmiştir. Bu plan doğrultusunda yıl boyu çalışmalarımız yürütülecektir.

Nurullah KARACA
Serhat Kalkınma Ajansı
Genel Sekreter

1. GİRİŞ

T.C. Serhat Kalkınma Ajansı, Kars merkezli olmak üzere Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan ve “TRA2” olarak sınıflandırılan Bölge’de hizmet vermek üzere 25.07.2009 tarih ve 27299 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

Ajans; Yönetim Kurulu, Kalkınma Kurulu ve Genel Sekreterlikten oluşmakta olup Genel Sekreterlik bünyesinde 3 Çalışma Birimi, 4 Yatırım Destek Ofisi ve Hukuk Müşavirliği bulunmaktadır.

Yönetim Kurulu, Ajansın karar organı olup TRA2 Bölgesi illerinin; valileri, il belediye başkanları, il genel meclis başkanları ve il ticaret ve sanayi odası başkanları ile Ajans Genel Sekreteri’nden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu üye sayısı 17 kişi olup Yönetim Kurulu Başkanı, 26.07.2023 tarihinden itibaren 1 (bir) yıl süreyle Ardahan Valiliği’ne geçmiştir.

Kalkınma Kurulu, Ajansın danışma organı olup TRA2 Bölgesi illerinde faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının üst düzey temsilcilerinden oluşan en fazla 50 kişilik bir kuruldur. 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 191. maddesine istinaden oluşturulan Kalkınma Kurulu üyelikleri, 15 Ağustos 2016 tarihli ve 2016/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’yla kaldırılmıştır. Ajansımızca Kalkınma Kurulu üyeliklerinin yeniden belirlenmesi ve Bakanlığımızca da onaylanması durumunda 2024 yılında Kalkınma Kurulunun teşkil edilmesi öngörülmektedir.

Genel Sekreterlik, Ajansın icra organı olup bu görev Sayın Nurullah KARACA tarafından yürütülmektedir. Ajans bünyesinde 01.07.2024 tarihi itibariyle 1 genel sekreter vekili, 1 hukuk müşaviri, 18 uzman personel, 5 destek personeli ve 15 sürekli işçi olmak üzere toplam 40 personel istihdam edilmektedir.

T.C. Serhat Kalkınma Ajansı’nın temel amacı, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 184’üncü maddesinde bütün kalkınma ajansları için ortak bir şekilde ifade edildiği üzere; “kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ”tır.

TRA2 2024-2028 Bölge Planı vizyonu; *“Doğal zenginliğiyle tanınmış, turizm ve tarımsal ürünleriyle markalaşmış, sınırları aşan kültürel mirasın imkânlarından yararlanmış, rekabet*

gücü yüksek işletmeleriyle ülkenin Kafkasya ve Orta Asya'ya açılan ticaret ve lojistik merkezi bir Serhat Bölgesi'dir.

Ajansımızın mevzuatında belirtilen temel amacı yerine getirebilmesi ve 2024-2028 yıllarını kapsayan TRA2 Bölge Planı vizyonunu gerçekleştirebilmesi için; kurumsal gelişimini tamamlaması, bölgesel planlama, programlama, koordinasyon, proje ve faaliyet destekleme, izleme-değerlendirme, yatırım destek ve tanıtım çalışmalarını sistematik, kurumsal ve sürdürülebilir bir şekilde yürütmesi büyük önem arz etmektedir.

Belirlenen stratejik alanlarda ilerleme sağlamak amacıyla Ajansımızca aşağıda sayılan SOP'lar kurgulanmış olup programlar 2024 yılından başlayarak 3 (üç) yıl boyunca uygulanacak ve geliştirilmesi sürdürülecektir.

- Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması Sonuç Odaklı Programı
- Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı
- İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı

Ajans tecrübe ve bilgi birikimi ile kurumsal yapısını da dikkate alarak mevzuatında kendisine tevdi edilen görevleri yerine getirmek üzere, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 187'nci, 194'üncü ve 196'ncı maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 21'inci madde hükümleri doğrultusunda 2024 Yılı Çalışma Programı'nı hazırlamıştır. 2024 yılı çalışma programı, Ajansın dönem içerisindeki planlanan faaliyetlerini ve bu faaliyetlere yönelik tahmini mali kaynaklarını içermektedir.

2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

2.1. TURİZM DESTİNASYONLARININ GELİŞTİRİLMESİ VE MARKALAŞTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (TSOP)

2.1.1. Amaç

Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması SOP Amaçları:

Genel Amaç: TRA2 Bölgesi’ndeki mevcut turizm destinasyonlarının geliştirilerek markalaştırılması, yeni turizm destinasyonlarının oluşturulması ve Bölge’nin turizmden elde ettiği gelirlerin artırılması olarak belirlenmiştir.

Özel Amaç 1: Turizm destinasyonlarının altyapısının geliştirilmesi ve altyapısal eksikliklerinin giderilmesi,

Özel Amaç 2: Turizmin tüm yıla yayılması ve faaliyet çeşitliliğinin artırılması için kış, doğa, kültür, hüzün ve inanç gibi farklı turizm türlerine yönelik destinasyonların ve rotaların oluşturulması, markalaştırılması ve tanıtılması,

Özel Amaç 3: Turizm sektörünün beşeri sermaye ve kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi,

Özel Amaç 4: Turistik tesislerde sunulan hizmet kalitesinin artırılması olarak belirlenmiştir.

2.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması Sonuç Odaklı Programı (TSOP), TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı “Stratejik Öncelik 1: Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması” önceliği ile doğrudan ilişkilidir. TSOP kapsamında söz konusu önceliğine yönelik turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, tanınırlığın/bilinirliğin sağlanması, hizmet kalitesinin artırılması ve altyapının iyileştirilmesi konularına odaklanılacaktır.

TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında Bölge illerinde toplam 263 paydaşın katılımıyla ve tüm sektörleri içerecek şekilde aralarında turizmin de olduğu toplamda 7 odak grup oluşturularak gerçekleştirilen çalıştaylarda sektörel bazda 2014-2023 TRA2 Bölge Planı’nda belirlenen hedeflerin gerçekleşme durumu ve gelecek dönem planının genel kurgusu üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Bölge Planı çalışmalarına ek olarak, Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi’nin analitik araştırmalar ve strateji geliştirme faaliyetleri kapsamında toplam 16 odak grup toplantısı ve çalıştay düzenlenmiş olup yerli ve yabancı toplam 690 kişiyle anket çalışması ve 213 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme

gerçekleştirilmiştir. Odak grup toplantıları ve çalıştayların ana gündemi, Bölge'nin turizm sektöründeki ihtiyaçları, sorunları, potansiyeli ve gelecek dönemde çizilmesi gereken yol haritası olmuştur. Toplantılarda turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve bilinirliğin artırılmasının önemli bir konu olduğu, turizm sektöründe altyapı sorunlarının yaşandığı ve hizmet kalitesinin yeterli olmadığı, sektörde etkin tanıtımın ve markalaştırmanın yapılmadığı gündeme getirilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan elde edilen veriler ve Bölge turizm işletmecileri ile gerçekleştirilen görüşmeler üzerinden yapılan incelemede ise, Bölge'deki toplam ziyaretçi sayısının düşük olduğu ve Bölge'nin sahip olduğu potansiyelin yeterince kullanılmadığı tespit edilmiştir. Yukarıda zikredilen toplantılar, çalıştaylar ve tespitlerden hareketle oluşturulan TSOP kapsamında turizm destinasyonları ve faaliyetleri artırılırken hizmet kapasitesinin geliştirilmesine ve markalaşmaya da ayrı önem verilecektir.

Değişen turizm anlayışı ile beraber, yeni turizm türlerinin turizm pazarındaki payının artması sağlanmıştır. TRA2 Bölgesi sahip olduğu değerler açısından kış, doğa, kültür, inanç turizmi dışında zengin flora ve fauna yapısı ile doğa gezisi, avcılık, kuş gözlemciliği, balık tutma gibi faaliyetleri içeren eko-turizm faaliyetlerini de olanaklı kılmaktadır. Şüphesiz en çok ziyaret edilen değerlerin başında UNESCO Kalıcı Dünya Miras Listesi'nde yer alan Ani Örenyeri, İlk Türk Camisi Ebu'l Menuçehr Camii, 125 km²'lik alanının tamamı kış aylarında buz tutan Çıldır Gölü, ihtişamı ile ortaçağda yaşıyormuş hissi veren Şeytan Kalesi, birçok din için kutsal sayılan ülkemizin zirvesi Ağrı Dağı, Dünyanın ilk kaloriferli sarayı ve Türkiye'nin ikinci büyük sarayı olan İshak Paşa Sarayı, solunum yolları ile ilgili birçok hastalığın tedavisinde alternatif tıp yöntemi olarak kullanılan Tuzluca Tuz Terapi Merkezi gibi destinasyonlar gelmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan elde edilen veriler ve Bölge'deki turizm işletmecileri ile yapılan görüşmeler neticesinde toplam misafir sayısının düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu verilere, sınır kapısı olan Ağrı, Ardahan ve Iğdır'da taşımacılık için giriş yapan kişilerin de dâhil olduğu düşünüldüğünde potansiyelin yeterince kullanılmadığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Covid-19 salgını ve 2023 yılında yaşanan depremler nedeniyle sektöre uğrayan sektörde 2022 yılı verilerine göre Bölge illerinde turistlerin ortalama kalış süreleri; Ağrı için 1,7; Ardahan için 2,45; Iğdır için 1,34 ve Kars için 1,88 gün olduğu görülmektedir. Aynı verinin Türkiye ortalaması 2,57 gün olup, Bölge değerleri bunun altında seyretmektedir.

Bölge'de turizm destinasyonlarını artırmak amacıyla altyapı yatırımlarının tamamlanması ve turizm faaliyetlerinin geliştirilerek turizmin çeşitlendirilmesi, bütünleşik turizm projelerinin yanında tanıtım ve markalaşma çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir. TRA2

Bölgesi’ndeki turistik değerlerin yeterli oranda bilinmemesi, tur şirketlerinin Bölge’deki turizm değerlerini yeterince tanımaması turizm destinasyonu olma hedefine ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Bölge’deki turizm zenginliklerinin ortaya çıkarılması, bunların bir destinasyon olarak markalaştırılması, tanıtılması ve turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi yoluyla gelen ziyaretçilerin Bölge’de ortalama kalış süresi artırılabilecek, daha fazla turizm geliri elde edilmiş olacaktır. TÜRSAB’a bağlı acenteler ile Bölge’de gerçekleştirilen tanıtım etkinliklerinde; Ardahan-Kars ve Iğdır-Ağrı destinasyonunun, düzenli turları Bölge’ye çekebilecek bir zenginliğe sahip olduğu acenteler tarafından vurgulanmıştır. Bu turların düzenli hale gelmemesinde; tanıtım eksikliği, turizm sektörü altyapı eksiklikleri ve bazı turizm aktivitelerindeki süreksizlik neden olarak belirtilmiştir. Bu eksikliklerin giderildiği, destinasyonların markalaştığı ve etkin tanıtım yapıldığı takdirde bu Bölge’ye düzenli turlar için büyük bir rağbet olabileceği hususu belirtilmiştir.

Türkiye’de son yıllarda meydana gelen kur artışları yurt dışından gelen ziyaretçi sayısında artışa, yurt dışına çıkan yerli turist sayısında ise büyük bir düşüşe sebep olmuştur. Kur artışları nedeniyle iç piyasaya kayan yerli turistler, artan Doğu Ekspresi trendi ile yeni bölgeler ve kültürler tanıma, farklı yöresel mutfakları deneyimleme ve yeni destinasyonlar keşfetme isteğine yönelmiştir. Ayrıca COVID-19 pandemisi sonrasında ziyaretçilerin doğa turizmi ve kamp turizmine olan ilgilerinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu talep farklılaşması, TRA2 Bölgesi destinasyonlarının geliştirilmesi ve markalaştırılması adına büyük bir fırsat olarak görülmektedir.

2.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması Sonuç Odaklı Programının hedeflenen sonuç ve çıktıları aşağıda verilmiştir;

Tablo 1- TSOP Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İşbirliği ve Koordinasyon	Sektörel Değerlendirme Toplantı Sayısı	Adet	4	Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Gerçekleştirilen Eğitimlere Katılımcı Sayısı	Adet	60	Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Danışmanlık Sağlanan İşletme Sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Kadınlara ve Gençlere Yönelik Gerçekleştirilen Eğitim Sayısı	Adet	8	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Kapsamında Bölge'yi Ziyaret Eden Kişi Sayısı	Kişi	50	Katılımcı Listesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Uluslararası Ağ ve Organizasyonlara Yönelik Hazırlanan Başvuru Dosyası Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen Organizasyon Sayısı	Adet	5	Ajans Faaliyet Raporu

Tanıtım ve Yatırım Destek	Organizasyonlar Kapsamında Bölge'yi Ziyaret Eden Kişi Sayısı	Kişi	200	Katılımcı Listesi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Organizasyonlar Kapsamında Bölge'yi Ziyaret Eden Kişilerin Ortalama Geceleme Sayısı	Gün	2	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Oluşturulan Yeni Rota Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan GÜdümlü Proje Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
AB Projeleri ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Uygulanan AB Projesi Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	Tescilli Tarihi Yapılara Yönelik Faaliyet Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 2- TSOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,4	Konaklama Tesisi Sayısındaki Artış	Adet	5	Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri

1,2,3,4	Bölge'ye Gelen Turist Sayısındaki Artış	Adet	20.000	Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri
1,2,3,4	Yıllık Ortalama Geceleme Sayısı	Gün	2	Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri

Tablo 3- TSOP Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
İşbirliği ve Koordinasyon	TSOP Yönetim Faaliyetleri	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024
Kapasite Geliştirme	Turizm İşletmelerine Danışmanlık Faaliyeti	YDO'lar	01.01.2024 01.10.2024
Kapasite Geliştirme	Fotoğrafçılık, Sosyal Medya Yönetimi ve İçerik Üretimi Eğitimleri	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024
Kapasite Geliştirme	Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Eğitimler	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	01.10.2024
Kapasite Geliştirme	Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	01.10.2024
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRA2 Tanıtım ve Rota Belirleme Turu	SYB, YDO'lar	01.01.2024
		YHB	31.12.2024
Tanıtım ve Yatırım Destek	Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları	Kars YDO	01.01.2024
		Ardahan YDO	31.12.2024

Tanıtım ve Yatırım Destek	Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları	YDO'lar YHB	01.01.2024 31.12.2024
Ajans Destekleri	Çıldır Gölü'nün Turizm ile Değerinin Artırılması Güdümlü Projesi	SYB İDB Kars YDO	01.01.2024 31.12.2024
Ajans Destekleri	Jeopark Ardahan Güdümlü Projesi	SYB İDB Ardahan YDO	01.01.2024 31.12.2024
Ajans Destekleri	TSOP Fizibilite Desteği Programı	SYB İDB	01.01.2024 31.12.2024
Ajans Destekleri	TSOP Teknik Destek Programı	SYB İDB	01.01.2024 01.07.2024
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Teknik Yardım Bileşeni	SYB	01.01.2024 31.12.2024
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	SYB YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

2.1.4. Proje ve Faaliyetler

2.1.4.1. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

a. TSOP Yönetim Faaliyetleri

TSOP yönetim faaliyetleri kapsamında; Sonuç Odaklı Programın paydaşlara anlatılması, paydaşların ortak amaç etrafında birleştirmesi, irtibat kişilerinden oluşan paydaş listesinin oluşturulması ve yılda en az iki defa olacak şekilde çalıştay/odak grup toplantılarının düzenlenmesi yer almaktadır. Bu sayede paydaşlar, Sonuç Odaklı Program çerçevesinde proje fikirleri geliştirip projelerini geliştirme imkânı bulabilecektir. Söz konusu faaliyetle TRA2 Bölgesi'nin; sektördeki paydaşların kapasitesinin geliştirilmesine, turizm potansiyelinin

harekete geçirilmesine, çeşitli kültür ve turizm değerlerinin bilinirliğinin artırılmasına, insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sağlanmış olacaktır. 2023 yılında TRA2 Bölgesi illerinin tamamında ve Bölge dışındaki illerde bulunan toplamda 50’den fazla farklı paydaş ile yapılan ikili toplantılar, saha ziyaretleri ve tüm paydaşların bir araya geldiği çok katılımlı toplantılar sayesinde turizm sektöründeki problemler görüşülerek ilgili kuruluşa birinci dereceden aktarılmıştır. Paydaşlar ile sektördeki altyapısal eksiklikler, insan kaynakları kapasitesinin düşük oluşu ve ulaşımda yaşanan aksaklıklar gibi konularda görüş alışverişinde bulunulmuştur. Bunun yanı sıra Ajans faaliyetlerinin paydaşlara doğrudan aktarılması SOP Yönetim Planı ve yıllık çalışma programındaki faaliyetlerin katılımcı bir anlayışla planlanması sağlanmıştır. Bu nedenle faaliyet 2024 yılında da devam ettirilecektir. Faaliyet, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, otel ve restoran yetkilileri, turizm acenteleri ve turizm dernekleri temsilcileri ile Bölge’de bulunan üniversitelerdeki turizm akademisyenlerinden oluşan paydaşların katılımıyla gerçekleştirilecektir.

Tablo 4- TSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
İşbirliği ve Koordinasyon	TSOP Yönetim Faaliyetleri	SYB	01.01.2024
		YDO’lar	31.12.2024

2.1.4.3. Kapasite Geliştirme Faaliyetleri

a. Turizm İşletmelerine Danışmanlık

TRA2 Bölgesi’nde özellikle Doğu Ekspresi’nin etkisi ile turizm sektöründe önemli yatırımlar yapılmıştır. Açılan otel, restoran ve turizm işletmesi sayısı her geçen yıl artarken çoğu aile işletmesi olan işletmelerin sektörde tutunması için bir yandan danışmanlık sağlanırken diğer yandan sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine yönelik eğitimler düzenlenecektir. Bu kapsamda 4 ilde yer alan otel ve restoranlar başta olmak üzere turizm işletmeleri ziyaret edilerek çalışanlara yönelik misafir karşılama, ön büro, müşteri memnuniyeti, seminer salon düzenlemesi vb. konularda eğitimler verilirken işletmelere de çevre koruma mevzuatı, kalite yönetim sistemi, güvenlik gibi konularda danışmanlık hizmetleri verilecektir.

Tablo 5- Turizm İşletmelerine Danışmanlık Faaliyeti Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Turizm İşletmelerine Danışmanlık	YDO'lar	01.01.2024 01.10.2024

b. Fotoğrafçılık, Sosyal Medya Yönetimi ve İçerik Üretimi Eğitimleri

TRA2 Bölgesi'nde kadın ve genç işsizliği rakamları Türkiye ortalamasının üstünde seyretmektedir. Göçün itici konumundaki kadınlar genellikle ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta, gençler ise emek yoğun sektörlerde çalışmak istememekte ve farklı sektörlerde çalışmak üzere Bölge dışına gitmektedir. Bölge'deki kadınların ve gençlerin kendi işlerini kurmalarına katkıda bulunmak, günümüzün teknolojisini de yakalayarak büyük mecralara ulaşmalarını sağlamak ve Bölge'nin de bu sayede tanıtımına katkıda bulunmak için sosyal medya yöneticiliği, metin ve yazılı içerik oluşturma, sosyal medya fenomenliği gibi konularda eğitimler verilerek kadınların ve gençlerin kendi iş fikirlerini geliştirmeleri sağlanacaktır.

Tablo 6- Fotoğrafçılık, Sosyal Medya Yönetimi ve İçerik Üretimi Eğitimleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Fotoğrafçılık, Sosyal Medya Yönetimi ve İçerik Üretimi Eğitimleri	SYB YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

c. Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Eğitimler

TRA2 Bölgesi'nde işgücüne katılan kadınların önemli bir kısmı ücretsiz aile işçisi olarak çoğunlukla tarımsal üretimde çalışmaktadır. Bu durum kadınların hem ekonomik hem de sosyal hayata katılımını azaltıcı bir etkiye yol açmaktadır. Ancak her geçen yıl Bölge ekonomisine önemli katkı sağlayan turizm sektörü kadınlara istihdam fırsatı sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi kapsamında kadınlara girişimcilik ve yönelik ev pansiyonculuğu ile ilgili eğitimler/seminerler verilecektir. Bu sayede esnek çalışma imkânı sunması kadınların hem sektöre girmelerini kolaylaştıracak hem de sektörde çalışan kadınların istihdamının sürdürülebilirliğine katkı sağlanacaktır.

Tablo 7- Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Eğitimler Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Eğitimler	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	01.10.2024

d. Hediyeelik Eşya Prototip Çalışmaları

Bölge illerinde kısıtlı sayıda tasarımı bulunan hediyeelik eşyalar çeşitlendirilerek hem turizm gelirlerinin hem de Bölge'deki destinasyonların bilinirliği artırılabilecektir. Bölge illerini simgeleyen değerler için paydaş kurumlar ile işbirliği yapılarak hediyeelik eşya tasarlanması ve prototip üretilmesi için çalışmalar gerçekleştirilecektir. Akabinde özel sektöre bu prototiplerin marka değeri taşıyacağı, yatırım yapılabilecek bir alan olduğu üretilen somut prototipler aracılığıyla anlatılacaktır. Faaliyet 2024 yılında Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi kapsamında Kars iline yönelik yapılacaktır.

Tablo 8- Hediyeelik Eşya Prototip Çalışmaları Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Hediyeelik Eşya Prototip Çalışmaları	SYB,	01.01.2024
		YDO'lar	01.10.2024

e. Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri

2024 yılında TRA2 Bölgesi'nin sahip olduğu turizm değerlerinin ulusal platformlarda tanıtımının gerçekleştirilmesi için turizm sektöründeki ulusal temsilcilerle bir araya gelinerek Bölge'ye gelen turist sayısının artırılması için görüşmeler yapılması planlanmaktadır. Gerçekleştirilen görüşmelerin yereldeki paydaşlara aktarılması ve spesifik konularda proje üretilmesi, iyi uygulama örneklerinin tespit edilerek Bölge'ye kazandırılması için teknik inceleme ziyaretleri düzenlenecektir.

Tablo 9- Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım	Yurt İçi Teknik İnceleme	SYB	01.01.2024
Destek	Ziyaretleri	YDO'lar	31.12.2024

2.1.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

a. TRA2 Tanıtım ve Rota Belirleme Turu

İnsanların turizm tercihlerini belirlerken önerilerine güvendikleri sosyal medya fenomenlerinin, bloggerların ve seyahat yazarlarının görsel ve yazılı medyadaki paylaşımlarına rağbet ettikleri bilinen bir gerçektir. Bu kişiler vasıtasıyla yüksek düzeyde harcama yapılmadan geniş kitlelere ulaşılması mümkündür. Bu nedenle TRA2 Bölgesi'nin destinasyonlarının ve turizm rotalarının, ulusal ve uluslararası tanınırlığı yüksek olan bu kişilere tanıtılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda Ajansımız, sosyal medya fenomenleri ve seyahat yazarlarını; Ağrı Dağı, İshakpaşa Sarayı, Kars Şehir Merkezi, Ani Örenyeri, Şeytan Kalesi, Tuzluca Tuz Mağaraları, Çıldır Gölü, Sarıkamış ve Yalnızçam Kayak Merkezi gibi destinasyonları ziyaretlerinden edindikleri tecrübeleri ve izlenimleri takipçileri ile paylaşmaları için Bölge'ye davet edilecektir.

Ayrıca potansiyel barındıran alanlarda tırmanış, bisiklet, trekking, balon ve yamaç paraşütü rotalarının oluşturulmasına ve bu alanda tanıtım çalışmalarının yapılmasına yönelik faaliyetler yürütülecektir. Başta İran, Nahçıvan ve Gürcistan gibi sınır ülkelerinden olmak üzere önde gelen turizm ve seyahat acentelerinin temsilcileri ile bu alanda faaliyet gösteren fenomenler Bölge'ye davet edilecektir. Rotaların belirlenmesinden sonra seyahat paketlerinin oluşturulması için özel sektör paydaşlarıyla iş birliği yapıp tanıtım faaliyetlerine destek olunacaktır. Seyahat acenteleri ile tematik rota çalışmaları için info-turlar gerçekleştirilecektir. 2020 yılında Karadağ'da düzenlenen Uluslararası Turizm Filmleri Festivali'nde birincilik ödülü alan "Doğu'yu Keşfet" kısa filminin havalimanı ve tren gibi ulaşım platformlarında yayınlanması için girişimlerde bulunulacaktır. Bununla birlikte ülkemizde son zamanlarda sosyal medyada drone çekimleri ile yapılan paylaşımlar yoğun ilgi görmektedir. Bu kapsamda ülkemizdeki fenomen drone kullanıcılarından 3 kişi Bölge'nin havadan video ve fotoğraf çekimlerini yapmak ve takipçileri ile paylaşmak üzere yaz ve kış dönemlerinde Bölge'ye davet edilecektir. Drone çekimleri Ajans bünyesinde tasarlanacak "Serka Drone" sosyal medya etiketi ile fenomen drone kullanıcıları tarafından sosyal mecralarda paylaşılacaktır. Bu sayede

Bölge'nin tarihi, kültürel ve turistik değerlerinin tanıtımına katkı sunulmasının yanı sıra drone çekimleri ile Bölge'nin fotoğraf/video envanterinin oluşturulması sağlanacaktır.

Tablo 10- TRA2 Tanıtım ve Rota Belirleme Turu Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım	TRA2 Tanıtım ve Rota	SYB, YDO'lar	01.01.2024
Destek	Belirleme Turu	YHB	31.12.2024

b. Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları

Faaliyet kapsamında, Bölge'nin marka değerini ve uluslararası tanınırlığını artırmak amacıyla çeşitli uluslararası ağlara ve organizasyonlara katılımı için çalışmalar yapılacaktır. Bölge'deki illerin UNESCO Yaratıcı Şehirler, Avrupa Komisyonu Kültür Rotaları ve Jeopark Ağı ile Cittaslow gibi uluslararası ağlara katılımına yönelik çalışmaları desteklenecek, Bölge ürünlerinin Ark of Taste ağına dâhil olması için programlar takip edilerek ilgili kurum ve kuruluşlara başvuru süreçlerinde destek olunacaktır.

Cittaslow çalışmaları kapsamında 2023 yılında başvuru süreci başlatılan Posof Belediyesi'nin başvuru süreci takip edilecek, katılım sonrası süreçte slowfood gibi düzenli yapılması gerekli olan organizasyonlara teknik destek sağlanacaktır.

Coğrafi oluşumu milyonlarca yıl öncesine dayanan ve Kür Vadisi olarak da bilinen Ardahan ilinin jeopark alanı ilan edilmesiyle; çevresel açıdan jeolojik mirasının korunması, tanıtım açısından uluslararası arenada bilinirliğin artması, akademik açıdan hakkında yapılan çalışmaları yoğunlaştırması ve turizm sektörü açısından da Bölge'ye nitelikli turist çekilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, Ardahan Üniversitesi'nde 05 Temmuz 2021 tarihinde Ardahan'ın jeopark potansiyelinin değerlendirilmesi için farklı üniversitelerden akademisyenlerin de katıldığı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında Ardahan Üniversitesinin Ajansımızın Fizibilite Desteği Programına başvuruda bulunduğu Ardahan'ın Jeopark ilan edilebilmesi için koruma alanlarının ve tedbirlerinin neler olması gerektiğine yönelik proje başarılı bulunmuş, söz konusu çalışma kapsamında 2023 yılında İl'in jeositleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na dâhil olan Kula Jeoparkı da ziyaret edilerek yapılması gerekenlerle ilgili bir plan çıkarılmıştır. Önümüzdeki yıllarda da Jeopark Ağı'na dâhil olmak için gerekli çalışma ve faaliyetler planlanacak, Bölge paydaşları ile işbirliği toplantısı gerçekleştirilecektir.

Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti AB projesi kapsamında ise gastronomi alanında Kars'ın UNESCO'nun Yaratıcı Şehirler Ağına başvuru dosyası hazırlanacaktır.

Tablo 11- Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları	Kars YDO Ardahan YDO Ağrı YDO	01.01.2024 31.12.2024

c. Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları

Ajansımız, “Serhat'ı Keşfet” teması ile 2015 yılından bu yana bir tanıtım programı yürütmektedir. Geçmiş yıllarda, Ardahan'da Türkiye Kayak Federasyonu ile işbirliği halinde Kayaklı Koşu Yarışmaları, Sarıkamış'ta “Kulüpler Arası Natürel Kızak Türkiye Şampiyonası”, DAP ile işbirliği halinde “Büyükkelçilikler Arası Kar Rafting Organizasyonu” ve bunların yanı sıra “Sarıkamış Kar Rallisi” ile “Kayakla Oryantiring Avrupa Şampiyonası” gibi organizasyonlar düzenlenmiştir. Turistlerin seyahat planı oluştururken ildeki festivalleri dikkate alarak bir rota oluşturduğu bir gerçektir. Ayrıca Bölge'ye gelen turistlerin ortalama kalış sürelerinin artırılmasına da katkı sağlamak için bu tür faaliyetlerin Bölge'de istikrarlı bir şekilde devam ettirilmesi gerektiği paydaşlarla yapılan görüşmelerde özellikle vurgulanmaktadır. Bu nedenle bu tür organizasyonların 2024 yılında da yapılması planlanmaktadır.

- **Ağrı Dağı Tırmanışı:** Ağrı Dağı kutsal kitaplarda da ismi geçen ve Nuh Tufanında Hz. Nuh'un gemisinin indiği rivayet edilen yer olarak bilinmektedir. Aynı zamanda Ağrı Dağı'nın da yer aldığı Doğubayazıt ilçesi Nuh'un Gemisinin İzi, İshak Paşa Sarayı, Urartu Kalesi, Ahmed-i Hani Kent Müzesi ve Geleneksel Doğubayazıt Evi ile Ahmed-i Hani Türbesinin de bulunduğu bir turizm destinasyonudur. Ağrı Dağı'nın özellikle uluslararası ve ulusal mecralarda tanıtımına katkıda bulunmak, bilinirliğini artırmak hem de gelen turist sayısında artış sağlamak için farklı platformlardan sosyal medya fenomenlerini ve seyahat yazarlarının davet edileceği, ulusal basında da ses getirebilecek toplu tırmanış organizasyonları yapılması planlanmaktadır.

- **Sarıkamış Kayak Etkinlikleri:** 2022 yılı SOGEP kapsamında “Sarıkamış Olimpik Sporcularını Yetiştiriyor” isimli proje ile eğitilen çocukların ulusal ve uluslararası yarışlarda derece yapan sporcularla buluşturularak beraber kayak yapmalarına ve bu yarışçıların tecrübelerinden faydalanarak vizyon kazanmalarına ve Bölge’nin tanıtımına katkı sunulacaktır. Bahsi geçen etkinlik süresince Türkiye Kayak Federasyonu, Sarıkamış Derneği, THY gibi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılması planlanmaktadır.

Tablo 12- Serhat’ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım	Serhat’ı Keşfet: Bölgesel	YDO’lar	01.01.2024
Destek	Tanıtım Organizasyonları	YHB	31.12.2024

2.1.4.5. Ajans Destekleri

a. Çıldır Gölü’nün Turizm ile Değerinin Artırılması GÜDÜMLÜ PROJESİ

Güdümlü Proje Desteği kapsamında desteklenecek projeler Yönetim Kurulu tarafından 2024-2028 Bölge Planı’ndaki gelişme eksenlerine ve önceliklere, SOP içeriklerine göre belirlenmekte ve Bakanlığın onayına sunulmaktadır. 2024 yılında bu kapsamda desteklenecek projelere ilişkin Bölge’deki ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşmeler tamamlanmış olup TSOP kapsamında güdümlü proje desteğiyle Kars’ın Arpaçay ilçesi Çanaksu köyü mevkiinde turizme yönelik bir yeme-içme ve dinlenme tesisi inşa edilmesi planlanmaktadır. 2016 yılı Güdümlü Proje desteği kapsamında aynı alanda turizme yönelik bir yeme-içme, konaklama ve dinlenme tesisi inşa edilmiş, ancak 2023 yılında çıkan bir yangın sonucu tamamen yanarak kullanılamaz hale gelmiştir. 2018 yılında başarılı bir şekilde tamamlanan bu proje ile 6 yıllık süre sonucunda Çıldır Gölü Bölge’de alternatif turizm destinasyonu haline gelmiş, Bölge’ye gelen turist sayısında, turistlerin kalış sürelerinde artış sağlanmış ve Bölge’de kırsal turizmin gelişimine katkı sağlanmıştır. Bütün bu olumlu değişimlerin artarak devam ettirilebilmesi için bu tesisin yeniden yapılması önem arz etmektedir.

Bu kapsamda Kars İl Özel İdaresi’nin başvuru sahibi olduğu güdümlü projenin toplam bütçesi **30.000.000 TL’dir**. Ajans destek tutarı ise **10.000.000 TL** olup 2024 yılında **5.000.000 TL** destek sağlanacaktır. Proje kapsamında; 500 metrekare (250 metrekare açık, 250 metrekare kapalı) alanda inşa edilmesi planlanan turizm yeme/içme ve dinlenme tesisinde 100 kişilik kapalı restoran alanı, 140 kişilik açık restoran alanı, 16 kişilik özel yemek bölümü, 72 kişilik

kapalı kafe alanı, 80 kişilik açık kafe alanı, çocuk oyun alanı, vestiyer, idari ofis, bay ve bayan tuvaletler, bay ve bayan abdesthane, mescit, ana mutfak ve tesisat odaları yer alacaktır. Proje ile Bölge’de ilave istihdam ve gelir imkânları oluşturularak işsizliğin azaltılması ile destinasyona gelen turist ve konaklama sayısında artış sağlanması hedeflenmektedir.

Tablo 13- Çıldır Gölü’nün Turizm ile Değerinin Artırılması GÜdümlü Projesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	Çıldır Gölü’nün Turizm ile Değerinin Artırılması GÜdümlü Projesi	SYB, İDB, Kars YDO	01.01.2024 31.12.2024

b. Jeopark Ardahan GÜdümlü Projesi

GÜdümlü Proje Desteği kapsamında desteklenecek projeler Yönetim Kurulu tarafından 2024-2028 Bölge Planı’ndaki gelişme eksenlerine ve önceliklere, SOP içeriklerine göre belirlenmekte ve Bakanlığın onayına sunulmaktadır. 2024 yılında bu kapsamda desteklenecek projelere ilişkin Bölge’deki ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşmeler tamamlanmış olup TSOP kapsamında güdümlü proje desteğiyle Ardahan ilinde tespit edilen jeositlerin altyapılarının ve ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi, tanıtımının sağlanması ve Ardahan ili jeopark olarak ilan edilmesi planlanmaktadır.

Bu kapsamda Ardahan İl Özel İdaresi’nin başvuru sahibi olduğu güdümlü projenin toplam bütçesi **13.340.000 TL’dir**. Ajans destek tutarı ise **10.000.000 TL** olup 2024 yılında **5.000.000 TL** destek sağlanacaktır. Proje kapsamında Ardahan ilinde tespit edilen 73 jeositten öncelikli turizme kazandırılacak ve önem düzeyi yüksek olan yaklaşık 30 tanesinin altyapısının iyileştirilmesi (jeositlerin stabilizasyon çalışmaları, araç ve yürüyüş yolları düzenlemeleri, yönlendirme ve bilgilendirme tabelaları), kamelyalar, tuvaletler ve sokak mobilyalarının tesis edilmesi, web sitesinin oluşturulması ve karşılama merkezinin tefrişatının alınması sağlanacaktır. Karşılama merkezi olarak ilk etapta ilde bulunan tarihi Kongre Binası’nın veya âtil bir kamu binasının bir kısmının kullanılması planlanmaktadır. Proje ile jeolojik, tarihi ve kültürel miras açısından öneme sahip alanlar koruma altına alınacak, jeopark sahası içerisindeki estetik peyzaj açısından öneme sahip jeositlerin tanıtımı yoluyla alanda turizm geliştirilecek ve gelişen turizm ile buna bağlı yan sektörlerde Bölge’nin ekonomik kalkınmasına aracılık edecektir.

Tablo 14- Jeopark Ardahan Güdümlü Projesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	Jeopark Ardahan Güdümlü Projesi	SYB, İDB, Ardahan YDO	01.01.2024 31.12.2024

c. TSOP Fizibilite Desteği Programı

Ajans, Fizibilite Destek Programı kapsamında Bölge'nin kalkınması ve rekabet gücünün artırılmasına, Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin nlenmesine, Bölge'nin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verecektir. Kâr amacı gütmeyen kurumlara yönelik turizm destinasyonlarının altyapı eksiklerinin giderilmesi veya yeni destinasyonlar oluşturulmasına yönelik 2024 Yılı Fizibilite Destek Programının toplam bütçesi **2.500.000,00 TL** olup, programa TSOP kapsamında **900.000,00 TL** ayrılmıştır.

Tablo 15- TSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	TSOP Fizibilite Desteği Programı	SYB, İDB	01.01.2024 31.12.2024

d. TSOP Teknik Destek Programı

Teknik Destek Programı kapsamında; Bölge'deki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önemli olan, ancak kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulamada sıkıntı yaşadıkları konularda destek sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında, Bölge'deki yerel yönetimlerin planlama, programlama ve uygulama kapasitesini artırıcı; kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin ise yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmaları için eğitim verilmesi, danışmanlık, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlanacaktır. Teknik destek faaliyetlerine ilişkin başvurular mevzuat gereği ikişer aylık dönemler halinde alınacak olup 2024 yılı Teknik Destek Programı için toplam **2.000.000,00**

TL bütçe ayrılmıştır. TSOP kapsamında 2024 yılı Teknik Destek Programı için **800.000,00 TL** bütçe ayrılmıştır.

Program kapsamında 2024 yılı için Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından tüm Kalkınma Ajansları için belirlenen “Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı” temasına ve sonuç odaklı programın özel amaçlarına hizmet edecek faaliyetler desteklenecektir. Bunun yanı sıra turizm sektöründe; insan kaynakları niteliğinin artırılması ve yönetim danışmanlığı konularında da özel sektöre yönelik faaliyetler desteklenecektir.

Tablo 16-TSOP Teknik Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	TSOP Teknik Destek Programı	SYB, İDB	01.01.2024 01.07.2024

2.1.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler

a. Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Teknik Yardım Bileşeni

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın program otoritesi olduğu IPA-II Rekabetçilik ve Yenilik Sektör Operasyonel Programı kapsamında kabul edilen, Serhat Kalkınma Ajansı'nın başvuru sahibi olduğu “Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi” 2021 yılında başlamıştır. Yaklaşık bütçesi 5,5 Milyon Euro olan Proje'nin inşaat işleri ve teknik yardım adı altında iki bileşeni bulunmaktadır. 2023 yılı temmuz ayı itibariyle tamamlanan inşaat bileşeni kapsamında, Kars Merkez Haydar Aliyev Caddesi üzerinde bulunan 23 tescilli ve 9 adet tescilsiz bina için cephe iyileştirmesi yapılmış Cadde'nin yol ve kaldırımının yenilenmesi, aydınlatma ve çevre düzenleme işleri ve sokak mobilyaları montajı yapılmıştır. Bunun yanı sıra Ani Örenyeri'nin etrafının koruma çitleriyle kapatılması, sokak mobilyaları ve yönlendirme/bilgilendirme tabelaları ile donatılması sağlanmıştır.

2021 yılı ağustos ayı itibariyle başlayan teknik yardım bileşeninin amacı ise; Kent'teki turizm işletmeleri, STK'ları ve ilgili paydaşların kurumsal kapasitelerini artırarak sürdürülebilir bir yönetim stratejisi belirlemektir. Tarihi binaların korunmasına yönelik eylem planları oluşturmak ve tanıtım/pazarlama faaliyetleri gerçekleştirmek yoluyla Kars'ın turizm sektöründe rekabet gücü artırılabilecektir. Birçok analiz, strateji ve eylem planı geliştirilecek bileşen kapsamında oldukça yoğun tanıtım ve pazarlama faaliyetleri de bulunmaktadır. Kıyaslama analizi, talep analizi ve değer zinciri analizi tamamlanan teknik yardım bileşeninin 2024 yılında

eylem planları, insan kaynaklarının güçlendirilmesi için eğitimler, tanıtım ve markalaşma faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Tablo 17-Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Teknik Yardım Bileşeni Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Teknik Yardım Bileşeni	SYB	01.01.2024 31.12.2024

b. TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi

Ajans; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanlarda hibe, teşvik, kredi vb. destekler için başvurabilecekleri; Avrupa Birliği Projeleri, ERASMUS + Hibe Programları, AB Çerçeve Programları gibi programlar kapsamında açık çağrılara ilişkin Bölge'den proje üretilmesine yönelik paydaşlarla işbirliği halinde çalışacak ve/veya kendi adına başvuru yapacaktır.

Tablo 18-TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	SYB	01.01.2024 31.12.2024

2.1.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi ve Markalaştırılması Sonuç Odaklı Programının zaman planlaması aşağıda verilmiştir;

Tablo 19-TSOP Faaliyet Takvimi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	TSOP Yönetim Faaliyetleri	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Turizm İşletmelerine Danışmanlık	Ocak	Ekim
Kapasite Geliştirme	Fotoğrafçılık, Sosyal Medya Yönetimi ve İçerik Üretimi Eğitimleri	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Eğitimler	Ocak	Ekim
Kapasite Geliştirme	Hediyelik Eşya Prototip Çalışmaları	Ocak	Ekim
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	Ocak	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRA2 Tanıtım ve Rota Belirleme Turu	Ocak	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları	Ocak	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	Çıldır Gölü'nün Turizm ile Değerinin Artırılması Gündümlü Projesi	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	Jeopark Ardahan Gündümlü Projesi	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	TSOP Fizibilite Desteği Programı	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	TSOP Teknik Destek Programı	Ocak	Temmuz
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi Teknik Yardım Bileşeni	Ocak	Aralık
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	TSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretimi	Ocak	Aralık

2.1.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

TSOP'un uygulanma sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından, Sonuç Odaklı Program Yönetim Birimi (SYB) sorumludur. SYB, TSOP kapsamında kurulacak

ve düzenli olarak toplanacak tüm kurul ve komitelerin sekretaryasını yürütecektir. Ajans içinde TSOP Komisyonu oluşturulmuştur. TSOP Komisyonu üyeleri SYB Birim Başkanı, SYB TSOP Uzmanı ve YDO Koordinatörlerinden mütevellittir. Ajans Genel Sekreteri, SYB Birim Başkanı ve TSOP Komisyonu üyeleri, kurulacak tüm kurul ve komitelerin doğal üyesidir. TSOP kapsamında sorumlu ve ilgili kurum / kuruluşlar ile koordinasyon, kurulacak kurul ve komiteler aracılığıyla sağlanacaktır. SOP kapsamında yer alan bileşenlere ilişkin ilerlemeler, her Yönetim Kurulu Toplantısı'nda "İki Toplantı Arası Faaliyetler" gündem maddesi kapsamında, Yönetim Kurulu üyeleriyle paylaşılacaktır. Bunun yanı sıra 2024 yılında oluşturulması düşünülen Kalkınma Kurulu toplantılarında da bileşenlere ilişkin ilerlemeler paylaşılacaktır.

2.1.7. İzleme ve Değerlendirme

Ajansın hizmet verdiği dört ili kapsayacak şekilde TSOP Komisyonu oluşturulacaktır. TSOP Komisyonu, yılda en az bir defa olmak üzere toplanarak; programın ilerlemesi, varsa yaşanan sıkıntılar ve bunlara dair çözüm önerileri hakkında istişarelerde bulunacaktır. TSOP Komisyonu oluşturulduktan sonra komisyona yeni üyeler de alınabilecektir. Komisyonunun isteği doğrultusunda TSOP kapsamında iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar da komisyon toplantısına katılabilecek ve fikirlerini beyan edebilecektir. Aynı zamanda Ajans Genel Sekreteri başkanlığında yılda bir defa Ajans çalışma birim başkanlarının katılımıyla koordinasyon toplantısı gerçekleştirilecektir. TSOP kapsamında, Ajans tarafından yürütülecek; tanıtım faaliyetlerinin, alt programların, güdümlü projelerin, AB ve benzeri dış kaynaklı fonların ve bu fonlara ait projelerin yazılması, yürütülmesi uygulanmasından Sonuç Odaklı Program Yönetimi Birimi (SYB), Yönetim Hizmetleri Birimi (YHB) ve ilgili YDO, izlemesinden ve değerlendirmesinden İzleme ve Değerlendirme Birimi (İDB) sorumludur.

TSOP kapsamında, Ajans ve Bölge'deki ilgili paydaşlar tarafından yürütülecek faaliyetlerin koordinasyonu ile çıktılarının izlemesi ve değerlendirmesi SYB tarafından gerçekleştirilecektir. TSOP yönetim planının, dönemsel ilerleme raporlarının ve TSOP kapanış raporunun hazırlanmasından da SYB sorumludur.

2.2. KIRSAL EKONOMİNİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (KSOP)

2.2.1. Amaç

Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi SOP Amaçları;

Genel Amaç : TRA2 Bölgesi kırsalında üretkenliğin, verimliliğin, yaşam standartlarının ve gelir düzeyinin artırılması; sonuç odaklı programın genel amacı olarak belirlenmiştir.

Özel Amaç 1: Bölge'ye ait tarımsal, hayvansal ve yöresel ürünlerin üretimlerinin teşvik edilmesi, tanıtımının ve markalaşmasının sağlanması,

Özel Amaç 2: Tarım ve hayvancılık ürünlerinin katma değerinin artırılması, kırsalda üretim yapan iş gücünün bilgi ve beceri seviyesinin artırılması,

Özel Amaç 3: Kırsal ekonomide örgütlenme ve işbirliği kültürünün güçlendirilmesi; kadın ve genç girişimciliğinin, kooperatifçiliğin ve üretici birliklerinin geliştirilmesi,

Özel Amaç 4: Kırsalda yaşam standartlarının iyileştirilmesi.

2.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (KSOP) TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planında yer alan Stratejik Öncelik 2: Kırsal Altyapının ve Ekonominin Geliştirilmesi ile doğrudan ilişkilidir. KSOP kapsamında kırsalda; tarımsal altyapının ve verimliliğin, beşeri sermayenin, yaşam standartlarının kurumsal kapasitenin ve örgütlenmenin geliştirilmesi konularına odaklanılacaktır.

TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında 4 ilde toplam 263 paydaşın katılımıyla ve tüm sektörleri içerecek şekilde toplamda 7 odak grup oluşturularak gerçekleştirilen çalıştaylarda, sektörel bazda 2014-2023 TRA2 Bölge Planı'nda belirlenen hedeflerin gerçekleşme durumu ve gelecek dönem planının genel kurgusu üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Toplantılarda Bölge'de örgütlenme ve işbirliği kültürünün zayıf olduğu, hayvancılıktan elde edilen ürünlerin katma değerli ürüne dönüştürülemediği ve temel altyapı eksikliklerinin bulunduğu gündeme getirilmiştir.

TRA2 Bölgesi zengin bir yöresel ürün yelpazesine sahip olmasına rağmen faaliyet göstermekte olan işletmeler genellikle aile işletmesi/mikro işletme olarak faaliyetlerini sürdürmekte, geleneksel yöntemler ile üretim yapmakta, yüksek maliyetler ile karşılaştıkları için ve Bölge'de örgütlenme ve işbirliği kültürünün zayıf olmasından dolayı iç ve dış piyasada rekabet edememektedir. Bu nedenle küçük ve dağınık yapıda olan işletmelerin Bölge'de etkin pazarlama çalışmalarını yapabilmesi için profesyonel düzeyde örgütlenmeye, doğru pazarlama

stratejileri geliştirmeye ve tüketicilerin/müşterilerin beklenti ve isteklerini karşılayabilmelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak Bölge’de geçmişte yaşanan olumsuz tecrübeler, yetersiz insan kaynağı ve kurumsal kapasite eksikliği, bu işletmelerin bir araya gelmesinin önündeki en büyük engeldir. Dolayısıyla bu engeli aşmak adına örgütlenmenin önemine yönelik eğitimlerin verilmesi, danışmanlık hizmeti sunulması ve mali destek programlarıyla kapasite eksikliklerinin giderilmesi, sürdürülebilir kırsal kalkınma için elzemdir.

2022 TUIK kent-kır sınıflaması verilerine göre Bölge nüfusunun %45,1’i kırsalda ikamet etmektedir. Bu kapsamda kırsal nüfusun yoğun olduğu TRA2 Bölgesi’nde çalışan nüfusun önemli bir kısmı tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bununla birlikte TRA2 Bölgesi kırsalında işgücüne katılan kadınların önemli bir kısmı ücretsiz aile işçisi olarak çoğunlukla tarımsal üretimde çalışmaktadır. Tarım ve hayvancılıktan elde edilen ürünlerin katma değerli ürüne dönüştürülememesi; yol, kanalizasyon, şebeke suyu, arıtma tesisi gibi temel altyapılarda eksikliklerin devam etmesi ve özellikle gençler ile kadınların sosyal gereksinimlerini karşılayacak yapıların yetersiz oluşu gibi nedenlerle kırsaldan göç her geçen yıl daha da artmaktadır. Kırsalda yaşayan gençlerin ve kadınların göç etme istekleri nedeniyle ilerleyen yıllarda bitkisel ve hayvansal üretim değerlerinin azalması yüksek olasılıklı bir risktir.

Bölge’deki üreticiler arasında koordinasyon ve işbirliği eksikliği bulunmaktadır. Ayrıca üretici örgütlerinin işletme yönetimi konusunda bilgi ve deneyim eksikliği de mevcuttur. İşletmeleri bir araya getiren yapıların kurulması, üretici örgütlerinin kapasitelerinin geliştirilerek daha etkin çalışmasının sağlanması ve kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması, verimliliğin artırılması adına atılacak önemli adımlardandır. Göçün azaltılması ve üretimin sürekliliğinin sağlanması için; Bölge’ye ait tarımsal ürünlerin, yöresel ürünlerin ve el sanatlarının markalaştırılması ve tanıtımı, alternatif ürünlerin ekonomiye kazandırılması ve katma değer artırılması, başta kadınlar ve gençler olmak üzere kırsalda yaşayanların yaşam şartlarının iyileştirilmesi gereklidir. Tüm bu gerekçelerle Ajansımız tarafından Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı kurgulanmıştır.

2.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (KSOP) hedeflenen sonuç ve çıktıları aşağıda verilmiştir;

Tablo 20-Kırsal SOP (KSOP) Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Araştırma Raporu Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Danışmanlık Sağlanan Kooperatif Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılmasına Yönelik Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	2	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti Kapsamında Eğitim Alan Genç/Kadın Sayısı	Kişi	50	Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi Kapsamında Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	4	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Düzenlenen Organizasyon Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu

Tanıtım ve Yatırım Destek	Organizasyonlar Kapsamında Bölge'yi Ziyaret Eden Kişi Sayısı	Kişi	150	Katılımcı Listesi
Ajans Destekleri	Uygulanan GÜdümlü Proje Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 21-Kırsal SOP (KSOP) Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
4	SEGE Sıralaması Yükselen İlçe Sayısı	Adet	1	İlçe SEGE Raporu
1,2	Coğrafi İşaretli Ürün Sayısı	Adet	1	Türk Patent ve Marka Kurumu-Coğrafi İşaret Belgeleri
1,2,4	Tarım Ürünlerinin Üretim ve Pazarlama Altyapılarının İyileştirilmesine Yönelik Proje Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu/Resmi İstatistikler
1,3,4	Verimin Artırılmasına Yönelik Verilen Eğitim Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 22-KSOP Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi'nde Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	KSOP Yönetim Faaliyetleri	SYB YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Kapasite Geliştirme	Kadın Kooperatiflerine Yönelik Markalaşma ve E-ticaret Danışmanlığı/Eğitimleri Bütçesi	SYB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Kapasite Geliştirme	Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	SYB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Kapasite Geliştirme	Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yöresel Ürünler Mutfak Atölyesi	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Ajans Destekleri	İğdır Soğuk Hava Deposu Güzümlü Projesi	SYB, İDB,	01.01.2024 31.12.2024

		Iğdır YDO	
Ajans Destekleri	KSOP Fizibilite Desteği Programı	SYB	01.01.2024
		İDB	31.12.2024
Ajans Destekleri	KSOP Teknik Destek Programı	SYB	01.01.2024
		İDB	01.07.2024
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	KSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretimi	SYB	01.01.2024
			31.12.2024

2.2.4. Proje ve Faaliyetler

2.2.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

a. TRA2 Bölgesi'nde Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması

2022 yılı TÜİK kent-kır sınıflaması verilerine göre TRA2 Bölgesi'nin yüzde 45,1'i kırsal nüfus olarak tespit edilmiştir. Kırsal alandaki geçim kaynaklarının dağılımı ve önem sırası incelendiğinde hayvancılık ve tarımsal üretim faaliyetleri ilk sırada yer almakta olup tarım dışı faaliyetler kısıtlıdır. Bu kapsamda Bölge'de kırsal ekonomiyi canlandıracak, imalat sanayi ve turizm gibi faaliyetlerle birlikte çeşitliliği artıracak; tarımda da farklı üretim biçimleri ile katma değerli ürün yelpazesinin genişletilmesini ele alacak yatırım fırsatları araştırılarak proje öneri formlarından oluşan bir rapor hazırlanacaktır. Söz konusu öneri formlarından hareketle Ajans paydaşları ile işbirliği halinde ulusal ve uluslararası kaynaklı destek mekanizmalarına projeler üretilecektir.

Tablo 23- TRA2 Bölgesi'nde Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi'nde Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024

2.2.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri

a. KSOP Yönetim Faaliyetleri

KSOP yönetim faaliyetleri kapsamında Ajansımızın hedefi; Sonuç Odaklı Programlarımızı paydaşlarımıza anlatmak, paydaşlarımızı ortak amaç etrafında birleştirmek, irtibat kişilerinden oluşan paydaş listesi oluşturmak ve yılda en az iki defa olacak şekilde çalıştay/odak grup toplantıları gerçekleştirmektir. İrtibat listesindeki paydaşlardan, Sonuç Odaklı Program ile ilişkili faaliyetler hakkında periyodik olarak bilgi alınması da planlanmaktadır. Bu sayede paydaşlar, Sonuç Odaklı Program çerçevesinde proje fikirleri önerebilecek ve projelerini gerçekleştirme imkânı bulabilecektir. Söz konusu faaliyetlerle; TRA2 Bölgesi'nin kırsal kalkınmasına, yöresel ürünlerinin bilinirliğinin ve tanınırlığının artırılmasına, tarım sektöründe çalışan insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunulacaktır. Ajans, gerekli gördüğünde, yapılan çalışmalardan elde ettiği sonuçlara göre bir sonraki yılın çalışma programına faaliyet ekleyebilecektir. Faaliyetler ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, aracı birlikleri, süt üretici birlikleri, peynir üreticileri birlikleri, köy dernekleri, kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili personelleri, yöresel hediye eşya yapımı ve satışı ile ilgili kişiler, üniversitelerin ilgili bölümlerinden temsilciler, yöresel ürün üreticilerinden özel sektör temsilcilerinden oluşan paydaşların katılımıyla gerçekleştirilecektir. 2023 yılında başlanan faaliyetler paydaşlarca oldukça olumlu karşılanmış, 4 ilde yapılan toplantıların 2024 yılında daha da sıklaştırılması talebi alınmıştır.

Tablo 24-KSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
İşbirliği ve Koordinasyon	KSOP Yönetim Faaliyetleri	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024

2.2.4.3. Kapasite Geliştirme

a. Kadın Kooperatiflerine Yönelik Markalaşma ve E-ticaret Danışmanlığı/Eğitimi

Birlikte iş yapma kültürünün zayıf olduğu TRA2 Bölgesi illerinde 2023 yılı itibari ile 14 adet kooperatif faaliyet göstermektedir. Ağırlıklı olarak kadın üyelerden oluşan bu kooperatifler kuruldukları günden bugüne kadar Ajans ve çeşitli kurum katkıları ile ilerlemeler kaydetmektedirler. Kooperatifler üretimde her ne kadar belli bir seviyeye gelmişlerse de üretilen ürünlerin piyasada tutunmalarına sağlayacak markalaşma ve e-ticaret gibi eğitimlere

ve danışmanlığa ihtiyaç duymaktadırlar. Faaliyet kapsamında kadın kooperatiflerine yönelik ihtiyaç duyulan eğitimler düzenlenecek ve danışmanlık hizmeti verilecektir.

Tablo 25-Kadın Kooperatiflerine Yönelik Markalaşma ve E-ticaret Danışmanlığı/Eğitimleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Kadın Kooperatiflerine Yönelik Markalaşma ve E-ticaret Danışmanlığı/Eğitimleri	SYB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

b. Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi

TRA2 Bölgesi'nde arı yetiştiriciliği önemli bir ekonomik faaliyet olup TÜİK 2022 yılı verilerine göre Bölge toplamında yaklaşık 1.707 aktif işletme bulunmaktadır. Bölge illerinde 658 adet ile en fazla işletme Ardahan ilinde bulunurken Ardahan'ı 460 işletme ile Kars, 298 işletme ile Ağrı ve 291 işletme ile Iğdır takip etmektedir. Bunun yanı sıra arıcılık işletmelerinde ölçeğin küçük olması, geleneksel üretim metotları ve üretimin mevsimsel şartlara oldukça bağımlı olması kovan başına verimin düşük olmasına sebep olmaktadır. Bu kapsamda 3 ilindeki balı coğrafi işaretli olan Bölge'de; üreticilerin bal ve arı ürünleri konusundaki farkındalığını artırmak, ürün çeşitlendirmesine katkı sunmak, üretimde verimliliği ve katma değeri artırmak adına hizmet alım yöntemiyle dört il merkezinde teorik ve pratik uygulamaya dayanan toplamda 8 adet eğitimin düzenlenmesi planlanmaktadır.

Tablo 26-Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi Faaliyeti Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

c. Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri

Sanayileşmenin yeterince gelişme gösteremediği Bölge illerinde ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi ve gelecek nesillere daha yaşanılabilir kentler bırakılması

adına tarımsal faaliyetlerin modern yöntemlerle hayata geçirilip katma değerli ürüne dönüştürülmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda özellikle sektörde kilit rol üstlenen tarım ve orman il müdürlükleri, meslek odaları, üretici birlikleri, üreticiler ve kooperatif temsilcileri ile Ajans personellerine vizyon katacak ve onları harekete geçirecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda;

- Vodafone Akıllı Köy teknik inceleme ziyareti
- Kadın üreticiler ve kadın kooperatifleri için iyi uygulama örneklerini içeren yurt içi teknik inceleme ziyaretleri gerçekleştirilecektir.

Tablo 27-Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri Faaliyeti Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	SYB,	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024

d. Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti

TRA2 Bölgesi temel ekonomik faaliyet alanı tarım ve hayvancılık olan kırsal nüfusun görece fazla olduğu bir bölgedir. Farklı coğrafyaların kavşak noktasında olması, birçok farklı kültürün etkileşiminde olması, 4 farklı ülke ile sınır oluşturması da birçok yöresel ürün ve lezzete sahip olmasını sağlamıştır. Bunun yanında Bölge'nin zirai ürün kullanılmayan tarım alanları, kimyasal atık ve fabrikalardan uzak doğası üretilen tarımsal ürünlere karşı talebi artırmaktadır. TRA2 Bölgesi, Bölge'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sunması beklenen markalaşmış önemli coğrafi işaretli ve yöresel ürünlere sahiptir. Bu ürünler, Bölge içi ve Bölge dışında ilgi görmesine rağmen yeterince üretilmemesi ve katma değerli ürünlere dönüştürülemediği sebebiyle beklenen ekonomik ve sosyal faydayı da sağlayamamaktadır. Bu kapsamda başta kırsalda yaşayan kadınlara; özellikle coğrafi işaretli Kars ve Ardahan kazı, Posof fasulyesi, Posof elması ve Kağızman elması gibi ürünler olmak üzere yöresel ürünlerin üretilmesine ve katma değerli ürünlere dönüştürülmesine yönelik eğitimlerle farkındalık düzeylerinin artırılması sağlanacaktır. Bölge'deki paydaş kurumlarla yapılacak işbirliği ile belirlenen ürünlerin ticari değerinin artırılması için ürünleri üretme potansiyeli olan başta kadın girişimciler olmak üzere; tasarım, ambalajlama, depolama, üretim süreci, organik ürün üretimi,

hijyenik sanitasyon, organik arıcılık, girişimcilik, pazarlama ve markalaşma, kooperatifçilik, proje hazırlama ve devlet destekleri gibi konularda eğitimler verilecektir.

Tablo 28- Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

2.2.4.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

a. Yöresel Ürünler Mutfak Atölyesi

TRA2 Bölgesi'nin yöresel yemeklerin tanıtımına ve restoranların menülerinde yer almasına katkıda bulunmak amacıyla yöresel ürünlerin kullanılarak farklı yemek çeşitlerinin yapılacağı, yerel halkın yöresel yemekleri öğrenmesinin sağlanacağı hem de gelen turistlerin güzel vakit geçirebileceği yöresel ürün mutfağı etkinliği düzenlenecektir. Etkinliğe ünlü sosyal medya fenomenleri, sağlıklı beslenme uzmanları ile ulusal ve uluslararası basın mensupları davet edilecektir. Mutfak atölyeleri çalışmalarında İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Belediyeler, Tarım ve Orman Müdürlükleri, TSO'lar ve Üniversiteler ile iş birliği yapılacaktır.

Tablo 29-Yöresel Ürünler Mutfak Atölyesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yöresel Ürünler Mutfak Atölyesi	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

2.2.4.5. Ajans Destekleri

a. Iğdır Soğuk Hava Deposu GÜdümlü Projesi

Güdümlü Proje Desteği kapsamında desteklenecek projeler Yönetim Kurulu tarafından 2024-2028 Bölge Planı'ndaki gelişme eksenlerine ve önceliklere, SOP içeriklerine göre belirlenmekte ve Bakanlığın onayına sunulmaktadır. 2024 yılında bu kapsamda desteklenecek

projelere ilişkin Bölge'deki ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşmeler tamamlanmış olup KSOP kapsamında güdümlü proje desteğiyle Iğdır ilinde tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesine yönelik kayısı ve elma başta olmak üzere yöresel ve/veya tarımsal nitelikteki ürünler için toplam 1.200 m² kapalı, 600 m² soğutma alanına sahip olan bir soğuk hava deposu inşa edilecektir.

Bu kapsamda Iğdır İl Özel İdaresi'nin başvuru sahibi olduğu güdümlü projenin toplam bütçesi **18.500.000 TL'dir**. Ajans destek tutarı ise **10.000.000 TL** olup 2024 yılında **5.000.000 TL** destek sağlanacaktır. Proje kapsamında soğuk hava deposu içerisinde her biri 150 m² kapalı alana sahip olan dört adet bağımsız bölüm yapılması planlanmaktadır. Proje ile Iğdır ilinde üretilen yöresel ve tarımsal ürünlerin katma değerinin artırılması ve bu sektörlerdeki üretim ve pazarlama altyapılarının iyileştirilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Tablo 30- Iğdır Soğuk Hava Deposu Güdümlü Projesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	Iğdır Soğuk Hava Deposu Güdümlü Projesi	SYB, İDB, Iğdır YDO	01.01.2024 31.12.2024

b. KSOP Fizibilite Desteği Programı

Ajans, Fizibilite Destek Programı kapsamında Bölge'nin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, Bölge'nin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verecektir. Kâr amacı gütmeyen kurumlara yönelik kırsalda istihdamı ve yaşam kalitesini arttırmaya, altyapı eksiklerinin giderilmesini sağlamaya yönelik.2024 Yılı Fizibilite Destek Programı toplam bütçesi **2.500.000,00 TL'dir**. Bunun KSOP kapsamında kullanılmak üzere ayrılan payı ise **800.000,00 TL'dir**.

Tablo 31-KSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	KSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi	SYB İDB	01.01.2024 31.12.2024

c. KSOP Teknik Destek Programı

Teknik Destek Programı kapsamında; Bölge'deki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önemli olan, ancak kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulamada sıkıntı yaşadıkları konularda destek sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında, Bölge'deki yerel yönetimlerin planlama, programlama ve uygulama kapasitesini artırıcı; kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin ise yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmaları için eğitim verilmesi, danışmanlık, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlanacaktır. Teknik destek faaliyetlerine ilişkin başvurular mevzuat gereği ikişer aylık dönemler halinde alınacak olup 2024 yılı Teknik Destek Programı için **2.000.000,00 TL** bütçe ayrılmıştır. KSOP kapsamında 2024 yılı Teknik Destek Programı için **600.000,00 TL** bütçe ayrılmıştır.

Program kapsamında kâr amacı güden/gütmeyen kurumlara kırsalda beşeri sermayenin geliştirilmesi, marka ve kooperatif danışmanlığı konuları başta olmak üzere insan kaynakları niteliğinin artırılması ile kadın ve genç istihdamı konularına özel önem verilecektir.

Tablo 32-KSOP Teknik Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	KSOP Teknik Destek Programı Bütçesi	SYB	01.01.2024
		İDB	01.07.2024

2.2.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler

a. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretimi

Ajans; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanlarda hibe, teşvik, kredi vb. destekler için başvurabilecekleri; Avrupa Birliği Projeleri, ERASMUS + Hibe Programları, AB Çerçeve Programları gibi programlar kapsamında açık çağrılara ilişkin Bölge'den proje üretilmesine yönelik paydaşlarla işbirliği halinde çalışacak ve/veya kendi adına başvuru yapacaktır.

Tablo 33-AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	SYB	01.01.2024 31.12.2024

2.2.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programının zaman planlaması aşağıda verilmiştir;

Tablo 34-KSOP Faaliyet Takvimi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi'nde Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	Ocak	Aralık
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	KSOP Yönetim Faaliyetleri	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Kadın Kooperatiflerine Yönelik Markalaşma ve E-ticaret Danışmanlığı/Eğitimleri	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Arıcılık İşletmelerinin Kapasitesinin Geliştirilmesi	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti	Ocak	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yöresel Ürünler Mutfak Atölyesi	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	Iğdır Soğuk Hava Deposu Güdümlü Projesi	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	KSOP Fizibilite Desteği Programı	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	KSOP Teknik Destek	Ocak	Temmuz

2.2.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

KSOP'un uygulanma sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından, Sonuç Odaklı Program Birimi (SYB) sorumludur. SYB, KSOP kapsamında kurulacak ve düzenli olarak toplanacak tüm kurul ve komitelerin sekretaryasını yürütecektir. Ajans içinde KSOP Komisyonu oluşturulmuştur. KSOP Komisyonu üyeleri SYB Birim Başkanı, SYB KSOP Uzmanı ve YDO Koordinatörlerinden mütevellittir. Ajans Genel Sekreteri ve KSOP Komisyonu üyeleri kurulacak tüm kurul ve komitelerin doğal üyesidir. KSOP kapsamında sorumlu ve ilgili kurum / kuruluşlar ile koordinasyon, kurulacak kurul ve komiteler aracılığıyla sağlanacaktır. SOP kapsamında yer alan bileşenlere ilişkin ilerlemeler, her Yönetim Kurulu Toplantısı'nda "İki Toplantı Arası Faaliyetler" gündem maddesi kapsamında, Yönetim Kurulu üyeleriyle paylaşılacaktır.

2.2.7. İzleme ve Değerlendirme

Ajansın hizmet verdiği dört ili kapsayacak şekilde KSOP Komisyonu oluşturulacaktır. KSOP Komisyonu, yılda en az bir defa olmak üzere toplanarak; programın ilerlemesi, varsa yaşanan sıkıntılar ve bunlara dair çözüm önerileri hakkında istişarelerde bulunacaktır. KSOP Komisyonu oluşturulduktan sonra komisyona yeni üyeler de alınabilecektir. Komisyonunun isteği doğrultusunda KSOP kapsamında iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar da komisyon toplantısına katılabilecek ve fikirlerini beyan edebilecektir. Aynı zamanda Ajans Genel Sekreteri başkanlığında yılda bir defa Ajans çalışma birim başkanlarının katılımıyla koordinasyon toplantısı gerçekleştirilecektir. KSOP kapsamında, Ajans tarafından yürütülecek; faaliyetlerin, alt programların, güdümlü projelerin, AB ve benzeri dış kaynaklı fonların ve bu fonlara ait projelerin yazılması, yürütülmesi uygulanmasından SYB ve ilgili YDO, izlemesinden ve değerlendirmesinden İDB sorumludur. KSOP kapsamında, Ajans ve Bölge'deki ilgili paydaşlar tarafından yürütülecek faaliyetlerin koordinasyonu ile çıktılarının izlemesi ve değerlendirmesi SYB tarafından gerçekleştirilecektir. KSOP yönetim planının, dönemsel ilerleme raporlarının ve KSOP kapanış raporunun hazırlanmasından da SYB sorumludur.

2.3. İMALAT SANAYİİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMIN ARTIRILMASI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (İSOP)

2.3.1. Amaç

İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması SOP Amaçları;

Genel Amaç: TRA2 Bölgesi'ndeki imalat sanayiinin; altyapısının güçlendirilmesi, ticaret hacminin artırılması ve kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile istihdamın artırılması Sonuç Odaklı Programın (SOP) genel amacı olarak belirlenmiştir.

Özel Amaç 1: İmalat sanayiinde başta gençler olmak üzere istihdamın artırılması,

Özel Amaç 2: Bölge'deki işletmelerin tasarım ve ürün geliştirme yeteneklerinin artırılması ile katma değeri yüksek üretime teşvik edilmesi,

Özel Amaç 3: İşletmelerin imalat sanayii alanında rekabet gücünün ve verimliliğinin geliştirilmesi yanı sıra markalaşma ve pazarlamaya önem verilerek ihracat yeteneklerinin geliştirilmesi,

Özel Amaç 4: Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri gibi kümelenmiş üretim bölgelerindeki işletmelerin teknik ve sosyal altyapılarının geliştirilmesi,

Özel Amaç 5: İmalat sanayiindeki işletmeler ile kurum ve kuruluşların altyapı ve beşeri sermayelerinin geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

2.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı (İSOP), TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planında yer alan “Stratejik Öncelik 3: İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi” ile yakından ilişkilidir. İSOP kapsamında söz konusu önceliğine yönelik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması ve altyapının iyileştirilmesi konularına odaklanılacaktır.

İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı oluşturulmadan önce 2024-2028 yılı Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) ve TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı hazırlanmıştır. TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylar ve odak grup toplantılarında, sektörel bazda 2014-2023 TRA2 Bölge Planı'nda belirlenen hedeflerin gerçekleşme durumu ve gelecek dönem planının genel kurgusu üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylar ve odak grup toplantılarında Bölge'deki OSB altyapılarına ilişkin; ulaşım, enerji, aydınlatma, güvenlik gibi temel altyapıların sorunlu veya eksik olduğu, OSB'lerin hiçbirinde atıksu arıtma tesisi bulunmadığı, sosyal tesis, kreş, itfaiye, geri kazanım tesisi gibi ihtiyaçların ise temel altyapı sorunlarından dolayı yer almadığı gündeme getirilmiştir. Bunun yanı sıra imalat sanayiinde faaliyet gösteren işletmelerin ölçek ekonomisinden faydalanamadığı, sadece iç pazar odaklı üretim yaptıkları ve kurumsallaşmalarının sınırlı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Bölge'de faaliyet gösteren imalat sanayii işletmelerinin önemli bir kısmında teknoloji kullanımı düşük ve orta seviyede olup Bölge'de özellikle tarımsal alandaki üretim yeterince katma değere dönüştürülememektedir. Katma değeri artırmaya yönelik sektörlerin çeşitlenmesi ve gelişmesi, Bölge ekonomisi için son derece önem ihtiva etmektedir. Bu bağlamda özellikle imalat sanayiinde katma değer artırılması, Bölge'deki işletmelerin tasarım ve ürün geliştirme yeteneklerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Ajansımız tarafından hazırlanan Kars Sanayi Envanteri çalışmasına göre 220 firmanın 198'inin aile şirketi olduğu ve bunlardan 134'ünün profesyonel yönetici istihdam etmediği ortaya koyulmuştur. Kars'ta ortaya koyulan bu sorun Bölge genelinde hâkimdir. Bölge'de imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin büyük çoğunluğunda kurumsal kapasite eksikliği söz konusudur. Firmalara bu konuda mentörlük ve danışmanlık sağlanacaktır.

Nüfusunun büyük bir çoğunluğu kırsalda yaşayan ve tarım sektöründe ücretsiz aile işçisi olarak çalışan TRA2 Bölgesi'ndeki işgücünün niteliği artırılarak işgücü temininde zorluk çekilen imalat sanayiinde istihdam edilmesi önem arz etmektedir. İŞKUR'un 2022 yılı İşgücü Piyasası Araştırma Raporu'na göre temininde günlük çekilen işler incelendiğinde; günlük çekilme nedenlerinin başında gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması yer almaktadır. İkinci sırada ise yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması gelmektedir. Bu kapsamda 2024-2028 yıllarını kapsayan BGUS'ta da belirtildiği üzere bölgesel ihtiyaçların karşılanması amacıyla imalat sanayii sektöründe başta kadınlar ve gençler olmak üzere iş gücüne yönelik eğitimler verilecektir.

Katma değeri artırmaya yönelik sektörlerin çeşitlenmesi ve gelişmesi Bölge ekonomisi için son derece elzem görülmektedir. Bu kapsamda; aile şirketlerinin kurumsallaştırılması, OSB ve KSS'lerin altyapı eksikliklerinin giderilmesi ve istihdam artırıcı sektörlerin desteklenmesi, özellikle imalat sanayiinde katma değer artırılabilmesi için ilgili paydaşların hemfikir olduğu

müdahale alanlarıdır. Bölge’de faaliyet gösteren mevcut işletmelerin Bölge ihtiyacına yetecek seviyeye ulaşması kadar, yeni yatırımların Bölge’ye çekilmesi, pazarlama ve markalaşmaya önem verilerek Bölge ihracatının artırılabilmesi, sürdürülebilirlik açısından oldukça önemlidir. Yukarıda sıralanan tüm hususlar Ajansımız tarafından İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılmasına yönelik bir Sonuç Odaklı Programın tasarlanmasını gerekli kılmıştır.

2.3.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 35-İmalat SOP (İSOP) Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Araştırma Raporu Sayısı	Adet	3	Ajans Faaliyet Raporu
İşbirliği ve Koordinasyon	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Kadınlar ve Gençler için Eğitim Modülleri Faaliyeti Kapsamında Eğitim Alan Kadın Sayısı	Kişi	30	Katılımcı Listeleri
Kapasite Geliştirme	Kadınlar ve Gençler için Eğitim Modülleri Faaliyeti Kapsamında Eğitim Alan Genç Sayısı	Kişi	30	Katılımcı Listeleri
Ajans Destekleri	Uygulanan Fizibilite Desteği Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Uygulanan Teknik Destek Programı Sayısı	Adet	1	Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 36-İmalat SOP (İSOP) Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
3	İhracat Yapan Firma Sayısı	Adet	5	DAİB
2,3	İmalat Sanayiine Yönelik Ürün Üreten Yeni Firma Sayısı	Adet	2	OSB, TOBB
1,2,3	Sanayi Sektörünün GSYH İçindeki Payı	Yüzde	8	TÜİK

Tablo 37-İSOP Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Koyun Yününün İmalat Sektörüne Kazandırılması Ön Araştırma Raporu	Ağrı YDO	01.01.2024
		Iğdır YDO	31.12.2024
Araştırma, Analiz ve Programlama	Iğdır İli Sektörel Rekabet Analizi	Iğdır YDO	01.01.2024 31.12.2024
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi'nde İmalat Sektörünün Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	İSOP Yönetim Faaliyetleri	SYB YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

Kapasite Geliştirme	Kadınlar ve Gençler İçin Eğitim Modülleri	SYB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	SYB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Ajans Destekleri	İSOP Fizibilite Desteği Programı	SYB İDB	01.01.2024 31.12.2024
Ajans Destekleri	İSOP Teknik Destek Programı	SYB İDB	01.01.2024 31.07.2024
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	SYB	01.01.2024 31.12.2024

2.3.4. Proje ve Faaliyetler

2.3.4.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

a. Koyun Yününün İmalat Sektörüne Kazandırılması Ön Araştırma Raporu

Ağrı ve Iğdır illerinde küçükbaş hayvancılık kırsal kesimin en önemli geçim kaynaklarından biridir. 2022 TÜİK verilerine göre bu illerdeki toplam koyun varlığının 2.512.457 adet olduğu görülmektedir. Bölge'deki çiftçiler koyunlarının sağlıklı bir şekilde gelişimi için her yıl Nisan-Haziran ayları arasında koyun yapağılarını kırılmaktadırlar. Kırkım sonrası ortalama olarak bir koyundan 1,75 kg yün yapağısı elde edilebilmektedir. Bu rakam iki ildeki toplam koyun sayısı ile çarpıldığında 4.725 ton yün yapağısına karşılık gelmektedir.

Bölgesel olarak yakın bir yerde, bu yapağuların satılabileceği bir imkân bulunmamaktadır. Bu sebeple elde ettikleri yapağuları çiftçiler toprağa gömmekte veya yakmaktadırlar. Çiftçiler, emek vererek elde ettikleri üründen herhangi bir maddi karşılık alamamaktadır. Bu kapsamda koyunyünlerinin ticari olarak değerlendirilebilmesi ve tekstil sektöründe kullanılması amacına yönelik Ajans personeli eliyle bir ön araştırma raporu hazırlanacaktır. Söz konusu ülkemizdeki mevcut tesisler, kapasiteleri, Bölge'nin kapasitesi, hedef pazarlar gibi hususlar değerlendirilip talep analizi yapılacaktır.

Tablo 38-Koyun Yününün İmalat Sektörüne Kazandırılması Ön Araştırma Raporu Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Koyun Yününün İmalat Sektörüne Kazandırılması Ön Araştırma Raporu	Ağrı YDO	01.01.2024 31.12.2024

b. Iğdır İli Sektörel Rekabet Analizi

Sektörlerin rekabet düzeyinin anlaşılır ve ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi bölgesel politika yapımcılarının ve devlet kurumlarının üst düzey yöneticilerinin karar verme süreçlerinde yol gösterici bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda Iğdır ilinde ürün bazında rekabetçi sektörlerin belirlenmesi, mevcut durum analizlerinin yapılması (güçlü ve zayıf yönlerinin incelenmesi) ile vasıflı/vasıfsız insan kaynakları ve istihdam kapasitelerinin ortaya çıkarılması amacıyla sektörel rekabet analizi çalışması yapılacaktır. Çalışma hizmet alımı yoluyla yapılacak olup Ajans uzmanları tarafından süreç koordine edilecektir.

Tablo 39-Iğdır İli Sektörel Rekabet Analizi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Iğdır İli Sektörel Rekabet Analizi	Iğdır YDO	01.01.2024 31.12.2024

c. TRA2 Bölgesi'nde İmalat Sektörünün Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması

2022 yılı TÜİK verilerine göre TRA2 Bölgesi'nde sanayi sektörünün GSYH içerisindeki oranı yüzde 9,7 olduğu tespit edilmiştir. Bölge'de imalat sanayii işletme sayıları sektörel olarak incelendiğinde gıda ürünleri imalatının diğer sektörlerden önde olduğu görülmektedir. Ancak Bölge'de mikro ölçekli işletmelerin yaygın olması bölgesel ekonomiye sınırlı düzeyde katkı sağlamaktadır. Bunun başlıca nedenleri, pazara ulaşacak yetiye sahip olunmaması ve sektörün çeşitlendirilmesine yönelik yatırım fırsatlarının yeteri kadar araştırılmaması olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Bölge'de imalat sektörünü hareketlendirecek, tarım, hayvancılık ve turizm gibi faaliyetlerle birlikte çeşitliliği artıracak, modern üretim teknikleriyle imalat sanayiinde katma değerli ürün yelpazesinin genişletilmesini ele alacak yatırım fırsatları

araştırılarak proje öneri formlarından oluşan bir rapor hazırlanacaktır. Söz konusu öneri formlarından hareketle Ajans paydaşları ile işbirliği halinde ulusal ve uluslararası kaynaklı destek mekanizmalarına yönelik projeler üretilecektir.

Tablo 40- TRA2 Bölgesi'nde İmalat Sektörünün Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi'nde İmalat Sektörünün Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	SYB YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

2.3.4.2. İşbirliği ve Koordinasyon

a. İSOP Yönetim Faaliyetleri

2021 ve 2022 yılında İSOP yönetim faaliyetleri kapsamında; Sonuç Odaklı Program paydaşlarımıza anlatılmış, irtibat kişilerinden oluşan paydaş listesi oluşturulmuş ve odak grup toplantıları gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda irtibat listesindeki paydaşlardan, Sonuç Odaklı Programlarımız ile ilişkili faaliyetleri hakkında periyodik olarak bilgi alınmıştır. 2024 yılında da bu faaliyetler devam edecek olup bu sayede paydaşlar, Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde proje fikirleri önerip projelerini geliştirme imkânı bulabilecektir. Söz konusu faaliyetlerle; TRA2 Bölgesi'nde imalat sanayiinin geliştirilmesine, istihdamın artırılmasına ve paydaşlarla ilişkilerin güçlendirilmesine katkıda bulunulacaktır. Ajans, gerekli gördüğünde, yapılan çalışmalardan elde ettiği sonuçlara göre bir sonraki yılın çalışma programına faaliyet ekleyebilecektir. 2023 yılında yapılan toplantılarda sektördeki beşeri sermaye sorunu yoğun bir gündem oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda beşeri sermayenin geliştirilmesine dönük eğitim modülleri, mesleki düzeyde staj ve işletmelere yönelik mentörlük faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması yönünde faaliyetler 2024 yılı programına eklenmiştir.

Ajansımızın geçmişte uyguladığı mali destek programları ile gençlerin robotik-kodlama, resim, müzik, bilgisayar vb. dersler alabileceği atölyeler kurulmuş ya da bu atölyelerin altyapıları iyileştirilmiştir. İSOP Yönetim Faaliyeti kapsamında altyapısı oluşturulan bu atölyelerin katma değer üretmesi için paydaşları doğru amaca yönlendirmek üzere işbirliği yapılacaktır.

Tablo 41-İSOP Yönetim Faaliyetleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
İşbirliği ve Koordinasyon	İSOP Yönetim Faaliyetleri	SYB	01.01.2024
		YDO'lar	31.12.2024

2.3.4.3. Kapasite Geliştirme

a. Kadınlar ve Gençler İçin Eğitim Modülleri

Yazılım alanında gerçekleşen ilerlemeler; büyük veri ile çalışabilme, otonom sistemlerin yaygınlaşması, robotikte yaşanan sıçramalar için önemli bir tetikleyici olmuştur. Bu kapsamda TRA2 Bölgesi'nde 15-30 yaş arası gençlerin; günümüzde sıklıkla kullanılan Python, R gibi programlama dillerini öğrenebilecekleri, siber güvenlik uygulamalarını kullanabilecekleri, 3D yazıcılar ile endüstriyel üretim süreçlerine hâkim olabilecekleri ve Tensorflow vb. kütüphaneler ile yapay zekâ uygulamaları geliştirebilecekleri bir eğitim modülü kurgulanmaktadır. Ayrıca program kapsamında, TRA2 Bölgesi'ndeki işletmeler, meslek liseleri, BİLSEM, mesleki eğitim ve halk eğitim merkezleri ile iş birliği yapılarak kadınların ve gençlerin yoğun olarak çalıştığı tekstil sektörü ve çağrı merkezleri başta olmak üzere çeşitli sektörlerde ara eleman ihtiyacını giderecek eğitimler de verilecektir.

Tablo 42-Kadınlar ve Gençler İçin Eğitim Modülleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Kadınlar ve Gençler İçin Eğitim Modülleri	YDO'lar	01.01.2024
			31.12.2024

b. Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri

TRA2 Bölgesi'ndeki sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletme temsilcileriyle bir araya gelinerek Bölge'nin imalat sanayii altyapısının güçlendirilmesi için görüşmeler yapılması planlanmaktadır. Gerçekleştirilen görüşmelerin yereldeki paydaşlara aktarılması ve spesifik konularda proje üretilmesi, iyi uygulama örneklerinin tespit edilerek Bölge'ye kazandırılması için teknik inceleme ziyaretleri düzenlenecektir.

Tablo 43-Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	SYB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

2.3.4.5. Ajans Destekleri

a. İSOP Fizibilite Desteği Programı

Ajans, Fizibilite Destek Programı kapsamında Bölge'nin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, Bölge'nin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek verecektir. Kâr amacı gütmeyen kurumlara yönelik imalat sanayiinin geliştirilmesi, altyapı eksiklerinin giderilmesi ve yeni yatırım alanlarının oluşturulmasına yönelik 2024 Yılı Fizibilite Destek Programı toplam bütçesi **2.500.000,00 TL'dir**. Bunun İSOP kapsamında kullanılmak üzere ayrılan payı ise **800.000,00 TL'dir**.

Tablo 44-İSOP Fizibilite Desteği Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	İSOP Fizibilite Desteği Programı	SYB İDB	01.01.2024 31.12.2024

b. İSOP Teknik Destek Programı

Teknik Destek Programı kapsamında; Bölge'deki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önemli olan, ancak kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulamada sıkıntı yaşadıkları konularda destek sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında, Bölge'deki yerel yönetimlerin planlama, programlama ve uygulama kapasitesini artırıcı; kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin ise yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmaları için eğitim verilmesi, danışmanlık, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlanacaktır. Teknik destek faaliyetlerine ilişkin başvurular mevzuat gereği ikişer aylık dönemler halinde alınacak olup toplamda 2024 yılı Teknik Destek Programı için **2.000.000,00**

TL bütçe ayrılmıştır. Bunun İSOP kapsamında kullanılmak üzere ayrılan payı ise **600.000,00 TL**'dir. Ayrıca 2024 yılında Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri, TSO ve OSB'lerle işbirliği yapılarak Bölge'de imalat sektöründeki firmalara program kapsamında ihracat danışmanlığı hizmetinin verilmesi de planlanmaktadır.

Tablo 45-İSOP Teknik Destek Programı Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ajans Destekleri	İSOP Teknik Destek Programı	SYB İDB	01.01.2024 31.07.2024

2.3.4.6. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler

a. İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi

Ajans; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alanlarda hibe, teşvik, kredi vb. destekler için başvurabilecekleri; Avrupa Birliği Projeleri, ERASMUS + Hibe Programları kapsamında açık çağrılara ilişkin Bölge'den proje üretilmesine yönelik paydaşlarla işbirliği halinde çalışacak ve/veya kendi adına başvuru yapacaktır.

Tablo 46-İSOP AB ve Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi	SYB	01.01.2024 31.12.2024

2.3.5. Program Süresi ve Zaman Planlaması

İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın artırılması Sonuç Odaklı Programının zaman planlaması aşağıda verilmiştir;

Tablo 47-İSOP Faaliyet Takvimi

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Koyun Yününün İmalat Sektörüne Kazandırılması Ön Araştırma Raporu	Ocak	Aralık
Araştırma, Analiz ve Programlama	Iğdır İli Sektörel Rekabet Analizi	Ocak	Aralık
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRA2 Bölgesi'nde İmalat Sektörünün Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	Ocak	Aralık
İşbirliği ve Koordinasyon Faaliyetleri	İSOP Yönetim Faaliyetleri	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Kadınlar ve Gençler İçin Eğitim Modülleri	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Yurt İçi Teknik İnceleme Ziyaretleri	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	İSOP Fizibilite Desteği Programı	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	İSOP Teknik Destek	Ocak	Temmuz
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Projeler	İSOP AB ve Diğer Dış Kaynaklı Fonlara Yönelik Proje Üretilmesi Bütçesi	Ocak	Aralık

2.3.6. Yönetim ve Koordinasyon Düzenlemeleri

İSOP'un uygulanma sürecindeki kurumlar arası ve Ajans içi koordinasyonun sağlanmasından, Sonuç Odaklı Program Birimi (SYB) sorumludur. Birim, İSOP kapsamında kurulacak ve

düzenli olarak toplanacak tüm kurul ve komitelerin sekretaryasını yürütecektir. Ajans içinde İSOP Komisyonu oluşturulmuştur. İSOP Komisyonu üyeleri; Sonuç Odaklı Program Birim Başkanı, SYB İSOP Uzmanı ve YDO Koordinatörlerinden mütevellittir. Ajans Genel Sekreteri, SYB Birim Başkanı ve İSOP Komisyonu üyeleri kurulacak tüm kurul ve komitelerin doğal üyesidir. İSOP kapsamında sorumlu ve ilgili kurum / kuruluşlar ile koordinasyon, kurulacak kurul ve komiteler aracılığıyla sağlanacaktır. SOP kapsamında yer alan bileşenlere ilişkin ilerlemeler, her Yönetim Kurulu Toplantısı'nda "İki Toplantı Arası Faaliyetler" gündem maddesi kapsamında, Yönetim Kurulu üyeleriyle paylaşılacaktır.

2.3.7. İzleme ve Değerlendirme

Ajansın hizmet verdiği dört ili kapsayacak şekilde İSOP Komisyonu oluşturulacaktır. İSOP Komisyonu, yılda en az bir defa olmak üzere toplanarak; programın ilerlemesi, varsa yaşanan sıkıntılar ve bunlara dair çözüm önerileri hakkında istişarelerde bulunacaktır. İSOP Komisyonu oluşturulduktan sonra komisyona yeni üyeler de alınabilecektir. Komisyonunun isteği doğrultusunda İSOP kapsamında iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlar da komisyon toplantısına katılabilecek ve fikirlerini beyan edebilecektir. Aynı zamanda Ajans Genel Sekreteri başkanlığında yılda bir defa Ajans çalışma birim başkanlarının katılımıyla koordinasyon toplantısı gerçekleştirilecektir. İSOP kapsamında, Ajans tarafından yürütülecek; faaliyetlerin, alt programların, güdümlü projelerin, AB ve benzeri dış kaynaklı fonların ve bu fonlara ait projelerin yazılması, yürütülmesi uygulanmasından SYB ve ilgili YDO, izlemesinden ve değerlendirmesinden İDB sorumludur. İSOP kapsamında, Ajans ve Bölge'deki ilgili paydaşlar tarafından yürütülecek faaliyetlerin koordinasyonu ile çıktılarının izlemesi ve değerlendirmesi SYB tarafından gerçekleştirilecektir. İSOP yönetim planının, dönemsel ilerleme raporlarının ve İSOP kapanış raporunun hazırlanmasından da SYB sorumludur.

3. KURUMSAL FAALİYETLER

Ajansımızın 2024 Çalışma Programında belirtilen kurumsal faaliyetlerinin genel amacı; Sonuç Odaklı Programları (SOP) yürütme, uygulama, değerlendirme ve izleme süreçlerinde ihtiyaç duyulan alanlarda kurumun genel kapasitesini iyileştirmek ve geliştirmek suretiyle daha verimli çalışmasını sağlamaktır. Bu kapsamda;

- Ajansın fiziki ve teknik altyapısı ile insan kaynaklarının verimini arttıracak doğrultuda geliştirilmesi,

- Faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla Ajansın araştırma, işbirliği ve koordinasyon işlevini geliştirilmesi,
- Yatırımlarda rehberlik ve kolaylaştırıcılık rolünün artırılması gerekli görülmüştür.

Bölge içindeki ve Bölge dışındaki kurum, kuruluş ve işletmeler arası işbirliği ve koordinasyon faaliyetlerinde Ajansın lider kurum olması, çalıştığı kurumu sahiplenen, bir adım ileriye taşımayı isteyen, kurumsal yapıdan memnun bir personel rejiminin inşa edilmesi ile kurumsal iletişim ve koordinasyon süreçlerinin güçlendirilmesi, ulaşılması gereken hedefler olarak belirtilmiştir. Kurumsal faaliyetler kapsamında hedeflenen çıktılar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 48-Kurumsal Faaliyetler Çıktı Göstergeleri

Tedbir, Proje ve Faaliyetler	Çıktı Göstergeleri	Ölçüm Birimi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İşbirliği ve Koordinasyon	Ajans'ta Staj Yapan Üniversite Öğrencisi Sayısı	Kişi	8	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personelin Uzmanlaştığı Alan Sayısı	Adet	5	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personele Verilen Eğitim Sayısı	Adet	6	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Eğitim Alan Ajans Personeli Sayısı	Kişi	43	Faaliyet Raporu

3.1. Proje ve Faaliyetler

3.1.1. Araştırma, Analiz ve Programlama

a. Etki Analizi Çalışması

Etki Analizi Çalışması ile uygulanan mali desteklerin ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi planlanmaktadır. Ajansımızca uygulanan proje teklif çağrılarının ve güdümlü proje desteklerinin başarı seviyesinin ölçülmesi ve bu sayede uygulamalarda etkinlik, şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması ve bu sayede gelecek dönemde uygulanması öngörülen desteklerin başarısını artırabilecek nitelikte çıkarımların ortaya konulması hedeflenmektedir. Söz konusu çalışma ile izleme faaliyetleri, anket, mülakat uygulamaları vb. ile projelerin çıktı ve sonuçlarına ilişkin veriler elde edilerek desteklerin sonuçları ortaya konulacaktır. Proje çıktı ve sonuçları, desteğin amaç, öncelik ve hedefleri ile ilişkilendirilerek değerlendirilecektir. Proje

teklif çağrısı uygulamalarında projelerin başlangıçta hedeflenen çıktı ve sonuçlara ulaşma düzeyi belirlenerek teklif çağrısının amaçlarına ne kadar ulaştığını gösterecek şekilde program düzeyinde veriler elde edilecektir. Ajans'ta gerekli kapasitenin oluşturulması amacıyla çalışmada görev alacak personelin etki analizi/değerlendirmesi konularında eğitim alması sağlanacaktır.

b. İş Yükü Analizi

2010 yılından beri faaliyette olan Ajansımızın insan kaynakları planlamasına altlık olacak şekilde bir iş yükü analizi yapılması planlanmaktadır. Bu kapsamda birim bazında rutin olarak yürüten işlerin dışında ek iş yükleri de göz önüne alınarak toplam iş yükü analizinin ortaya çıkarılması ve insan kaynakları planlamasının bu analize göre yapılması hedeflenmektedir. Bu çalışmanın yapılması için 2022 yılının son çeyreğinde çalışmalara başlanmış, İş Yükü Analizi Komisyonu kurulmuş ve çalışmalara başlanmıştır. 2023 yılı ilk altı aylık süre içerisinde de İş Yükü Analizi Eğitimi çalışmasını yürütecek komisyon üyelerinin katılım sağladığı üç günlük bir eğitim alınmış olup çalışmanın 2023 yılı sonuna yetişmemesi durumunda 2024 yılının ilk altı ayı içerisinde tamamlanması beklenmektedir.

c. 2024-2028 Ajans Stratejik Planı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda stratejik plan; kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan olarak tanımlanmıştır. Bahsi geçen Kanun ile kamu idarelerine kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde misyon ve vizyonlarını oluşturmak, amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve uygulamanın izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlama görevi verilmiştir.

Ajansımızın 2018-2023 Kurumsal Stratejik Planı'nın geçerlilik süresinin dolması nedeniyle 2023 yılında başlatılan 2024-2028 Ajans Stratejik Planı çalışması Ajans personeli eliyle tamamlanacaktır.

3.1.2. İşbirliği ve Koordinasyon

a. Yönetim Kurulu Organizasyonları

Ajansın karar organı olan Yönetim Kurulu, 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 193 üncü maddesinde değişiklik yapan 14.07.2021 tarihli ve 31541 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 80 sayılı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 5. maddesi doğrultusunda, en az 2 ayda bir kez toplanacağı dikkate alındığında, 2024 yılı içerisinde Ajans Yönetim Kurulunun 6 kez toplanması öngörülmüş olup Yönetim Kurulu böylece Ajansın faaliyetlerini daha yakından takip edebilme fırsatı bulacak ve karar gerektiren konular için zamanında toplanarak karar alma fırsatı elde edecektir.

b. Kalkınma Kurulu Organizasyonları

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 191. maddesine istinaden oluşturulan Kalkınma Kurulu üyelikleri, 15 Ağustos 2016 tarihli ve 2016/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’yla kaldırılmıştır. Ancak, 2020 yılı sonunda Bakanlığımızdan, kalkınma ajanslarının yeniden Kalkınma Kurullarını aktif hale getirmelerine ilişkin yazısı gereğince, Ajansımızca Kalkınma Kurulu üyeliklerinin yeniden belirlenmesi ve Bakanlığımızca da onaylanması durumunda 2024 yılında Kalkınma Kurulunun teşkil edilmesi öngörülmektedir.

c. Ajans Personeline Yönelik Toplantılar

Ajans merkez binasında üç çalışma birimi ile bir yatırım destek ofisi bulunmaktadır. Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars Yatırım Destek Ofisi ile birlikte, Ajans Genel Sekreterliği bünyesinde toplam yedi birim bulunmaktadır ve her birinin yapmış olduğu çalışmalar genel olarak birbirinden farklıdır. Bu birimlerin çalışmalarının takip edilmesi ve birimler arasında koordinasyonun sağlanması ancak belirli aralıklarla bir araya gelme ile mümkün olacaktır. Bu kapsamda, belirli aralıklarla Ajans Merkez personeli ile tüm YDO personelinin katıldığı toplantıların yapılması gerekli görülmüştür. Bu amaçla, Ajans Genel Sekreterinin başkanlığında, Birim Başkanları ve YDO Koordinatörleri ile ayda bir ve tüm personel ile de 6 ayda bir genel toplantıların düzenlenmesi öngörülmüştür. Personelin bölgenin tarihi, turistik ve kültürel değerlerini tanınması ve Ajans merkez personeli ile YDO personeli arasında kaynaşma ve birlikte iş yapma kültürünün geliştirilmesi amacıyla ayrıca 2024 yılı içerisinde 2 (iki) kez

tüm personelin katılım sağladığı, sırasıyla Bölge illerine sosyal inceleme ziyaretleri düzenlenecektir.

3.1.3. Kapasite Geliştirme

a. Ajans Personelinin Uzmanlaşmasının Sağlanması

Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliğinin 4. maddesinde ajanslarda teknik kapasitesi yüksek, alanında uzmanlaşmış, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan niteliklere sahip personelin istihdam edilmesi gerektiği ve insan kaynakları politikasının, Genel Sekreterin görüşü alınarak Yönetim Kurulu tarafından belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Yine Personel Yönetmeliğinin 4. maddesinin 3. fıkrasında insan kaynakları politikasının izlenmesi, uygulanması ve geliştirilmesinden Genel Sekreterin sorumlu olduğu belirtilmiştir.

Bu çerçevede insan kaynakları politikasının, ajansların kuruluş mantığının ve gelecekte yükleneceği yeni görevlerin, Serhat Bölgesinin vizyonu çerçevesinde öne çıkan sektörlerin ve Bölge'nin kendine has niteliklerinin dikkate alınması suretiyle tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Ajansın faaliyetlerini en iyi şekilde yerine getirebilmesi için uygun personelin istihdam edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması bu politikanın temel amacını oluşturmaktadır.

Ajans personelinin orta vadeli programlama yaklaşımına uyumu ve Ajansın uzun vadeli sektörel gelişme stratejilerinin uygulanmasında etkin rol alabilmesi için personelin sektörel ve tematik alanlarda uzmanlaşması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, Bölge'de öne çıkan turizm, çevre, yöresel ürünler, kırsal ekonomi, imalat sanayii, lojistik, dış ticaret, ihracat ve sosyal girişimcilik gibi konularda personellerin uzmanlaşması sağlanacaktır.

b. Ajans Personeline Yönelik Eğitimler

Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği'nin 4, 5, 6 ve 23. maddeleri çerçevesinde, 2023 yılı içerisinde insan kaynaklarının bilgi ve becerilerini arttırmak ve Bölge'ye daha iyi hizmet vermelerini sağlamak ve teknik kapasitelerini geliştirmek ve Cumhurbaşkanlığının 2021/14 sayılı Tasarruf Tedbirleri de dikkate alınarak, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin uzaktan eğitim modülü üzerinden bir dizi eğitimler alınmıştır. Böylece özellikle yeni personelin Ajansın vizyon ve misyonuna uygun şekilde bilgi sahibi olması hem de tüm personelin bilgi ve becerilerinin artırılması ve bölgesel ihtiyaçlar ve kurumsal misyon gereğince uzmanlaşmaları sağlanacaktır. Personelin mesleki ve kişisel bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla 2024 yılı içerisinde de Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin Uzaktan Eğitim Modülü ile diğer online eğitim modüllerinden yararlanılacaktır. Yüz yüze alınması gereken eğitimlerin de

öncelikle ilgili kamu kurum ve kuruluşlardan temin edilmesi sağlanacaktır. Aşağıdaki tabloda verilen eğitimlerden, kamu kurum ve kuruluşlardan temin edilebilecekler hariç diğerlerinin hizmet alımıyla temin edilmesi planlanmaktadır.

Tablo 49-Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri

Eğitim Konusu	Katılım Sağlayacak Personel Sayısı	Eğitimin Süresi (Saat)
Online İngilizce Konuşma Akademisi	20	30
E-Ticaret Eğitimi	20	15
ChatGPT ve Diğer Yapay Zekâ Araçları Kullanımı Eğitimi	25	30
Grafik Tasarım ve İllüstrasyon Eğitimi	15	30
Yerel ve Kırsal Kalkınma Uzmanlık Eğitimi	5	30
Turizm Destinasyon Yönetimi Eğitimi	8	15
Sosyal Davranış, Protokol ve Toplantı Yönetimi Eğitimi	40	15
AutoCAD Eğitimi	8	15
Yapısal Eşitlik Modellemesi (AMOS-SmartPLS)	2	20

c. İnsan Kaynaklarına İlişkin Faaliyetler

Ajansımız faaliyete başladığı 2010 yılından 2022 Eylül ayına kadar toplam 15 kez personel alım ilanına çıkarak personel istihdam etmiştir.

Ajansımız, İnsan Kaynakları Politikası Uygulama Raporu, Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliği, personel alımlarına ilişkin 2014/2 Başbakanlık Genelgesi ve meri mevzuat hükümleri çerçevesinde 2022 yılında iki kez personel alım ilana çıkmış olup ve 6 uzman personel istihdam etmiştir. 2014/2 sayılı Genelge gereğince Bakanlığımız vasıtasıyla Cumhurbaşkanlığı Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığından gerekli izinlerin alınması durumunda, Ajansımızca 2024 yılı içerisinde ilana çıkılarak izin verilen sayıda yeni uzman ve destek personeli istihdamını gerçekleştirecektir.

d. Personel Performans Yönetim Sistemi Faaliyetleri

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 187. maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendi ile Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliğinin 6 ve 31 inci maddelerine istinaden hazırlanmış "Kalkınma Ajansları Personelinin Performansının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar" KAGM tarafından 2021 yılının aralık ayı sonunda kalkınma ajanslarına iletilmiştir. Kalkınma Ajansları Personelinin Performansının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar, 2022 yılı ocak ayı itibarıyla uygulanmaya başlanmış. Bakanlığımız ve TÜBİTAK arasında imzalanan protokol gereğince personel performans değerlendirme sistemi 2022 yılı içerisinde kurulmuş ve personelin 2022 yılı performans değerlendirmesi, ilk yıl olması nedeniyle deneme amaçlı olarak yapılmıştır. Personelin 2023 yılı performans değerlendirmesi de, 2024 yılı başında Kalkınma Ajansları Personel Performansı Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar çerçevesinde yapılacaktır.

e. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alımı

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında Ajansımızda devam etmekte olan İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı ve İşyeri Hekimi hizmet alımı 2024 yılında zorunluluk süresinin bir yıl uzatılması durumunda, 2024 yılında bu hizmetin alınmasına bir yıl ara verilecektir.

f. Stajyer Öğrenci Alım Faaliyetleri

Ajansımız hem Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin başlatmış olduğu staj seferberliği kapsamında hem de kurumun kendi faaliyeti olarak 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında 2022 yılında 13, 2023 yılında da 8 öğrenciyi staj için kabul etmiştir. Stajyer öğrencilere, Kalkınma Ajanslarının çalışmaları, hizmetleri ve ajanslardaki kariyer imkânları hakkında bilgiler sunmuştur. Ajansımız, 2024 yılında da aynı faaliyet kapsamında hem TRA2 Bölgesi illeri üniversitelerinden hem de Türkiye genelindeki üniversitelerden en az 3 öğrenciyi, Ajans merkez binası ile Ağrı, Ardahan ve Iğdır Yatırım Destek Ofislerinde staj imkânı sağlayacaktır.

2024 yılı için de Stajyer öğrencilerin ilgili kanun kapsamında ödemelerinin yapılması için 2024 yılı bütçesinden ayrıca ödenek ayrılacaktır.

3.1.4. Tanıtım ve Yatırım Destek

a. Ajans Tanıtım, İletişim ve Görünürlük Faaliyetleri

Ajansın tanıtım, iletişim ve görünürlüğüne yönelik faaliyetlere bu başlık altında yer verilmiştir. Paydaşların bilgilendirilmesi amacıyla Ajans destekleri ve faaliyetlerine ilişkin haberler, Ajans internet sitesi ve sosyal medya hesapları (instagram, twitter vb.) yoluyla paylaşılacak olup basın duyuruları ve e-bülten bilgilendirmeleri yapılacaktır. Ulusal mecrada yer alma potansiyeli olan konular ile ilgili çalışmalar yapılarak yazılı, görsel ve elektronik basın yoluyla özel haber çalışmaları gerçekleştirilecektir. Medya yoluyla Ajans faaliyetlerinin kamuoyunun geniş kesimlerine duyurulması çalışmalarına devam edilecektir. Ajansın çalışma alanıyla ilgili konular hakkında çıkan haberleri takip etmek amacıyla; medya takip hizmeti, dergi ve gazete aboneliklerine devam edilecektir. Ajansımız tarafından yıl boyunca yürütülen faaliyetlerde kullanılmak üzere kurumsal kimliğe uygun olarak bazı materyallerin tasarlanmasına ve basılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. 2024 yılında genel olarak Ajansın tamamını ilgilendiren tasarım ve baskı işleri gerçekleştirilmeye devam edilecektir. Bununla birlikte Ajans destekleriyle hayata geçen projelerin uygulama öncesi ve sonrası görsellerinin yer aldığı tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Ayrıca Bölge’de yerel ve ulusal düzeyde yayın yapan yazılı/görsel medya temsilcileri ile Ajansımızın Bölge’de yapmış olduğu çalışmaları ve planlamış olduğu faaliyetleri daha çok insana ulaştırabilmek amacıyla, her ilde bir kez olmak üzere Ajans Genel Sekreteri, ilgili Birim Başkanı/ Yatırım Destek Ofisi Koordinatörünün katılım sağladığı basın buluşmaları etkinliklerinin yapılması planlanmaktadır.

2021 yılında KAGM tarafından 26 Kalkınma Ajansının faaliyetlerini kamuoyuna tek bir platform üzerinden ulaştırmak amacıyla www.ka.gov.tr web sitesi ile Bakanlık ve Kalkınma Ajansları arasında ortak çalışmalar yürütülebilmesine imkân sağlamak için panel.ka.gov.tr web siteleri hazırlanmıştır. Her iki web sitesinde yayınlanacak olan; haber, veri, duyuru ve içerik girişleri ilgili uzmanlar tarafından temel prensiplere olan uyum gözetilerek 2024 yılında da devam edecektir.

3.1.5. Diğer Proje ve Faaliyetler

a. Tedarik Faaliyetleri

2024 yılı içerisinde yapılacak her türlü satın alma faaliyeti “Kalkınma Ajansları Mal, Hizmet ve Yapım İşi Satın alma ve İhale Usul ve Esasları” çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Satın almalar yapılırken ekonomiklik ve paranın en etkin kullanımının sağlanmasına ve ihtiyaç

duyulan alımların zamanında gerçekleştirilmesine dikkat edilecektir. Mal ve hizmet temininde kalite ve işlevsellik unsurları daima göz önünde bulundurulacaktır. Menkul mal ve gayri maddi hak olarak 2024 yılı içerisinde ortaya çıkacak ihtiyaca binaen gerekli alımlar yapılacaktır. Ayrıca Ajansa bulunan demirbaşların bakım onarımları ve süreli lisansa sahip hakların yenilenmesi bu kapsamda gerçekleştirilecektir. 2024 yılı içerisinde herhangi bir yeni taşınmaz mal temini planlanmamaktadır. Bununla birlikte mevcut taşınmazlar üzerinde tadilatlar yapılacak ve mutad bakım onarımları sağlanacaktır. Bunun haricinde Ajans 2024 yılında rutin faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bir dizi hizmet alımı ve tüketim malzemesi temini gerçekleştirecektir. Satın alma işlemi yapılacak belli başlı faaliyetler; haberleşme, ulaşım, ofis kirası, toplantı organizasyon, temsil ağırlama ve benzeri faaliyetlerdir.

4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI

4.1. Ülke Masaları Çalışması ile Bölgesel Dış Ekonomik İşbirliği Faaliyeti

4.1.1. Amaç

TRA2 Bölgesi dört ülkeye (Azerbaycan, Gürcistan, İran, Ermenistan) sınır olmakla birlikte söz konusu ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkileri sınırlı seviyededir. Bu kapsamda Bölge'nin komşu coğrafyası hakkında elde edilen güncel ve kapsamlı bilgi birikimi sayesinde sınır ülkeleri ile ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlendirilmesi hedeflenmekte; sınır ülkelerinin ve Bölge'nin coğrafi yakınlıklarından ve ekonomilerinin birbirlerini tamamlayıcı özelliklerinden yararlanılarak uluslararası ticari ve ekonomik işbirliklerinin kurulması amaçlanmaktadır.

4.1.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan Serhat Bölgesi, Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya'ya açılan kapısı konumundadır. Sınır bölgesi olması sebebiyle sınır ülkelerle ortak tarihi ve kültürel bağlar ile ticari ve ekonomik ilişkiler bulunmakla birlikte bu ilişkiler istenilen seviyede değildir. Türkiye'nin ana hammadde ve pazar noktalarına uzak bir konumda bulunan Serhat Bölgesi, birçok iktisadi sektörün gelişmesi bakımından dezavantajlı konumdadır. Ancak sınır bölgesi olması ve dört adet aktif sınır kapısına sahip olması nedeniyle dış ticaret ve lojistik sektörlerinde diğer bölgelere kıyasla birçok avantaja sahiptir. Bu kapsamda komşu ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi için kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülke masaları oluşturulması çalışmaları kapsamında Ajansımız tarafından 2020 yılında Nahçıvan'a inceleme ziyaretleri gerçekleştirilerek Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti İnceleme Raporu hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra 2021 yılında Gürcistan, İran ve Azerbaycan ülke raporlarının güncellenmesi çalışmalarına başlanarak bu raporlar 2022 yılının mart ayında

tamamlanmış olup Ermenistan ile yürütülen normalleşme görüşmelerinin olumlu sonuçlanması durumunda Ermenistan ülke raporu hazırlanacaktır. Ayrıca 2022 yılında “Zengezur Koridoru’nun Bölgesel Kalkınma ve Ekonomik Büyümede Stratejik Önemi Çalıştayı” düzenlenmiştir. Bu çalışma ile TRA2 Bölgesi ve komşu ülkeler arasında hem dış ticaretin geliştirilmesi ve yeni yatırım fırsatlarının tespiti hem de bu ülkelerle kurulabilecek işbirlikleri için eylem planlarının tespit edilmesi beklenmekte olup bundan sonra hazırlanacak raporların yatırımcılara yol gösterici bir rehber niteliği de taşıması amaçlanmaktadır.

Azerbaycan Ülke Raporu’nda yapılan analize göre Türkiye-Azerbaycan arasında imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamındaki ürün gruplarının sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Zengezur Koridoru Çalıştayı’nda ele alınan konular değerlendirildiğinde; Türkiye ve Azerbaycan’ın ticari platformlarında bu konunun tanıtımının yapılması ürün gruplarının iki taraflı avantajlar içerecek şekilde artırılmasına dönük çalışmaların yapılması önerilmektedir. Buna ek olarak çalıştayda; Zengezur Koridoru’nun bölgesel kalkınma bakımından etkin olarak değerlendirilebilmesi amacıyla bölge ülkelerinin koridorla ilgili çalışmalara dâhil edilmesi önemli görüldüğü vurgulanmıştır. Bu bağlamda koridorun ulaşım rotasında bulunan ülkeler tarafından uluslararası bölgesel iş birliği platformu oluşturulması faydalı olacağı belirtilmiştir.

Ulaştırma ve lojistik açısından Bölge’de 2017 yılından beri önemli yatırımlar hayata geçirilmiş ve tamamlayıcı unsurları yatırım programına alınmaktadır. 2017 yılında Bakü-Tiflis Kars Demiryolu Hattı, 2021 yılı mayıs ayında da Kars Lojistik Merkezi faaliyete geçmiştir. Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu Demiryolu Hattı çalışması da Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2022 yılı yatırım programına alınmıştır. Bahsi geçen yatırımlar yanı sıra Bölge’nin dört ülke ile sınır olması, aktif sınır kapıları potansiyel oluşturmaktadır.

Bu potansiyelin harekete geçirilmesi amacıyla Bölge illeri ve sınır ülkeler arasında dış ekonomik işbirliği potansiyelleri bağlamında bu ülkelere iş ziyaretleri yapılarak aynı şekilde Bölge’nin yatırım altyapısını tanıtmak ve karşılıklı iş birliğini güçlendirmek için iş insanları davet edilecektir.

4.1.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.

TRA2 Bölgesi illerinde, komşu ülkelerde ve özellikle Azerbaycan başta olmak üzere Türk Cumhuriyetlerinde faaliyet gösteren önemli iş insanları bulunmaktadır. Önümüzdeki yıllarda Zengezur Koridoru, Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu Demiryolu Projesi ve Ermenistan ile yürütülen normalleşme görüşmelerinin Bölge’nin ticari ve ekonomik faaliyetlerine fayda sağlayacağı bir gerçektir. Ancak bu gelişmeler nihayete ermeden önce Zengezur Koridoru Çalıştayında elde

edilen çıkarımlardan hareketle Bölge'nin bu yöndeki geleceğinin başta iş insanları olmak üzere paydaşlarla planlanması ve buna göre adımlar atılması önem arz etmektedir. Bu amaçla; gelecek yıllarda TRA2 Bölgesi başta olmak üzere iş insanlarının katılımıyla mini iş forumlarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. 2024 yılında söz konusu forumlar için hedef grup ve hedef sektör araştırması yapılarak planlama çalışmaları tamamlanacaktır. Planlanan forumlar kapsamında Bölge'nin başta Azerbaycan olmak üzere hedef ülkelerdeki yatırım potansiyelleri, yatırım olanakları, sınır ticareti, devlet destekleri ve teşvikleri hakkında yatırımcılara bilgi verilecektir. Ayrıca Ermenistan ile yürütülen normalleşme görüşmelerinin olumlu sonuçlanması durumunda Ermenistan ülke raporu hazırlanacaktır.

4.1.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bölge'deki Valilikler, Ticaret ve Sanayi Odaları ile Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği (DAİB) ve ülkemizin Ticaret Ataşelikleri ile koordineli olarak dış ticaret ve yatırım fırsatları hakkında iş insanlarının bilgilendirilmesi, dış ticaret eğitimlerinin gerçekleştirilmesi, teknik inceleme ziyaretleri, YDO'lar aracılığıyla yapılması planlanmaktadır.

4.1.5. İzleme ve Değerlendirme

Planlanan iş forumunun koordinasyonu YDO'lar tarafından yürütülecektir. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen "Sınır Ötesi İşbirliği" toplantılarına düzenli olarak katılım sağlanarak ilerlemeler hakkında geri bildirimler verilecektir. Ülke Masaları Çalışması ile Bölgesel Dış Ekonomik İşbirliği kapsamında yapılan faaliyetler, Ajansımızda YDO'lar eliyle yürütülecek olup faaliyet raporları Genel Sekreterlik makamına sunulacaktır.

4.2. Yatırım Ortamı Tanıtımı, Şehir Savunuculuğu ve Lobiciliği Faaliyetleri

4.2.1. Amaç

TRA2 Bölgesi'nin 6. Bölge statüsünde değerlendirilmesine bağlı olarak avantaj kazanan Bölge illerinin imkân ve fırsatları yatırımcılara tanıtılarak yatırımcıların Bölge'ye yatırım yapmalarını sağlamak üzere bir dizi tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi amaçlanmaktadır.

4.2.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajans, Bölge'ye yatırım çekmek, yatırım promosyon faaliyetlerini daha etkili yürütmek ve Bölge'deki yatırım ortamını güçlendirmek amacıyla 2019-2022 yılları arasında ön fizibilite raporları hazırlamıştır. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğüne sunulan ve onaylanan bu raporların Bölge'ye yatırımcı çekmek için kullanılması amacıyla 2023 yılında tanıtım broşürü hazırlanmıştır. Ön fizibilite raporlarına dijital ortamda ulaşılmasını sağlayan bu tanıtım broşürü yıl boyunca gerçekleştirilecek tüm yatırım/tanıtım etkinliklerinde kullanılacaktır.

Diğer yandan yatırımcılara; Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars'ta tekstil yatırımları başta olmak üzere hem 6. Bölge teşviklerinin anlatıldığı hem de Bölge'ye sınır olan ülkelere ihracat yapabilecekleri yatırım konularında toplantılar yapılarak şehir savunuculuğu ve lobi faaliyetlerinin yürütülmesi planlanmaktadır. Gerçekleştirilecek faaliyetler kapsamında; Ağrı'da Tekstilkent, Ayakkabıcılar Sitesi ve Kobikent, Ardahan ve Iğdır'da Organize Sanayi Bölgesi, Kars'ta ise Karma OSB, Kars Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi ve Kars Lojistik Merkezi'nin altyapı imkânlarına yönelik bilgilendirmeler yapılması planlanmaktadır. Toplantılar kapsamında Bölge'nin yatırım potansiyeli, yatırım olanakları, sınır ticareti, devlet destekleri ve teşvikleri hakkında yatırımcılara bilgi verilecektir.

4.2.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Yurt içinde başta İstanbul, Ankara, Kocaeli ve Bursa gibi büyükşehirler olmak üzere Bölge ile ilgili dernekler ile oda, borsa, ihracatçı birliği vb. bünyesinde yapılacak tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesinin yanı sıra Bölge'ye yeni yatırımların çekilmesi planlanmaktadır. Ayrıca yatırım ortamının tanıtımı amacıyla Bölge'ye iş insanları ve gazetelerin köşe yazarları davet edilecektir.

4.2.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bölge'deki Valilikler, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri, TSO'lar ve OSB'ler başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılacaktır.

4.2.5. İzleme ve Değerlendirme

Çalışma ilgili paydaşlarla işbirliği içerisinde YDO'lar tarafından yürütülecektir. Dolayısıyla iş akışının planlanması ve organizasyonu YDO'lar tarafından takip edilecektir.

4.3. Girişimcilik Günleri

4.3.1. Amaç

TRA2 Bölgesi'nde ikamet eden veya üniversite okuyan 18-29 yaş arasındaki gençlerin girişimciliği öğrenmesi, mümkünse takımlar halinde projelerini geliştirmeleri ve hayata geçirmelerinin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

4.3.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Sosyal girişimcilik; toplumsal sorunları çözmek ve dönüşüm sağlamak amacıyla maddi çıkar gözetmeden, elde edilen kazançları sosyal sorumluluklara harcayan girişimcilik faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, iktisadi girişimcilik anlamında da birçok gencin yaratıcı fikirleri bulunmasına karşın bu projeler finansman kaynağının olmamasından dolayı hayata geçirilememektedir.

Bu gerekçelerle 2021 yılında TRA2 Bölgesi'nde "Sosyal Girişimcilik Hareketi" başlatılarak "SERKA Sosyal Girişimcilik Günleri" faaliyeti ile 4 ilde 100 gence sosyal girişimcilik eğitimleri verilmiştir. 2022 yılında ise Kars ilinde Sosyal Girişimcilik Kampı düzenlenmiş ve 4 ilden seçilen gençlere 3 gün boyunca sosyal girişimcilik kavramı, sosyal girişim örnekleri, sosyal etki ve sosyal inovasyon, iş planı oluşturma ve sürdürülebilir gelir modeli, sosyal iş modeli kanvası başta olmak üzere birçok konuda teorik ve pratik eğitimler verilmiştir. 2021 ve 2022 yılındaki eğitimler sonrasında sosyal girişim ve iş fikirleri Bölge'nin gençleri tarafından geliştirilmiştir.

2 yıl üst üste uygulanan programa özellikle Bölge gençlerinin ilgisi ve katılımı çok yoğun olmuştur. Verilen eğitimler sonunda birçok genç öğrendiği bilgileri iş bulurken ve iş hayatında kullanmaya başlamıştır.

4.3.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.

Faaliyet kapsamında yapılacak olan girişimcilik günlerine en az 40 öğrencinin veya gencin bu eğitimi tamamlaması planlanmaktadır. Tamamlanan eğitimler sonucunda en az 6 adet sosyal girişim veya iş fikrinin oluşturulması beklenmektedir.

4.3.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyet kapsamında illerdeki TSO'ların genç girişimciler kurulları, ilgili STK'lar ve illerdeki 4 üniversite ile işbirliği yapılacaktır. Sosyal Girişimci Yetiştirme Programını daha önce başlatan kurumlarla iş birliği protokolleri çerçevesinde birlikte çalışılacaktır.

4.3.5. İzleme ve Değerlendirme

Çalışma ilgili paydaşlarla birlikte YDO'lar ve SOP Yönetim Birimi tarafından yürütülecektir. İş akışının planlanması, Bölge illerinden zirveye katılacak sosyal girişimci gençlerin belirlenmesi ve eğitim programının illerde duyurulması YDO'lar tarafından desteklenecektir.

4.4. Bölgesel Girdi-Çıktı Analizi Çalışması

4.4.1. Amaç

Çalışma ile TRA2 Bölgesi ekonomisinin mevcut durumunun sektörel düzeyde analiz edilmesi, sektörler arası ilişkilerin ortaya konulması, olası sektörel talep ve üretim değişimlerinin Bölge ekonomisi üzerindeki potansiyel etkilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

4.4.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Girdi - çıktı analizi ekonomik yapıyı oluşturan üretim ve tüketim birimleri arasındaki karşılıklı bağımlılıklar araştıran bir analiz türüdür. Bu araştırma, üretim yapılarının belirlenerek çeşitli

kalkınma stratejilerinin geliştirilmesi ve ülke ekonomisinin işleyiş sürecine ilişkin politika önerilerinde bulunulmasına yönelik önemli bulgular sunması bakımından önemlidir. Dolayısıyla ekonomideki sektörlerin etkinlik ve verimlilik dereceleri bölgesel olarak irdelenmelidir. Özellikle 2020 yılında başlayan ve 2021 yılı itibariyle etkileri azalan Covid-19 salgınının ekonomileri ve üretim sektörlerini ciddi şekilde etkileyip değiştirdiği bilinmektedir. Tüm bu gerekçelerle ulusal düzeyde verilere ulaşmak için 26 Düzey 2 Bölgesi'nde görev yapan Kalkınma Ajanslarının bölgesel girdi-çıktı analiz tabloları hazırlaması gerekliliği doğmuştur. Bu kapsamda 2023 yılı içerisinde Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) Koordinasyonunda ve T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü uhdesinde hizmet alımı yoluyla 2019 yılı verileri esas alınarak 26 Düzey 2 Bölgesi için Girdi-Çıktı Tabloları ile Arz ve Kullanım tabloları hazırlanmıştır. Bu aşamanın ardından hazırlanan tabloların analiz çalışmaları gerçekleştirilecek olup Bölge'deki kilit ve başat sektörlerin belirlenmesinin yanında sektörler arasındaki bağlantıların da tanımlanması söz konusu olacaktır.

4.4.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

2019 yılı verileri hazırlanan ve hali hazırda mevcut bulunan TRA2 Bölgesi'ne ait Girdi-Çıktı Tabloları ile Arz ve Kullanım tablolarından yola çıkılarak bir analiz çalışması yapılacaktır. Bu rapor içerisinde Bölge'nin kilit ve başat sektörleri belirlenerek mevcut senaryolar üzerinde belirlenen sektör için talep artışının Bölge ekonomisinde nasıl bir değişiklik yaratacağına ilişkin sorulara cevap aranacaktır. Böylelikle TRA2 Bölgesi'ndeki ekonomik yapı belirlenmiş olacak ve analiz çalışması sonucunda sektörlere yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması bakımından Bölge ekonomisine yarar sağlayacaktır.

4.4.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Analiz çalışması, 2024 yılının ilk çeyreğinde Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Ajans uzmanları eliyle hazırlanmış olacaktır.

4.4.5. İzleme ve Değerlendirme

Ajans uzmanları tarafından hazırlanacak analiz çalışması Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından izlenecek ve değerlendirilecektir. Analiz raporları öncelikli olarak Sonuç Odaklı Yönetim Birimi ve YDO'lar tarafından kontrol edilecek olup nihai değerlendirme için Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü'ne gönderilecektir.

4.5. Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Proje Portföyünün Oluşturulması

4.5.1. Amaç

2024 yılı içerisinde; kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve potansiyel yatırımların Bölge'ye çekilmesi için bölgesel kalkınmaya yönelik öncelikler doğrultusunda proje portföyünün oluşturulması amaçlanmaktadır.

4.5.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajans Bölge'ye yatırım çekmek, yatırım promosyon faaliyetlerini daha etkili yürütmek ve Bölge'deki yatırım ortamını güçlendirmek amacıyla 2019-2022 yılları arasında ön fizibilite raporları hazırlamıştır. Bu çalışmalardan hareketle faaliyet kapsamında; Bölge'de başat sektör olarak tarım ve hayvancılığın yanı sıra turizm ve imalat sanayii gibi farklı sektörlerle yönelik istihdam oluşturma, gelir elde etme ve sosyal etki yaratma gibi potansiyeli yüksek olan projelerden oluşan bir portföy hazırlanacaktır. Ayrıca 2023 yılı itibariyle Çalışan ve Üreten Gençler Programı (CUGP) kapsamında yaklaşık 1.275 kişiye istihdam sağlanmış olup 2024 yılında tekstil ve çağrı merkezleri dışında turizm ve imalat sanayii gibi emek yoğun sektörlerde istihdamı artırmaya yönelik yatırım fırsatları da ele alınacaktır.

4.5.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Bölge'de SOP'lar kapsamına girmeyen konular da dâhil olmak üzere bölgesel kalkınmaya yönelik proje portföyü oluşturulacaktır. Ayrıca gerekli olması durumunda önceki dönemlerde hazırlanan ön fizibiliteler/fizibiliteler güncellenecek ve/veya yeniden hazırlanacaktır. Proje portföyü hem potansiyel yatırımcılara rehberlik edecek hem de sektörlerle yönelik destek mekanizmalarının geliştirilmesinde katkı sağlayacaktır.

4.5.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bölgesel kalkınmaya yönelik proje portföyü, 2024 yılı içerisinde Sonuç Odaklı Yönetim Birimi ve YDO'lar koordinasyonunda Ajans uzmanları eliyle oluşturulması planlanmaktadır.

4.5.5. İzleme ve Değerlendirme

Ajans uzmanları tarafından hazırlanacak olan proje portföyü oluşturma çalışması, öncelikli olarak Sonuç Odaklı Yönetim Birimi ve YDO'lar tarafından kontrol edilecek olup nihai değerlendirme için Genel Sekreterlik makamına sunulacaktır.

4.6. Önemli Kamu Yatırımlarının Takibi

4.6.1. Amaç

Kamu kaynaklarının etkin kullanılması ve Kalkınma Ajanslarının yereldeki koordinasyon görevinin daha etkin yerine getirilmesi amacıyla Bölge’de devam eden önemli kamu yatırımlarının takibinin yapılması planlanmaktadır.

4.6.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ülkemizde özellikle kamu yatırımlarının takibi ve analizi, kamu politikalarının yeniden dizayn edilmesi veya hangi alanlarda yeni kamu yatırımlarının yapılıp yapılmayacağı belirlenmesi bakımından önemli bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda Bölge’de planlama faaliyetlerinin sağlıklı olarak yürütülebilmesi ve kamu kaynaklarının etkin kullanılabilmesi amacıyla devam eden kamu yatırımları takip edilecektir. Bölge’de Ardahan ilinde; Aşıksenlik Tüneli, Ilgar Tüneli, Ardahan Kültür Merkezi, Ardahan Millet Bahçesi, Ağrı İlinde; Gürbulak Sınır Kapısı Modernizasyonu, Diyadin Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, Kadın Doğum Hastanesi, Tıp Fakültesi Binası İnşası, Iğdır ilinde; Ünlendi Barajı, Halk Kütüphanesi, Yeşil Kuşak Yürüyüş Yolu 3. Etap, Kars ilinde ise; Atıksu Toplama ve Arıtma Tesisi, Kafkas Üniversitesi Hayvan Hastanesi, Şehirlerarası Otobüs Terminali ve Arpaçay Koçköy Barajı Sulama Projesi yer almaktadır.

4.6.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Bölge’de devam eden kamu yatırımlarının takibi ile çalışmaların dengeli bir etkileşim içerisinde doğru alanlara yönlendirilmesi ve yatırımlardan beklenen verimin alınabilmesi sağlanacaktır. Ayrıca kamu yatırım faaliyetlerinde yerel kalkınma bakımından bütüncül bakış açısını yansıtan tercihler yapılabilecek ve destek mekanizmaları bu doğrultuda geliştirilecektir.

4.6.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bölge’deki önemli kamu yatırımlarının takibine yönelik çalışmanın, 2024 yılı içerisinde YDO’lar koordinasyonunda Ajans uzmanları eliyle oluşturulması planlanmaktadır.

4.6.5. İzleme ve Değerlendirme

Ajans uzmanları tarafından hazırlanacak olan çalışma, öncelikli olarak YDO’lar tarafından kontrol edilecek olup nihai değerlendirme için Genel Sekreterlik makamına sunulacaktır.

4.7. Zengezur Koridoru'nun Bölge Ekonomisine Etkilerinin Araştırılması

4.7.1. Amaç

Araştırma kapsamında Zengezur Koridoru'nun açılması ile Bölge ekonomisine etkilerinin belirlenmesi ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak unsurların tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

4.7.2. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Zengezur Koridoru veya Nahçıvan Koridoru olarak bilinen kara ve demiryolu hattının ulaşım açılması durumunda yaklaşık 40 kilometrelik uzunluğa sahip olacak olan koridorun Azerbaycan ve Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arasındaki doğrudan ulaşımı sağlaması beklenmektedir. Bu kapsamda, Iğdır il sınırlarından geçerek Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti üzerinden Azerbaycan'a kara ve/veya demiryolu ile ulaşım imkânı sağlayacak olan Zengezur Koridoru önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültürel, ekonomik ve toplumsal ilişkilerin daha da geliştirilmesi ve dış ticarete ivme kazandırılması amacıyla bu husus dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Koridorun açılması durumu ve karşılıklı olarak avantajlarının kullanılabilmesi açısından bir strateji geliştirilmesi önem ihtiva etmektedir. Bu kapsamda Ajans, 16-17 Mayıs 2022 tarihleri arasında Iğdır Üniversitesi iş birliğiyle Türkiye, Azerbaycan ve Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti başta olmak üzere Zengezur Koridoru'nun bölgesel düzeyde kazanımlarını ortaya koymak ve sürdürülebilir kalkınma modeli ortaya çıkarmak amacıyla "Zengezur Koridoru'nun Bölgesel Kalkınma ve Ekonomik Büyümede Stratejik Önemi Çalıştayı" Iğdır ilinde gerçekleştirmiştir. Zengezur Koridoru, Asya ile Avrupa'yı Azerbaycan üzerinden birbirine bağlayan birçok transit ulaşım projesi için yeni bir fırsat niteliğindedir. Demiryolları ve karayollarının yapımıyla Zengezur Koridoru, başta küçük ve orta ölçekli işletmeler olmak üzere Bölge'de yatırım ortamının oluşmasına ve böylelikle ülke ekonomisinin gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir.

4.7.3. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Zengezur Koridoru Azerbaycan'ın yanı sıra Çin ve Orta Asya'yı, hatta Ermenistan ve Avrupa'yı birbirine bağlama potansiyeline sahip sosyal, ekonomik, jeopolitik ve jeostratejik açıdan önemli bir proje olarak değerlendirilmektedir. Koridoru'nun stratejik konumundan dolayı açılması durumunda; Bölge'de istihdam sağlayacak yatırımların yapılmasına, uluslararası ticaret hacminin artmasına ve bölgesel ekonominin gelişmesine yönelik olumlu etkileri olacaktır. Bu doğrultuda Zengezur Koridoru'nun açılması ile Bölge ekonomisinde nasıl etki yaratacağı ve Bölge'deki potansiyel yatırım alanlarında ne düzeyde değişiklik oluşturacağı

konularına yönelik araştırma raporu hazırlanacaktır. Araştırma ile bölgesel düzeyde kazanımların neler olacağına yönelik altlık oluşturulacak ve bu doğrultuda Bölge'deki sektörlere yönelik destek mekanizmalarının geliştirilmesine katkı sağlanacaktır.

4.7.4. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Zengezur Koridoru'nun Bölge ekonomisine etkilerinin belirlenmesine yönelik çalışmanın, 2024 yılı içerisinde Sonuç Odaklı Yönetim Birimi ve Iğdır YDO koordinasyonunda Ajans uzmanları eliyle yapılması planlanmaktadır.

4.7.5. İzleme ve Değerlendirme

Ajans uzmanları tarafından hazırlanacak olan araştırma raporu, öncelikli olarak Sonuç Odaklı Yönetim Birimi ve Iğdır YDO tarafından kontrol edilecek olup nihai değerlendirme için Genel Sekreterlik makamına sunulacaktır.

Tablo 50-Yerel Kalkınma Fırsatları Faaliyetleri ve Bütçeleri

Faaliyet Adı	Sorumlusu	Süresi
Ülke Masaları Çalışması ile Bölgesel Dış Ekonomik İşbirliği Faaliyeti	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Yatırım Ortamı Tanıtımı ve Lobi Faaliyetleri	YDO'lar	01.02.2024 31.12.2024
Girişimcilik Günleri	SYB, Ağrı YDO	01.02.2024 31.12.2024
Bölgesel Girdi-Çıktı Analizi Çalışması	SYB, YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024
Bölgesel Kalkınmaya Yönelik Proje Portföyünün Oluşturulması	SYB, YDO'lar	01.02.2024 31.12.2024
Önemli Kamu Yatırımlarının Takibi	YDO'lar	01.02.2024 31.12.2024
Zengezur Koridoru'nun Bölge Ekonomisine Etkilerinin Araştırılması	SYB, Iğdır YDO	01.02.2024 31.12.2024

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile dönüşüm süreci ivme kazanan Kalkınma Ajansları; 2020 yılından beri Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde belirlenen alanlarda faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu çerçevede, Ajansımız 2024-2026 yılları arasında uygulanması öngörülen üç adet Sonuç Odaklı Program kapsamında, ilgili paydaşlarla işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışmalarını sürdürecektir. 2024 yılında genel olarak Ajans tarafından çalışılan tüm SOP'larla ilgili olarak analiz, araştırma ve iş birliği çalışmaları konuyla ilgili tüm paydaşların görüşleri de alınarak devam edecektir. Ayrıca teknik destek ve fizibilite desteği programları da tüm SOP'lar kapsamında uygulanacaktır. TSOP ve KSOP kapsamında güdümlü projelerin uygulanmasına da devam edilecektir. Özellikle TSOP kapsamında Bölge'nin tanıtımının yapılmasına yönelik çalışmalar yoğun olarak gerçekleştirilecektir. 2024 yılında Covid-19 ile birlikte değişen turizm anlayışından faydalanarak Bölge'de yeni destinasyonlar oluşturulması amacıyla rota belirleme turları ile bölgesel tanıtım organizasyonları planlanmıştır. Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı ile Bölge'de tarım sektöründe verimliliğin artırılması ve katma değerın yükseltilmesi amaçlanmaktadır. 2024 yılında Bölge'ye ait daha fazla yöresel ürünün ticarileşmesi için coğrafi işaret başvuru ve patent alma süreçleri devam ettirilecektir. Bununla birlikte Bölge'deki üreticilerin birlikte iş yapma kültürünü geliştirmek için kooperatiflere danışmanlık hizmeti verilmesi ile yöresel ürünlerin üretiminin ve kırsalda kadın istihdamının artırılması hususlarına özel önem verilecektir. İmalat Sanayiinin Geliştirilmesi ve İstihdamın Artırılması Sonuç Odaklı Programı ile Bölge'de imalat sanayiinin; altyapısının güçlendirilmesi, ticaret hacminin artırılması ve kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile istihdamın artırılması hedeflenmektedir. 2024 yılında Kadın Girişimciliği/Kadın İstihdamı teması kapsamında kadınların ve gençlerin yapay zekâ uygulamaları geliştirebilecekleri eğitim modülleri ile işgücüne katılmalarına yönelik staj ve girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Sonuç Odaklı Programlar dışında, Bölge kalkınması açısından önem taşıyan ve dönüşüm sağlanabilecek diğer öncelikli alanlardan; sosyal girişimcilik günleri, ülke masaları çalışması ile bölgesel dış ekonomik işbirliği potansiyelinin geliştirilmesi, bölgesel kalkınmaya yönelik proje portföyünün oluşturulması ve önemli kamu yatırımlarının takibi gibi faaliyetler ise "Yerel Kalkınma Fırsatları" bölümü altında yer verilmiştir. Sonuç Odaklı Programlar ve Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında gerçekleştirilecek olan faaliyetlerin; ulusal ve bölgesel politikalar ile uyum bakımından, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Bölge'deki ilgili paydaşlar ile işbirliği ve koordinasyon halinde sürdürülmesi hususu gözetilecektir.

EKLER

EK-A Güdümlü Proje Bilgi Formları

1- Çıldır Gölü'nün Turizm ile Değerinin Artırılması Güdümlü Projesi

1. PROJE TEMEL BİLGİLERİ	
Proje Adı	Çıldır Gölü'nün Turizm ile Değerinin Artırılması Projesi
Proje Konusu ve Sorun Tanımı	<p>Proje Konusu: Proje kapsamında Arpaçay ilçesi Çanaksu köyü mevkiinde turizme yönelik bir yeme-içme ve dinlence tesisi inşa edilecektir. Çıldır Gölü kıyısında yerli ve yabancı turistlerin yeme/içme ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik turizm altyapısı oluşturulacak; evre ve peyzaj düzenlemesi yapılarak tesis, gerekli tefrişat ile donatılacaktır. Bu kapsamda yapılacak tesiste 100 kişilik kapalı restoran alanı, 140 kişilik açık restoran alanı, 16 kişilik özel yemek bölümü, 72 kişilik kapalı kafe alanı, 80 kişilik açık kafe alanı, restoran ocuk oyun alanı, vestiyer, idari ofis, mutfak kat ofisi, bay ve bayan tuvaletler, bay ve bayan abdest mekânı ve mescit, ana mutfak, tesisat odaları yer alacaktır. Yılın 12 ayı her mevsim hizmet verecek şekilde işletme modeli ve yönetimi oluşturulacaktır. Başvuru sahibi kurum tarafından bu proje tamamlandıktan sonra aşamalı olarak bungalov tipi konaklama yerleri, bisiklet yolları, iskele ve sahil yürüyüş yolları gibi alanlar oluşturulacaktır.</p> <p>Sorun Tanımı: Çıldır Gölü Kars iline ait pek çok kültürel ve doğal zenginliklerden biridir. 123 kilometrekarelik yüz ölçümü ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük ikinci gölü ve en büyük tatlı su kaynağıdır. Gln yaklaşık üçte biri Kars ili sınırları içinde bulunduğu düşünülürse, proje kapsamında bu alan odağa alınacaktır. Bunun yanında gl, deniz seviyesinden 1.956 metre yükseklikte ve ortalama derinliği 42 metredir. evresi yürüyüş ve koşu gibi çeşitli spor faaliyetlerine açılmak için elverişlidir. Gln kendisi ise uzun süren kış mevsiminde yüzeyinde oluşan kalın buz tabakası sebebiyle buz pateni, buz hokeyi, atlı kızak, kamp/karavan ve off-road gösterileri gibi kış/doğa sporları için ciddi bir potansiyel olan Gölü'nün ekonomik değere dönüştürülmesi için altyapı ve üstyapı eksikliklerinin mutlaka giderilmesi gerekmektedir. Daha nceki yıllarda Güdümlü Proje desteği ile aynı alanda turizme yönelik bir yeme-içme, konaklama ve dinlence tesisi inşa edilmiş, fakat 2023 yılında çıkan bir yangın sonucu tamamen yanarak kullanılamaz hale gelmiştir. 2018 yılında başarılı bir şekilde tamamlanan bu proje ile 6 yıllık süre sonucunda ıldır Gölü bölgede alternatif turizm destinasyonu haline gelmiş, bölgeye gelen turist sayısında, turistlerin kalış sürelerinde artış sağlanmış ve bölgede kırsal turizmin gelişimine katkı sağlanmışır. Bölge halkının turizm sektörüne yönelik girişimcilik farkındalığı artırmıştır. Proje uygulama yerine yakın köylerde yaşayanlar gelir getirici turizm aktivitelerini (atlı kızak, Eskimo</p>

	usulü balık avcılığı ve yöresel ürün satışı gibi) gerçekleştirmeye başlamıştır. Bütün bu olumlu değişimlerin artarak devam ettirilebilmesi için bu tesisin yeniden yapılması önem arz etmektedir.	
Uygulama Yeri ve Mülkiyeti	İl	Kars
	İlçe(ler)	Arpaçay/ Çanaksu Köyü Mevkii (Kars'a 65 km mesafede) – Uygulama yeri Erzurum Orman Bölge Müdürlüğünden Kars İl Özel İdaresi tarafından 25 yıllığına kiralanmıştır.
Uygulama Süresi	24 ay	
Proje Uygulayıcıları	Yararlanıcı	Kars İl Özel İdaresi
	Ortaklar	Arpaçay Köylere Hizmet Götürme Birliği
	İştirakçiler	-
Yararlanıcılar	Hedef Gruplar	Kars ve Çıldır Gölü'nü ziyaret eden yerli yabancı turistler. Çanaksu köyü, Arpaçay ilçesinde ve Kars ilinde ikamet eden kişiler.
	Nihai Yararlanıcılar	Kars ilinde ve ilçelerinde faaliyet gösteren her sektörden tüm işletmeler ve ikamet eden/edecek kişiler, çevre illerde ikamet eden kişiler, Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler/acenteler.
Proje Konusu İle İlgili Diğer Kuruluşlar	Kars Valiliği Arpaçay Kaymakamlığı Kars İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arpaçay Belediyesi Kars Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	
Projenin Temel Faaliyetleri	<p>1. Proje Yönetim Ekibinin Oluşturulması</p> <p>Bu faaliyet proje sahibi tarafından projenin 1'nci ayında uygulamaya başlanılacaktır. Projenin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak için proje yönetim ekibi oluşturulacaktır. Proje yönetim ekibinin görev ve rolleri aşağıda belirtilmektedir:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Projenin faaliyetlerinin eksiksiz ve etkin uygulanması, iş planına göre yürütülmesi, ➤ Tanıtım ve görünürlüğünün Serhat Kalkınma Ajansı kurallarına göre sağlanması, ➤ Proje kapsamındaki her türlü mal ve hizmet alımı için teknik şartnamelerin hazırlanması, satın alma ve ihale süreçlerinin yürütülmesi, ➤ Proje bütçesinin verimli kullanılması, kayıtların düzenli tutulması ve belgelerin dosyalanması, <p><u>Faaliyetin Çıktısı:</u> Başvuru sahibi ve ortak kurum temsilcilerinden oluşan 4 kişilik proje ekibi oluşturuldu.</p> <p>2. Proje Görünürlük Faaliyetleri</p>	

Proje kapsamında Görünürlük Rehberi gereğince finansman sahibi kuruluş olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, Serhat Kalkınma Ajansının ve yararlanıcı kuruluş olan Kars İl Özel İdaresi'nin isim ve logolarını içeren tanıtım tabelaları yapılacak ve proje süresince diğer faaliyetlerde görünürlükler sağlanacaktır.

Faaliyetin Çıktısı: 2 adet görünürlük tabelası proje uygulama yerine, 2 adet tanıtıcı totem ilçe ve şehir merkezi girişlerine yerleştirildi.

3. İhale Dosyası ve Eklerinin Hazırlanması

Proje kapsamında inşa edilecek turizm tesisinin başvuru sahibi kurum satın alma mevzuatına göre ihale edilebilmesi ve ilanın başarı ile sonuçlandırılması için proje ekibi tarafından tesisin inşaat ve iç donatımı için iki farklı teknik şartname ve yaklaşık maliyet hesaplamaları yapılacaktır. İhale dosyaları ilgili sistem ve taslaklar üzerinden oluşturularak Ajans uzmanlarının onayı ile ilana hazır hale getirilecektir.

Faaliyetin Çıktısı: Yapım işi ve mal alımı işi için 2 farklı ihale dosyası, doğrudan temin yöntemi ile yapılacak satın alımlar için ise muhtelif sayıda teknik şartname hazırlanmıştır.

4. Satın Alma ve İhale İşlerinin Yapılması (Mal ve Hizmet Alımı)

Proje faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanacak olup proje bütçesinde kalemleri birimleri, miktarları ve bedelleri belirtilmiş olan yapım ve mal alım işleri tamamlanacaktır. Proje ortağı kurumla iş birliği içerisinde hazırlanan ihale dosyaları kapsamında söz konusu işler, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde Kars İl Özel İdaresi tarafından EKAP aracılığı ile ihale edilecektir. Projenin 3. ayı itibarıyla başarı ile sonuçlandırılan ihale kapsamında tesisin inşaat işi için yüklenici ile sözleşme imzalanacak ve yer teslimi yapılacaktır. Tesisin iç donatım malzeme ekipmanlarının temini için yapılacak ihale ise projenin 19. ayı itibarıyla sonuçlandırılacaktır. Bunun yanı sıra doğrudan temin şartları taşıyan alımlarda piyasadan en az 3 teklif alınacaktır. Tefriş ve donanım malzemeleri, projenin 21-23. aylar arasında temin edilecektir.

Faaliyetin Çıktısı: Mal alımı ve yapım işleri için 2 adet imzalı sözleşme ile doğrudan teminler için satın alma belgeleri oluşturuldu.

5. Tesisin İnşaat İşinin Yapılması

Proje kapsamında Kars İl Özel İdaresi ve ortak kurumlar aracılığı ile Arpaçay Çanaksu köyü mevkiinde 500 metrekare (250 metrekare açık, 250 metrekare kapalı) alanda inşa edilmesi planlanan turizm yeme/içme ve dinlenme tesisinin inşaat işlerinin yapımı tamamlanacaktır. Bu kapsamda yapılacak tesiste 100 kişilik kapalı restoran alanı, 140 kişilik açık restoran alanı, 16 kişilik özel yemek bölümü, 72 kişilik kapalı kafe alanı, 80 kişilik açık kafe alanı restoran çocuk oyun alanı, vestiyer, idari ofis, mutfak kat ofisi, bay ve bayan tuvaletler, bay ve bayan abdest mekânı, mescit, ana mutfak ve tesisat odaları yer alacaktır. Proje ortağı kurumlarla işbirliği içerisinde yapım işlerinin kontrolörlük işleri yapılacaktır. Yapım işlerinin 18. ay içerisinde tamamlanması beklenmektedir.

Faaliyetin Çıktısı: 500 metrekare alanda 1 adet turizm tesisi inşa edildi.

6. Tesisin Mekanik ve Elektrik İşlerinin Yapılması

Çanaksu köyü mevkiinde yapılacak turizm tesisinin mekanik ve elektrik işleri ortak kurumlar ve başvuru sahibi kuruluş aracılığı ile yapılacaktır.

	<p><u>Faaliyetin Çıktısı:</u> 1 adet turizm tesisi inşa edildi.</p> <p>7. Çevre Düzenlemesi ve Peyzaj Çalışmalarının Yapılması Yapılması hedeflenen tesisin çevre düzenlemesi ve peyzaj çalışmaları yüklenici firma ve başvuru sahibi olan Kars İl Özel İdaresi ortaklığı ile yapılacaktır. Aynı zamanda alanın sokak mobilyaları ve aydınlatmaları ile donatımı sağlanacaktır.</p> <p><u>Faaliyetin Çıktısı:</u> 150 metrekare alanda peyzaj ve çevre düzenlemesi yapıldı.</p> <p>8. Tesisin Donatımının Yapılması Tesisin iç donatım malzeme ekipmanlarının temini için yapılacak ihale, projenin 19. ayı itibarıyla başarı ile sonuçlandırılacaktır. Tesisin inşa işlerinin tamamlanmasını müteakip proje ortağı kurumla iş birliği içerisinde tefriş ve donanım malzemeleri, projenin 21-23. ayları arasında tamamlanacaktır.</p> <p><u>Faaliyet Çıktısı:</u> 250 kişilik restoran/kafe mobilya ve mutfak ekipmanları tefrişatı temin edildi.</p> <p>9. Turizm Tesisinin İl İçi ve İl Dışında Tanıtım Çalışmalarının Yapılması Proje kapsamında yapılması hedeflenen turizm yeme/içme tesisinin il içi ve il dışında tanıtım çalışmaları yapılacaktır. Yapılan çalışmaların sözlü ve yazılı basın ortamında yer almasına olanak sağlanacaktır. Proje kapsamında Serhat Kalkınma Ajansının görünürlük kurallarına uyulacaktır.</p> <p><u>Faaliyet Çıktısı:</u> 1 adet web sitesi ve sosyal medya hesapları kuruldu. Yerel ve ulusal basına pazarlamaya yönelik tanıtıcı reklamlar verildi.</p> <p>10. Proje Raporlama ve Ödeme İşlemlerinin Yapılması Projenin ihale ve satın alma süreçlerinin tamamlanmasına müteakip ara rapor, tüm faaliyetlerinin tamamlanması ile de nihai raporlama işlemleri tamamlanarak yeminli mali müşavir raporu ve diğer destekleyici/kanıtlayıcı belgelerle ajansa sunulacaktır. Proje süresince yapılacak toplantı ve faaliyetler ile alınan kararlar tutanak altına alınacaktır. Bu toplantı ve faaliyetlere ilişkin raporlar proje ekibi tarafından yapılacaktır.</p> <p><u>Faaliyetin Çıktıları:</u> 2 adet ara 1 adet nihai ve YMM raporu hazırlanmıştır.</p> <p>11. Tesisin İşletme Modülünün Hazırlanması Projede başvuru sahibi kuruluş Kars İl Özel İdaresi'dir. Yapılan tesisin mülkiyeti ve kullanım hakkı Kars İl Özel İdaresi'ne ait olacaktır. Kars İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilecek ihale ile uygun olan firmalara veya iştiraklere tesisin işletilmesi verilecektir. İşletme ihalesinin gerçekleştirilmesinde Kars İl Özel İdaresi sorumlu kuruluş olacaktır.</p> <p><u>Faaliyetin Çıktıları:</u> Tesisin işletilmesi için protokol ve sözleşme imzalandı ve 3 kişilik yönetim ekibi kuruldu.</p>
Performans Göstergeleri	<p><u>Çıktı Göstergeleri</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Sürekli İstihdam - 6• Geçici İstihdam - 3

	<ul style="list-style-type: none"> • İstihdam Edilen Kadın Sayısı - 2 • Ziyaretçi Sayısı – 65.000 • Turizm Geliri – 2.500.000,00 TL • Bölge İçerisinde Tur Güzergâhlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı - 1 • Turizme Kazandırılan Unsur/Rota Sayısı - 9 <p><u>Beklenen Sonuçlar:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Proje kapsamında Çıldır Gölü kıyısında inşa edilen tesis ile gölün turizm değeri artırıldı ve bölgede alternatif turizm destinasyonu oluşturuldu. • Turizm sektörünün istihdama katkısı artırıldı. • Bölgede turistlerin kalış sürelerinde artış sağlandı. • Bölgede kırsal turizmin gelişimine katkı sağlandı. • Bölgeye gerçekleşen tur sayısında ve çeşitliliğinde artış sağlandı. • Bu proje ile tamamlayıcılığı olan yeni farklı projelerin oluşturulmasına imkân sağlandı. • Bölgenin yatırım açısından cazibesi arttı. • Bölge halkının turizm sektörüne ilişkin girişimcilik farkındalığı arttı.
--	---

2. PROJE AMAÇLARI, GEREKÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Projenin Genel Hedefi	Kars ilinin tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerinin turizme kazandırılması ile bölgenin turizm altyapısının geliştirilmesi projenin genel hedefidir.
Proje Amaç(lar)ı	<p>Proje kapsamında;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çıldır Gölü kıyısında yapılacak düzenlemeler ve inşa edilecek tesis ile bölgenin turizm değerinin artırılması, • Turizm sektörünün istihdama katkısının artırılması, • Kars ilinin marka değerine katkı yapılması, • Bölgede turizm çeşitliliğine öncü olunması, • Yerli ve yabancı turistlerin geceleme sürelerinin ve yapabilecekleri aktivite sayısının artırılması, • Alternatif turizm destinasyonu oluşturularak Bölge turizminin geliştirilmesi ve gelirlerin artırılması, • Çevre ve ekolojik dengeyi gözetilen özel sektör yatırımlarına iyi uygulama örneği oluşturulması,

	amaçlanmaktadır.
Projenin Arka Planı ve Gerekçesi	<p>Proje; özel sektör işletmeciliğini güçlendirecek şekilde, turizm alanında iyi uygulama örneklerinin oluşturulması, sektörel çeşitlenmenin desteklenmesi, yeni hizmet organizasyonlarının geliştirilmesi, sosyal hayata katkı yapmasının yanı sıra kültürel ve doğal varlıkların korunması ve geliştirilmesi noktasında güdümlü proje desteği kapsamında desteklenecek alanlarla doğrudan ilgilidir.</p> <p>Proje, TRA2 2024-2028 Bölge Planının stratejik öncelikler ve tedbirler kısmında yer alan “Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi Ve Markalaştırılması” 1. Stratejik öncelik ile bu önceliğe ait “1.3: Turizm Destinasyonlarının Altyapısı Geliştirilecektir.” ve “1.4: Turizmin Tüm Yıla Yayılması ve Turizm Çeşitliliğinin Artırılması Sağlanacaktır.” hedefleri ile doğrudan ilgilidir. Örgütlenme düzeyi, hizmet kalitesi ve ürün çeşitliliği açısından TRA2 Bölgesi’nde turizm altyapısının en güçlü olduğu il Kars olsa da turizme yönelik nitelikli yeme – içme ve eğlence mekânı sayısı hala Çıldır Gölü gibi turizm destinasyonlarında yeterli değildir. Çıldır Gölü’nün Kars ili tarafında nitelikli bir turizm tesisi bulunmamakta ve gelen ziyaretçiler yeme, içme, dinlenme ve eğlence gibi ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Güdümlü Proje ile Bölge Planı tedbirlerine uygun bir şekilde Kars turizm sektörünün bahsedilen dezavantajları ortadan kaldırılarak avantaja dönüştürülecektir.</p> <p>Söz konusu proje; On İkinci Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023 ve Türkiye Turizm Stratejisi ile doğrudan ilgilidir. Bu kapsamda Türkiye Turizm Stratejisi “3.10 Kentsel Ölçekte Markalaşma Stratejisi” başlığında, stratejik hedef olarak “Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi” belirtilerek Kars kenti marka kent adayı olarak gösterilmektedir. Planlanan proje ile Kars ilinde farklı turizm alanları ve destinasyonları oluşturularak ili ziyaret eden turist profilinde farklılaşma ve artma sağlanması hedeflenmektedir.</p> <p>12. Kalkınma Planı’nda Turizm sektörü için belirlenen “527. Ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması amacıyla daha fazla gelir bırakan turizm çeşitleri geliştirilecektir.” Politika ve tedbiri ile altında yer alan “527.5. Kültür ve turizm güzergâhları geliştirilerek ziyaretçi kalış süresinin ve harcamalarının artırılması sağlanacaktır ve 527.4. Turizm yatırımlarının sürdürülebilir bir anlayışla gerçekleştirilmesine yönelik planlama ve arazi tahsis çalışmalarına devam edilecek, turizm altyapı yatırımları gerçekleştirilecektir.” alt tedbirleri ile proje amaç ve hedefleri doğrudan ilişkilidir. On İkinci Kalkınma Planı’na uygun bir şekilde Plan döneminde, TRA2 Bölgesi’nde ve Kars ilinde yer alan potansiyel ve mevcut turizm alanlarının altyapılarının iyileştirilmesi, özellikle yurtdışına yönelik etkin tanıtım faaliyetlerinin yapılması, düşük kapasiteli tesislerin kurumsallaşma anlamında desteklenmesi ve operasyonel becerilerinin kuvvetlendirilmesi hususu büyük öneme sahiptir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında ilde odak noktada bulunan alanda bu ihtiyaçları karşılayacak bir turizm tesisine ihtiyaç duyulmaktadır. Kars ilinde yaşanabilir mekânlar ve sürdürülebilir bir çevre oluşturulması amacıyla gerçekleştirilmesi planlanan bu proje ile Çıldır Gölü’nün turizm değerinin ortaya çıkması sağlanacaktır.</p>

	<p>2016 yılı Güdümlü Proje Desteği kapsamında ıldır Glnn Turizme Kazandırılması Projesi ile Arpaçay ilçesi Çanaksu mevkiinde turizme yönelik bir eğlene ve dinlenme tesisi yapılış ve Kars ilinin turizmine değer katarak ıldır Gölü çevresindeki alt yapı eksikliği ilgili alanda büyük ölçüde giderilmiştir. Fakat 2023 yılında çıkan bir yangında tamamen yanan tesis kullanılamaz hale gelmiştir. Kars İl zel İdaresi'nden alınan verilere göre, faaliyete geçtiği 2018 yılından 2023 yılına kadar geçen sürede yılın 12 ayı boyunca hizmet veren bu tesis yaklaşık 36.500 kişiye hizmet vermiştir. İlgili yıllarda toplamda yaklaşık 7,5 milyon TL tutarında ciro ile 2,6 milyon TL net kar elde etmiştir. Kars ilinde yapılan bu ve benzeri yatırımlara paralel olarak yerli ve yabancı ziyaretçilerin ilgisi her geçen yıl artmaktadır. Özellikle Ani ren Yeri, Sarıkamış Kayak Merkezi, Çıldır Gölü ve Kars Kent Merkezi turistik hareketliliğin büyük bir kısmına ev sahipliği yapmaktadır. Bunların yanı sıra 2017 yılından itibaren Doğu Ekspresi'ne artan ilginin de etkisiyle 2020 yılındaki Covid-19 pandemisi etkisine kadar Kars ilinde konaklayan turist sayısı artış eğiliminde olmuştur. Covid-19 pandemisi etkisinin azalmasıyla birlikte konaklayan turist sayısı Kars ilinde tekrardan artış eğilimine geçmiştir. 2022 yılında ise Kars ili 248.012 kişi ile TRA2 Bölgesi'ndeki tesislerde konaklayan turistlerin yarısından fazlasını tek başına misafir etmiştir. Bölgenin en çok turist çeken ili olan Kars sadece yurtiçi değil yurtdişından da pek çok misafir ağırlamaktadır. Turist sayısında bu sürdürülebilirliği devam ettirmek için hazırlanan bu güdümlü projenin hataya geçirilmesi öncelikli yatırım konuları arasındadır. Güdümlü proje kapsamında oluşturulacak yeme/içme ve eğlene tesisi tamamen yanan Kütük Ev ile aynı yer olan ıldır Gölü kıyısında yer alacak ve Çanaksu ormanlık mesire alanı ile i içe bir konumda olacaktır. Proje, kışın atlı kızak ve buz pateni gibi aktivitelerin, yazın ise tekne turları, balık tutma, yürüyüş, bisiklet, kamp karavan gibi aktivitelerin yoğun bir şekilde gerçekleştiği bir konumda yer almaktadır. Çıldır Gölü kenarındaki bu konum, tur acentalarının paketlerinde sürekli yer alan bir destinasyondadır. Bu yönüyle Kars ilini ziyaret edenlerin büyük çoğunluğu proje uygulama alanı olan turizm destinasyonunu programlarına dahil etmektedir. 2016 – 2023 yılları arasında yaklaşık 1,1 milyon kişi yukarıda bahsedilen türden turizm aktivelerine katılmak için bölgeye gelmiştir.</p>
Projenin Tamamlayıcılığı	<p>Son dönemlerde Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA)'nın öncülüğünde turizm sektöründe çok önemli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Ajans Kars ilinde turizm gelirlerini artırmaya yönelik 5 güdümlü projeyi hayata geçirmiştir. Bunlar; Sarıkamış Doğal im Futbol Sahaları ve Dağ Kızağı Projesi, Tarihi Dokunun Korunması Projesi, Çıldır Gölü'nün Turizme Kazandırılması Projesi(proje ile yapılan tesis yanarak kullanılamaz hale gelmiştir), Sarıkamış Turizmi Canlandırma Projesi ve Kars Peynir Müzesi Projesi'dir. Bunların yanı sıra Avrupa Birliği Katılım ncesi Mali Yardım Fonu (IPA) ile finanse edilen ve Rekabetçi Sektörler Operasyonel Programı (CISOP) kapsamında uygulanan Tarihi Kimliği ile Kars Kenti Projesi 5,5 milyon Euro bütçesiyle Kars ilinin turizm potansiyelini ortaya çıkaran bir başka önemli proje olmuştur. Ayrıca Ajans mali destek programları ile Bölge'nin tarihi ve turistik meknlarının tl durumdan kurtarılarak turizm alanlarının çeşitlendirilmesi ve İl genelinde turizm sektöründe istihdam sağlanması ve turizm gelirlerinin artırılmasını amaçlayan Kars ayı evresi Dzenleniyor Turizm Hayat Buluyor ve Kars Bedesteni ve Konakları ile Turizm Alanları Hayat Buluyor Projeleri ile Kars Kalesi ve çevresi hem halkın hem de turistlerin önemli uğrak noktaları haline gelmiştir. 2019 yılında TURDES programıyla 15 milyon TL</p>

	<p>tutarında özel sektöre finansman sağlanarak turizm yatırımları gerçekleştirmiştir. Bütün bu projelerin öncelikleri, amaçları ve hedefleri ile Çıldır Gölü'nün Turizm ile Değerinin Artırılması Projesinin amaç ve hedefleri birbiri ile uyumlu ve tamamlayıcıdır. Orta ve uzun vadede hem bu projenin devamı niteliğinde hem de bu proje ile bütünsellik sağlayacak yeni projelerin gerçekleştirilmesi düşünüldüğünde güdümlü projenin tamamlayıcılığı olumlu yönde etkilenecektir. Bununla birlikte ilgili tüm kuruluşlar ile iletişim halinde olunacak ve benzer nitelikte başka kurum projesi ile çakışma olmamasına yönelik tüm tedbirler alınacaktır.</p>
Projenin Etkileri	<p>Günümüzde turizm endüstrisi yarattığı istihdam ve sağladığı gelir ile bacasız fabrika olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra turizm hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın ve büyümenin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Proje ile hayata geçirilecek turizm tesisi ile bölgede ilave istihdam ve gelir imkânları oluşturularak işsizliğin azaltılmasına katkı sunulacaktır. Orta ve uzun vadede birçok sektörde yeni yatırımlara ve istihdamlara imkân sağlayacaktır. Proje sayesinde Çıldır Gölü'nün turizme potansiyeli harekete geçirilecek olup göl etrafında yeni ve farklı tesislerin yapımının önü açılacaktır. Mevcut proje ve yeni tesislerin yapımı ile de Çıldır Gölü turizmde markalaşacaktır.</p> <p>Turizm sektörü ülkelere ve şehirlere gelir kaynağı oluştururken, aynı zamanda insanların yaşam kalitesine, seyahat etme davranışlarına ve ekonomik faaliyetlerin gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Ayrıca şehirlerin ve ülkelerin gelişmesi ve kalkınmasında önemli bir yere sahip olan turizm endüstrisi, doğrudan veya dolaylı olarak etkilediği birçok sektör ile birlikte ekonomik gelişmişliğin önemli göstergelerindedir.</p> <p>Kars ili sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerle birlikte destinasyona gelen ziyaretçilere çeşitli turizm olanakları sunması hem il ekonomisinin gelişmesine hem de turizm sektörünün diğer sektörler arasında öne çıkmasına olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda tarım sektöründen sonra Kars ili ekonomisine büyük katkı sağlayan turizm sektörü destinasyondaki kış, doğa, inanç, tarih ve kültür gibi çeşitliliklerin yanı sıra son yıllarda büyük ivme kazanan Doğu Ekspresi/Turistik Doğu Ekspresi ile de ön plana çıkmaktadır. Doğu Ekspresi/Turistik Doğu Ekspresi ile Kars iline gelen ziyaretçilerin en önemli uğrak yerlerinden biri de Çıldır Gölü'dür. Bu Güdümlü Proje ile oluşturulacak turizm tesisi ve alanı ile Kars ilinin turizm çeşitliliği ve altyapı eksikliği giderilecek ve cazibesi artırılabilecektir. Turizm alanında farklı tarihi alanlar ve destinasyonlar oluşturularak ili ziyaret eden turist profili ve sayısında sürdürülebilirlik ile artış sağlanacaktır.</p> <p>Ardahan ve Kars sınırlarında bulunan Çıldır Gölü Kars il merkezinden 45 km uzaklıktadır. Deniz seviyesinden 1.960 metre yükseklikte olan Çıldır Gölü 123 km²'lik bir alana sahiptir. Göl üzerinde 4 ada bulunmakta olup bu adalar Karabaş Martıları ile Van Gölü Martılarının üreme noktalarıdır. Çıldır Gölü Doğu Anadolu'da özellikle kültür, doğa ve eko turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Kışların çok soğuk olduğu Bölge'de aralık ayında gölün üstü donmakta ve buz kalınlığı 1 metreyi bulabilmektedir. Nisan ayı başına kadar</p>

	<p>çözülmeyen buzların üzerinde buzlar delinerek yöre halkınca “sarıbalık” olarak adlandırılan sazan balığı türü turistlere farklı bir deneyim yaşatma amaçlı Eskimo usulü ile avlanmaktadır. Ayrıca civarda yaşayan köylüler göl üzerinde hazır bekleyen atlı kızak ve kar motorlarıyla turistleri buz üzerinde gezdirmektedirler. Bütün bu yönleri büyük bir turizm ve kalkınma potansiyeli barındıran destinasyonda gerçekleştirilecek güdümlü proje ile bölgenin sürdürülebilir kırsal kalkınmasına katkıda bulunacak, Kars ilinin turizm gelirleri artırılabilecek ve bölge halkının refah seviyesinde artış sağlanacaktır. Kars iline gelen ziyaretçilerin farklı turizm alternatifleri ilde kalma ve konaklama sürelerinin artmasına katkı sağlanacaktır. Projenin herhangi bir çevresel soruna neden olacağı öngörülmektedir.</p>
<p>Projenin İşletme Modeli ve Sürdürülebilirliği</p>	<p>Projenin genel koordinasyonundan Kars İl Özel İdaresi sorumludur. Arpaçay Çanaksu köyü mevkiinde yapılacak projede Kars İl Özel İdaresi ve proje ortağı Arpaçay KHGB sorumluluğunda inşaat mühendisi, mimar, muhasebeci gibi teknik personelleri projenin yürütülmesi için görevlendirilecektir. Proje başvuru sahibi olan Kars İl Özel İdaresi daha önceki yıllarda “Sarıkamış Turizmi Canlandırma Projesi”, “Arpaçay Turizmi Canlandırma Projesi” ve “Kars Peynir Müzesi Projesi” gibi pek çok projenin teknik ve uygulama aşamalarını yürütmüş olup teknik ve yönetim kapasitesi açısından il genelindeki en donanımlı kurumlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proje süresince yönetim modeli: Projede, proje süresince tüm süreçleri iş planına uygun şekilde yönetecek, teknik bilgiye sahip olan ve başvuru sahibi ve iştirakçilerden oluşan bir proje yönetim ekibi görev alacaktır. • Proje sonucunda ne tür ürün ve hizmetlerin üretileceği: Proje sonucunda oluşturulacak turizm tesisi ve destinasyonunda, yerli ve yabancı ziyaretçilerin ve bölge halkının yeme/içme ve dinlenme ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yılın 12 ayı boyunca hizmetler sunulacaktır. • Bu ürün ve hizmetlerden kimlerin hangi koşullarda yararlanacağı Ürün ve hizmetlerden yararlanabilmek için herhangi bir ön koşul olmamakla birlikte Çıldır Gölü destinasyonundaki bu tesis, kar amacı güden yönetim modeli ile işletilecek olup tesisi ziyarete gelen yerli ve yabancı bütün kişiler hizmetlerden ve ürünlerden yararlanabilme imkânına sahip olacaktır. • Proje sonrası yönetim modeli (personel ihtiyacı, girdi ve işletme maliyetleri, satış gelirleri vb. kurumsal ve mali unsurlar açısından projenin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı) Proje Kars İl Özel İdaresi ve Arpaçay Köylere Hizmet Götürme Birliği ortaklığı ile yürütülecektir. Bu kapsamda oluşturulacak işletme modeli Kars İl Özel İdaresi iştiraki veya ihale ile belirlenecek yüklenici firmaya devredilecektir. Proje başvuru sahibi ve ortağı idari faaliyetler için hâlihazırda personele ve bütçeye sahiptir. Projenin kurumsal ve finansal sürdürülebilirliği Kars il Özel İdaresi tarafından devam ettirilecektir.
<p>Proje Riskleri</p>	<p>Projenin uygulama ve uygulama sonrası işletme dönemine ilişkin herhangi bir kurumsal, politik ve çevresel sürdürülebilirliği yönüyle bir riski bulunmamaktadır.</p>

#	Risk Tanımı	Dönem (Uygulama / İşletme)	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir
1	Kur riski nedeniyle gerçekleşebilecek maliyet artışları	Uygulama	3	5	Kars Valiliği Kars İl Özel İdaresi projede bu tarz bir sorun yaşanması durumunda ek bütçe oluşturacaktır.
2	Küresel salgın kısıtlamaları	Uygulama ve İşletme	1	4	Bu riske karşı proje süresi maksimum 24 ay olarak belirlenmiş ve ek süre uzatımlarına başvurulabileceği planlanmıştır.
3	Kars İl Özel İdaresi ve Arpaçay KHGB personelinin değişmesi	Uygulama ve İşletme	2	3	Bu konuda görevlendirilen personelin görevde kalmalarına azami gayret gösterilecek ve alternatifli bir çalışma sistemi geliştirilecektir.

2- Jeopark Ardahan GÜDÜMLÜ PROJESİ

1. PROJE TEMEL BİLGİLERİ

Proje Adı	Jeopark Ardahan Projesi
Proje Konusu ve Sorun Tanımı	<p>Proje Konusu: Proje kapsamında Ardahan ilinde tespit edilen jeositlerin altyapıları ve ulaşım imkanları iyileştirilecek, tanıtımı sağlanacak ve Ardahan ili jeopark olarak ilan edilecektir. Ardahan il sınırlarında ilan edilecek jeoparkın ilerleyen yıllarda UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na dahil edilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda ilde tespit edilen 73 jeositten öncelikli turizme kazandırılacak ve önem düzeyi yüksek olan yaklaşık 30 tanesinin araç ve yaya ulaşımına uygun hale getirilmesi, bilgilendirme ve tanıtım tabelalarının sağlanması, temel altyapılarının ve sokak mobilyalarının sağlanması ile bir adet jeopark karşılama merkezi oluşturulması sağlanacaktır. Jeopark projesi ile ilde bir jeopark yönetim yapısı kurulacak, yerel yönetimler ve ilgili kuruluşların olacağı işletme modeli ve yönetimi oluşturulacaktır. Başvuru sahibi kurum tarafından bu proje tamamlandıktan sonra diğer jeositlerin de turizme kazandırılması için gerekli çalışmalar yapılacak ve UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na başvuru süreçleri yürütülecektir.</p> <p>Sorun Tanımı:</p>

Ülkemizin turizm sektörü incelendiğinde, sektörün öneminin gittikçe arttığı ve en hızlı büyüyen ekonomik faaliyet alanlarından birisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme süreci ile birlikte gelişen teknoloji ve ulaşım olanakları hem Dünya’da hem de ülkemizde turizm sektörüne yeni bir ivme kazandırmıştır. Bununla birlikte Ardahan ili doğal ve tarihi turistik birçok değere sahip olmasına rağmen bu potansiyelini yeterli seviyede kullanamamaktadır. İlin temel geçim kaynağı hayvancılık olup nüfusun yaklaşık %65’i kırsalda yaşamaktadır. Sanayi, hizmetler ve turizm alanında ülkedeki en geri kalmış illerden birisi durumundadır. Bunun sonucu olarak il olduğu 1992 yılından beri sürekli göç vermeye devam etmektedir. İlin en önemli sorunu olan göçün temel nedeni iş ve istihdam alanlarının yetersizliğidir. İş ve istihdam alanlarındaki potansiyelin güçlendirilmesi, farklı sektör ve çalışma alanlarının çoğaltılması göç sorunun çözümünde son derece önemlidir. Bu nedenle Ardahan ilinin turizm potansiyelini ortaya çıkaracak şekilde jeopark ilan edilmesine yönelik çalışmalara başlanmıştır.

Jeoparklar, jeo-mirası korunurken aynı zamanda bunları turizme açan ve yöre halkının her açıdan (ekonomi, eğitim, kültür) gelişmesini amaçlayan sürdürülebilir kalkınma alanlarından birisidir. Bu özellikleri ile hem doğayı korumaları hem de ekonomik kalkınmaya aracılık teşkil etmeleri nedeniyle önemleri her geçen gün artmaktadır. Günümüz dünyasında jeoparklar, sürdürülebilir kırsal kalkınmanın gerçekleşmesi için potansiyel birer enstrüman olarak görülmektedir. Dünya üzerinde bu anlamda jeoparklara ilişkin oldukça önemli başarılı örnekler bulunmaktadır. Hâlihazırda Dünyada 45 farklı ülkede 169 UNESCO etiketli Küresel Jeopark bulunmaktadır. Jeoparkların bu önemlerinden dolayı her geçen gün ülkeler yeni aday alanlar ile UNESCO’ya başvurmakta ve dünya üzerinde gerçekleşen jeoturizmden daha büyük bir pay elde etmeye çabalamaktadırlar. Bununla birlikte ülkemizde UNESCO Küresel Jeopark ağına dahil sadece bir tane jeopark bulunmaktadır.

Bu kapsamda, Serhat Kalkınma Ajansının desteğiyle Ardahan Üniversitesi ile birlikte ildeki jeositler tespit edilmiş ve ilin jeopark potansiyeli ortaya çıkarılmıştır. İl genelinde tespit edilen toplam 73 tane jeositin Kuzeydoğu Anadolu’nun ve Güneybatı Kafkasya’nın jeolojik evriminin son 20 milyon yılına ilişkin kayıtları barındırdığı tespit edilmiştir. Burada Miyosen dönem sonrasında gerçekleşen volkanizma, yörenin neredeyse tamamını örtmüş ve jeolojik geçmişin miyosen öncesine ait kısmının neredeyse tamamını gizlemiştir. Ancak Kura Nehri vadisi yörede son 20 milyon yılda gerçekleşen volkanizmanın bütün ürünlerinin üst üste görülebildiği bir alan olması açısından ve yer tarihi yönünden büyük öneme sahip olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan yörede çok sayıda tektonik depresyon mevcuttur. Bu depresyonlar ve bunların oluşumuna neden olan yapısal hatlar, Güney Kafkasya ve Doğu Anadolu neotektonik dönem yer hareketlerinin delillerini oluşturmaktadır. Bu depresyonlardan birinin içinde bulunan Çıldır Gölü’nün yüzeyi kısmen tamamen donmakta ve ziyaretçiler tarafından da ilgi çekici bulunmaktadır. Ardahan Jeoparkı içerisinde Posof ilçesi ve çevresi ayrı bir öneme sahiptir. Burası kuaterner buzullaşmasının izlerini barındırmaktadır. Göze Dağı’nın kuzey yamaçlarında yer alan Buzul Vadisi ve Sirk Gölü bu anlamda oldukça önemlidir. Posof yöresi heyelanlar ve bunlara bağlı oluşan göller açısından da ayrıca önemlidir. Sahada heyelanlara bağlı oluşmuş çok sayıda göl mevcuttur. Yine il geneli biyolojik çeşitliliğin oldukça yüksek olduğu bir alandır. İl genelinde koruma altında 4

	<p>sulak alan; 5 önemli bitki alanı, 1 yaban hayatı koruma sahası mevcuttur. İl flora ve fauna varlığı açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. İlin sahip olduğu biyolojik çeşitlilik, jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri ile doğrudan ilişkilidir. Ardahan arkeolojik ve tarihi değerler ile somut olmayan kültürel miras açısından da oldukça zengindir. Gerek somut gerekse somut olmayan kültürel mirasın jeolojik ve jeomorfolojik yapı ile ilişkileri oldukça güçlüdür.</p> <p>Araştırma kapsamında yapılan ilk belirlemeler ışığında alanda bulunan jeositlerden 3'ünün uluslararası; 15'inin ulusal; 4'ünün bölgesel, 51'inin yerel düzeyde öneme sahip olduğu belirlenmiştir. Söz konusu değerlendirme yerel sitler açısından nihai olmayıp bunların önem derecelerinin daha yüksek olabileceği düşünülmektedir.</p> <p>Tüm bunlar değerlendirildiğinde Ardahan ili; jeolojik mirası, kırsal özellikleri ve doğallığını muhafaza etmesi ile jeopark olma yolunda önemli bir konuma sahiptir. Yapılacak çalışmalar ile hem turistik alanların altyapısının düzenlenmesi hem de sürdürülebilir kırsal kalkınmaya destek olması amacıyla Jeopark Ardahan Projesi'nin hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.</p>	
Uygulama Yeri ve Mülkiyeti	İl	Ardahan
	İlçe(ler)	Ardahan – Tüm İlçeler (Jeositler çeşitli vasıflarda bulunmaktadır, İl Özel İdare Mülkiyeti, Hazine, Mera, Orman vb.)
Uygulama Süresi	24 ay	
Proje Uygulayıcıları	Yararlanıcı	Ardahan İl Özel İdaresi
	Ortaklar	
	İştirakçiler	Ardahan Üniversitesi Ardahan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Ardahan İli Yerel Yönetimler Birliği Ardahan Orman İşletme Müdürlüğü Ardahan Tarım ve Orman Müdürlüğü Ardahan Ticaret ve Sanayi Odası
Yararlanıcılar	Hedef Gruplar	Ardahan ilindeki turizm işletmeleri, ildeki yöresel ürün ve hediyelik eşya üreten ve satan işletmeler, Ardahan ilini ziyaret eden yerli yabancı turistler.
	Nihai Yararlanıcılar	Ardahan ilinde ve ilçelerinde faaliyet gösteren her sektörden tüm işletmeler ve ikamet eden/edecek kişiler, çevre illerde ikamet eden kişiler, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler/acenteler.
Proje Konusu İle İlgili Diğer Kuruluşlar	Ardahan Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü Ardahan Esnaf ve Sanatkarlar Odası	

Projenin Temel Faaliyetleri

12. Proje Yönetim Ekibinin Oluşturulması

Bu faaliyet proje sahibi tarafından projenin 1'nci ayında uygulamaya başlanılacaktır. İdare bünyesinde 4 kişiden oluşan bir proje ekibi oluşturulacak ve yarı zamanlı olarak proje kapsamında çalışacaktır. Proje yönetim ekibinin görev ve rolleri aşağıda belirtilmektedir:

- Projenin faaliyetlerinin eksiksiz ve etkin uygulanması, iş planına göre yürütülmesi,
- Tanıtım ve görünürlüğünün Serhat Kalkınma Ajansı kurallarına göre sağlanması,
- Proje kapsamındaki her türlü mal ve hizmet alımı için teknik şartnamelerin hazırlanması, satın alma ve ihale süreçlerinin yürütülmesi,
- Proje bütçesinin verimli kullanılması, kayıtların düzenli tutulması ve belgelerin dosyalanması,

Faaliyetin Çıktısı: Başvuru sahibi çalışanlarından oluşan 4 kişilik proje ekibi oluşturuldu.

13. Proje Görünürlük Faaliyetleri

Proje kapsamında Görünürlük Rehberi gereğince finansman sahibi kuruluş olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, Serhat Kalkınma Ajansının ve yararlanıcı kuruluş olan Ardahan İl Özel İdaresinin isim ve logolarını içeren tanıtım tabelaları yapılacak ve proje süresince diğer faaliyetlerde görünürlükler sağlanacaktır. Projenin görünürlüğünün sağlanması kapsamında ayrıca proje kapsamında kurulumu yapılacak olan internet sitesinde de görünürlük kuralları sağlanacaktır.

Faaliyetin Çıktısı: 3 adet görünürlük tabelası proje uygulama alanlarına, 1 adet tabela karşılama merkezine yerleştirildi, kurulan Ardahan jeoparkına yönelik internet sitesinde görünürlük kurallarına uyuldu.

14. İhale Dosyası ve Eklerinin Hazırlanması

Proje kapsamında altyapısı düzenlenecek jeositlerin, oluşturulacak karşılama merkezinin ve görünürlük ve tanıtım faaliyetlerinin başvuru sahibi kurum satın alma mevzuatına göre ihale edilebilmesi ve ilanının başarı ile sonuçlandırılması için proje ekibi tarafından teknik şartname ve yaklaşık maliyet hesaplamaları yapılacaktır. İhale dosyaları ilgili sistem ve taslaklar üzerinden oluşturularak Ajans uzmanlarının onayı ile ilana hazır hale getirilecektir.

Faaliyetin Çıktısı: Yapım işi, hizmet alımları ve mal alımı işi için ihale dosyaları, doğrudan temin yöntemi ile yapılacak satın alımlar için ise muhtelif sayıda teknik şartname hazırlandı.

15. Satın Alma ve İhale İşlerinin Yapılması (Mal ve Hizmet Alımı)

Proje faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanacak olup proje bütçesinde kalemleri birimleri, miktarları ve bedelleri belirtilmiş olan yapım, hizmet ve mal alım işleri tamamlanacaktır. Hazırlanan ihale dosyaları kapsamında söz konusu işler, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde Ardahan İl Özel İdaresi tarafından ihale edilecektir. Projenin 3. ayı itibarıyla başarı ile sonuçlandırılan ihale kapsamında yüklenici ile sözleşme imzalanacak ve yer teslimleri yapılacaktır. Bu kapsamda jeositlerin stabilizasyon çalışmaları, araç ve yürüyüş yolları düzenlemeleri yapılacak; yönlendirme ve bilgilendirme tabelaları, kamelya, wc ve sokak mobilyalarının kurulumu gerçekleştirilecektir.

Bu kapsamda ilk etapta belirlenecek jeositlerin; turistlerin bir rota kapsamında ziyaret edebileceği güzergahlar üzerinde olmasına, ulaşılabilirliğine, önemine ve turistik değerine göre belirlenmesi planlanmıştır. İlk etapta belirlenen jeositler aşağıda belirtilmiştir. Bununla birlikte uygulama aşamasında çeşitli sebeplerle (uygulama zorlukları, mülkiyet sorunları vb) alternatif jeositler değerlendirilebilecektir. Bu kapsamda ilk etapta 25-30 jeositin jeopark'a kazandırılması planlanmıştır.

1. Rota: Göle – Yeniköy Kanyonu – Yalnızçam – Ardahan Merkez – Çıldır Gölü – Aktaş Gölü - Kurtkale üzerindeki jeositler:

- Ardahan Tektonik Depresyonu, Ardahan Ovası Kura Nehri Menderesleri
- Ardahan Kalesi
- Paleo-Ardahan Göl Depoları, Paleosol, Balık Fosilleri
- Yalnızçam Fayı
- Bağdeşen Kalesi
- Yeniköy Kanyonu (Türkeşen Boğazı)
- Bülbül / Kura Formasyonu, Pseudokarstik Mağaralar, Peribacası Oluşumları
- Kalecik Kalesi ve Bazalt Sütunları
- Kura Kanyonu ve Gömük Menderesleri
- Kazan Kale
- Çamlıçatak Formasyonu Tip Kesiti
- Şeytan Kalesi (Karaçay) Boğazı
- Şeytan Kalesi Pseudokarstik Mağaralar
- Çıldır Tektonik Depresyonu ve Çıldır Gölü
- Akçakale Adası ve Yerleşme Kalıntıları
- Aktaş Gölü ve Tektonik Depresyonu
- Kurtkale
- Kurtkalesi Nehir Adası

2. Rota: Hanak – Damal – Posof – Kanlıgöl üzerindeki jeositler:

- Ur Kalesi
- Atatürk Silüeti
- Çotsuyu Vadisi Eski Yerleşme Kalıntıları
- Harosman Mağaraları

- Sevimli (Vel) Kalesi
- Kaleönü Domu ve Kalesi
- Göze Dağı Buzul Vadisi ve Sirk Gölü
- Hiram Vadisi Peri Bacaları
- Kolşik Sektör Ormanları
- Yeniköy Şelalesi
- Çambeli Gölleri
- Armutveren Heyelan Set Gölü
- Kanlıgöl
- Yolağzı Heyelan Set Gölleri

Karşılama merkezinin iç donatım malzeme ekipmanlarının temini için yapılacak ihale ise projenin 12. ayı itibarıyla sonuçlandırılacaktır. Burada jeolojik mirasın tanıtımı amacıyla sinevizyon ve 3D VR gözlük gibi kalemlerin de temin edilmesi planlanmaktadır. Karşılama merkezi olarak ilk etapta geçici olarak ilde bulunan Tarihi Kongre Binası'nın veya atıl durumdaki bir kamu binasının bir kısmının kullanılması planlanmaktadır. Daha sonraki süreçte Millet bahçesi olarak yapılmakta olan alandaki tarihi binalardan birisinin Jeopark Ardahan Karşılama Merkezi ve Müzesi olarak kullanılması öngörülmektedir. Ayrıca jeopark web sitesi ve mobil uygulaması gibi hizmet alımları da bu faaliyet kapsamında gerçekleştirilecektir.

Faaliyetin Çıktısı: Mal alımı ve hizmet alımları gerçekleştirildi.

16. Mal, Hizmet ve Yapım İşlerinin Tamamlanması

Proje kapsamında ilk etapta jeosit ilan edilecek yaklaşık 25-30 adet alanın altyapısı, web sitesi uygulama ve karşılama merkezinin tefrişatı ile birlikte hazırlanması tamamlanacaktır. Altyapıların ve karşılama merkezinin projenin 18. Ayında tamamlanması planlanmaktadır.

Faaliyetin Çıktısı: Jeositlerin altyapısı tamamlandı, web sitesi, mobil uygulama ve tanıtım materyalleri hazırlanarak karşılama merkezi hizmete hazır hale getirildi.

17. Jeopark Yönetişim Yapısının Oluşturulması, Jeopark'ın İlanı, İl İçi ve İl Dışında Tanıtım Çalışmalarının Yapılması

Proje uygulama süreci ile eş güdümlü olarak jeopark yönetim yapısının oluşturulması çalışmaları yapılacak jeosit ve karşılama merkezinin hazır olmasını müteakiben de Ardahan Jeopark'ı kamuoyuna ilan edilecektir. Bu kapsamda il içinde başta turizm sektöründeki işletmeler olmak üzere jeopark işbirliği çalışmaları yapılarak jeoparkın özel sektörle bağı kurulacaktır. İlde yaşayan vatandaşlar ve öğrenciler için jeopark bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. Yapılan çalışmaların sözlü ve yazılı basın ortamında yerel, ulusal ve

	<p>uluslararası arenada yer almasına olanak sağlanacaktır. Bu kapsamda Ardahan Jeopark'ının ulusal ve uluslararası duyurusu yapılacak, turizm acenteleri için de tanıtım ve işbirliği faaliyetleri yürütülecektir.</p> <p><u>Faaliyet Çıktısı:</u> Ardahan Jeopark'ı ilan edildi, tanıtım ve bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirildi.</p> <p>18. Proje Raporlama ve Ödeme İşlemlerinin Yapılması</p> <p>Projenin ihale ve satın alma süreçlerinin tamamlanmasına müteakip ara rapor, tüm faaliyetlerinin tamamlanması ile de nihai raporlama işlemleri tamamlanarak yeminli mali müşavir raporu ve diğer destekleyici/kanıtlayıcı belgelerle ajansa sunulacaktır. Proje süresince yapılacak toplantı ve faaliyetler ile alınan kararlar tutanak altına alınacaktır. Bu toplantı ve faaliyetlere ilişkin raporlar proje ekibi tarafından yapılacaktır.</p> <p>Faaliyetin Çıktıları: 2 adet ara rapor, 1 adet nihai rapor ve YMM raporu hazırlanmıştır.</p>
<p>Performans Göstergeleri</p>	<p><u>Çıktı Göstergeleri</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Geçici İstihdam - 10• Düzenlenen Jeosit Sayısı - 25• Ziyaretçi Sayısı – 50.000• Turizme Kazandırılan Unsur Sayısı – 25• Bölge İçinde Tur Güzergâhlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı - 25• Turizme Kazandırılan Unsur/- 25• Eğitilen Genç Sayısı – 1000• Eğitilen Kadın Sayısı - 100 <p><u>Beklenen Sonuçlar:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Proje kapsamında Ardahan Jeopark'ı ilan edildi. İlin turizm değeri artırıldı ve bölgede alternatif turizm destinasyonu oluşturuldu.• Ardahan Jeopark'ı UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na dahil edildi.• İlin ulusal ve uluslararası tanıtımı sağlandı.• Turizm sektörünün istihdama katkısı artırıldı.• Bölgede turistlerin kalış sürelerinde artış sağlandı.• Bölgede kırsal turizmin gelişimine katkı sağlandı.• Bölgeye gerçekleşen tur sayısında ve çeşitliliğinde artış sağlandı.• Bu proje ile tamamlayıcılığı olan yeni farklı projelerin oluşturulmasına imkân sağlandı.• Bölge halkının turizm sektörüne ilişkin girişimcilik farkındalığı arttı.

2. PROJE AMAÇLARI, GEREKÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Projenin Genel Hedefi	Ardahan ilinin jeolojik, tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerinin turizme kazandırılarak jeopark ilan edilmesi, bölgenin turizm altyapısının geliştirilmesi ve sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması projenin genel hedefidir.
Proje Amaç(lar)ı	Proje kapsamında; <ul style="list-style-type: none"> • İldeki öncelikli turizme kazandırılacak 25 adet jeositin araç ve yaya yolları ile turistik altyapısının düzenlenmesi, • Jeopark Karşılama Merkezi'nin hayata geçirilmesi, • İlde turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, • Turizm sektörünün istihdama katkısının artırılması, • Yerli ve yabancı turistlerin geceleme sürelerinin ve yapabilecekleri aktivite sayısının artırılması, • Alternatif turizm destinasyonu oluşturarak Bölge turizminin geliştirilmesi ve gelirlerin artırılması, • İlde yaşayanlar için jeositler ve jeopark alanında farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Arka Planı ve Gerekçesi	<p>Proje; sürdürülebilir kırsal kalkınmayı da içine alacak şekilde turizm alanında ilin potansiyelinin ortaya çıkarılmasını, markalaşmasını, ulusal ve uluslararası tanıtımının sağlanmasını; jeolojik, doğal, kültürel ve tarihi değerlerinin korunmasını amaçlayan, sektörel çeşitlenmeyi ve özel sektör hizmet alanlarını artıran sosyal ve ekonomik hayata katkı yapacak güdümlü proje desteği kapsamında desteklenecek alanlarla doğrudan ilgilidir.</p> <p>Proje, TRA2 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planının stratejik öncelikler ve tedbirler kısmında yer alan “Turizm Destinasyonlarının Geliştirilmesi Ve Markalaştırılması” Stratejik önceliği ve bu önceliğe ait “1.3: Turizm Destinasyonlarının Altyapısı Geliştirilecektir.” ve “1.4: Turizmin Tüm Yıla Yayılması ve Turizm Çeşitliliğinin Artırılması Sağlanacaktır.” hedefleri ile doğrudan ilgilidir. Bu hedefler kapsamında belirlenen “Turistik Alanlarda Temel Altyapı Geliştirilecektir.”, “Bölge’ye Özgü Değerler Korunarak Turizme Kazandırılacaktır.”, “Turizm Alanında Ulusal ve Uluslararası Etkin Tanıtım ve İş Birliği Faaliyetleri Sürdürülecektir.”, “Yeni Turizm Destinasyonları Oluşturulacaktır.” gibi tedbirler projenin amaçları ve genel hedefi ile doğrudan uyumludur. Proje ile ildeki turizm potansiyeli yüksek jeositlerin altyapısı geliştirilecek, bu alanların korunması sağlanacak, jeopark ilan edilerek hem turizm çeşitliliği artırılabilecek hem de ulusal ve uluslararası etkin tanıtım ve iş birliği sağlanmış olacaktır.</p> <p>Söz konusu proje; On İkinci Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023 ve Türkiye Turizm Stratejisi ile doğrudan ilgilidir. Bu kapsamda Türkiye Turizm Stratejisi içerisinde bu projeye uygun birçok ilke ve strateji bulunmaktadır. Bu kapsamda vizyon ifadesinde geçen “Sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması” ve bu vizyona ait ilkelere yer alan “Bölgeler arasındaki gelişme farklılıklarının giderilerek sürdürülebilir</p>

	<p>kalkınma hedefine katkıda bulunulması”, “Turizmin geri kalmış bölgeler ve özellikle dezavantajlı grupların sosyo-ekonomik konumlarının güçlendirilmesinde bir araç olarak kullanılması”, “Nitelikli turist sayısının ve turizm gelirlerinin artırılması” , “Yurt içi ve yurt dışı tanıtım ve pazarlamanın etkin kılınması”, “Uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi” gibi ilkeler Jeopark Ardahan Projesi ile doğrudan ilgilidir. Ayrıca projenin amaçları, ilgili belge kapsamında belirlenen planlama, örgütlenme, tanıtım ve pazarlama, markalaşma, turizmin çeşitlendirilmesi gibi stratejiler ve bu stratejiler altındaki eylemlerle uyumludur. Bu anlamda proje Türkiye Turizm Stratejisi belgesinin vizyon ve stratejilerine doğrudan hizmet eden bir durumdadır.</p> <p>12. Kalkınma Planı’nda Turizm sektörü için belirlenen “527. Ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması amacıyla daha fazla gelir bırakan turizm çeşitleri geliştirilecektir.” ve “528. Turizm gelirinin artırılması, mevcut pazarların güçlendirilmesi, yeni pazarların oluşturulması ve harcama eğilimi yüksek ziyaretçilere ulaşılması amacıyla tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.” alt tedbirleri ile proje amaç ve hedefleri doğrudan ilişkilidir. Jeoparkları ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin daha fazla harcayabilecek nitelikli turist kategorisinde olduğu bilinmektedir. Ardahan ilinin jeopark ilan edilmesi hem etkin bir tanıtım sağlayacak hem de harcama eğilimi yüksek turistlere ulaşılmasını sağlayacaktır.</p> <p>Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’nde yer alan “400. Ülke genelinde turizmin coğrafi ve tür bakımından çeşitlendirilmesinde bölgesel çekim merkezlerinin doğal ve kültürel özellikleri temel alınarak, bu şehirlerde kültür, inanç, gastronomi, doğa ve kış turizmi gibi turizm çeşitleri geliştirilecektir.” ve “413. Turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve kalitesinin artırılmasına hizmet edecek altyapı geliştirilecektir.” tedbirleri de Jeopark Ardahan Projesi ile doğrudan uyumludur.</p>
Projenin Tamamlayıcılığı	<p>Ardahan ilinde Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA) öncülüğünde turizm sektöründe çok önemli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Ajansın çeşitli güdümlü ve mali destek programları ile Yalnızçam Kayak Tesisi’nin altyapısı düzenlenmiş, Çıldır Gölü çevresinde düzenlemeler yapılmış, Ardahan Merkez ve Posof ilçesinde bungalov evler inşa edilmiş ve Kura Nehri’nin çevresi turizme yönelik rekreasyon alanları ve yürüyüş yolları ile düzenlenmiştir. Ayrıca Kafkas Arı Konağı Projesi ile de ilde arıcılık müzesi kurularak alternatif bir destinasyon oluşturulmuştur. Bütün bu projelerin öncelikleri, amaçları ve hedefleri Jeopark Ardahan Projesinin amaç ve hedefleri birbiri ile uyumlu ve tamamlayıcı olup ilde turizm varlığının artırılması ve çeşitlendirilmesi amaçlanmıştır.</p> <p>Ayrıca ilde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yapımı devam eden Millet Bahçesi ile Millet Bahçesi içerisindeki tarihi binaların restorasyonu çalışması da il turizmine katkı sağlayacaktır. Bu alandaki tarihi binalardan birisinin ilerleyen yıllarda Jeopark Ardahan Karşılama Merkezi ve Müzesi olarak kullanılması öngörülmektedir. İlgili alandaki çalışmalar devam ettiği için proje kapsamında karşılama merkezinin tarihi Kongre Binası’nda veya atıl durumdaki bir kamu binasında ayrılan bir alanda gerçekleştirilmesi planlanmıştır.</p>

	<p>Jeopark Ardahan Projesi ile ilde ilk etapta 25 – 30 adet jeositin turizme kazandırılması amaçlanmaktadır. Orta ve uzun vadede UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na dahil olunması ile tespit edilen diğer jeositlerin de turizme kazandırılması ve jeoparka dahil edilmesi için gerçekleştirilecek çalışmalar projenin devamındaki tamamlayıcı projeler olacaktır.</p> <p>Bununla birlikte jeopark kapsamında kurulacak yönetim yapısı ile; ilgili tüm kuruluşlar ile iletişim halinde olunacak, projenin tamamlayıcılığı kapsamında yapılacak çalışmalar bu yapı üzerinden devam ettirilecektir.</p>
<p>Projenin Etkileri</p>	<p>Jeopark, yeryüzü şekilleri ve jeolojik özellikleri açısından uluslararası öneme sahip, koruma, eğitim ve sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinin gerçekleştirildiği, bütüncül bakış açısıyla yönetilen, yönetimi planlanmış sınırları belli coğrafi alanlardır. İçerisinde çok sayıda jeosite ev sahipliği yapan jeoparklar, bu jeositlerin korunup gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlayan birer koruma alanı ve aynı zamanda yöre halkının sosyal ve kültürel anlamda kalkınmasını hedefleyen birer sürdürülebilir kalkınma alanıdır. Jeomirasın korunmasının yanında jeoparklar doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanımı, iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması ve doğal afetlerle ilgili risklerin azaltılması gibi konularda da toplumun bilinçlenmesini ve farkındalığının artırılmasını amaçlar ve içlerinde çok farklı özelliklere sahip arkeolojik, ekolojik, tarihsel ya da kültürel siteleri veya koruma alanlarını barındırabilirler.</p> <p>Bu gözle bakıldığında en temelde jeoparklar birer sürdürülebilir kalkınma aracıdır. Proje ile jeolojik, tarihi ve kültürel miras açısından öneme sahip alanlar koruma altına alınacak; jeopark sahası içerisindeki estetik peyzaj açısından öneme sahip jeositlerin tanıtımı yoluyla alanda turizm geliştirilecektir. Yörede gelişen turizm ve buna bağlı yan sektörler yöre halkının ekonomik kalkınmasına da aracılık edecektir. Jeopark olan alan UNESCO kalite sertifikasına sahip olacak ve bu kalite sertifikası alanın uluslararası düzeyde tanınırlığını artıracaktır. Bu anlamda jeoparklar bir yer için bir turizm ve kalkınma markasıdır. Jeoparklar aracılığıyla hem turizmin gelişmesi sağlanacak hem de yöresel ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması için de fırsat oluşacaktır. Bu da birçok ilave istihdam ve gelir imkanı sağlayacak, alternatif istihdam alanları oluşturacak, işsizliğin ve göçün azalmasında destek sağlayacaktır.</p> <p>Bütün bu yönleri büyük bir turizm ve kalkınma potansiyeli barındıran Jeopark Ardahan Projesi ile bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunulacak, Ardahan ilinin turizm gelirleri artırılabilecek ve bölge halkının refah seviyesinde artış sağlanacaktır.</p> <p>Projenin herhangi bir çevresel soruna neden olmayacağı hatta jeopark olarak jeomirasın korunmasına fayda sağlayacağı görülmektedir. Yapılacak çalışmalar için ÇED gerekli değildir yazısı alınmıştır.</p>
<p>Projenin İşletme Modeli ve Sürdürülebilirliği</p>	<p>Projenin genel koordinasyonundan Ardahan İl Özel İdaresi sorumludur. Ardahan İl Özel İdaresi tarafından proje uzmanı, inşaat mühendisi, mimar gibi teknik personeller projenin yürütülmesi için görevlendirilecektir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proje süresince yönetim modeli: <p>Ardahan İl Özel İdaresi proje süresince faaliyetleri iş planına uygun şekilde yönetecek, gerekli proje yönetim ekibini kurarak ihale hazırlık, satın alma ve kontrolörlük işlerini yürütecektir. Bu sırada iştirakçilerle de yapılacak çalışmalar hususunda işbirliği ve istişare süreçleri yönetilecektir.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Proje sonucunda ne tür ürün ve hizmetlerin üretileceği: Proje kapsamında Ardahan ilinde tespit edilen jeositlerin altyapıları ve ulaşım imkanları iyileştirilecek, bir adet karşılama merkezi kurulacak, ilin ve jeositlerin tanıtımı sağlanacak ve Ardahan ili jeopark olarak ilan edilecektir. İlerleyen süreçte ilin UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na dâhil edilmesi için çalışmalar yürütülecektir. • Bu ürün ve hizmetlerden kimlerin hangi koşullarda yararlanacağı Ürün ve hizmetlerden ilde yaşayanlar ve ile gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler yararlanabilecektir. Jeopark ve jeomirasa meraklı, ilin jeolojik, doğal ve tarihi potansiyelini görmek isteyenler için altyapısı düzenlenen jeositler sürekli ziyarete açık olacaktır. • Proje sonrası yönetim modeli (personel ihtiyacı, girdi ve işletme maliyetleri, satış gelirleri vb. kurumsal ve mali unsurlar açısından projenin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı) Proje sonrasında Jeopark Ardahan için bir yönetim yapısı ve yönetim organı oluşturularak, bir birlik mekanizması kurulması planlanmaktadır. Bu birliğin ilin turizm alanındaki diğer konularında da yönetim anlayışıyla karar / danışma organı olacağı öngörülmektedir. Jeoparkın icra, denetim, kontrol mekanizmaları için ise ilgili birliği oluşturan yapılardan görevlendirilecek personeller ile bir icra organı oluşturulacaktır. İcra organı jeositlerin kontrolü, bakımı, yeni projelerin uygulanması ve UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na başvuru süreçlerini yönetecektir. 																		
<p>Proje Riskleri</p>	<p>Projenin uygulama ve uygulama sonrası işletme dönemine ilişkin herhangi bir kurumsal, politik ve çevresel sürdürülebilirliği yönüyle bir riski bulunmamaktadır.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>#</th> <th>Risk Tanımı</th> <th>Dönem (Uygulama / İşletme)</th> <th>Olasılık (1-5 arası)</th> <th>Etki Düzeyi (1-5 arası)</th> <th>Tedbir</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Kur riski nedeniyle gerçekleşebilecek maliyet artışları</td> <td>Uygulama</td> <td>3</td> <td>5</td> <td>Ardahan İl Özel İdaresi projede bu tarz bir sorun yaşanması durumunda ek bütçe oluşturacaktır.</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Jeositlerde mülkiyet sorunları sebebi ile uygulama yapılamaması</td> <td>Uygulama</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>İl genelinde toplamda 73 tane jeosit belirlenmiştir. Jeositlerin çoğu hazine arazisi, kamu arazisi, orman ya da mera arazileri içerisinde. Bunlardan ilk etapta yaklaşık 25-30 adetinin turizme kazandırılması planlanmaktadır. Planlanan jeositlerin mülkiyet sorunları sebebi ile uygulanamaması</td> </tr> </tbody> </table>	#	Risk Tanımı	Dönem (Uygulama / İşletme)	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir	1	Kur riski nedeniyle gerçekleşebilecek maliyet artışları	Uygulama	3	5	Ardahan İl Özel İdaresi projede bu tarz bir sorun yaşanması durumunda ek bütçe oluşturacaktır.	2	Jeositlerde mülkiyet sorunları sebebi ile uygulama yapılamaması	Uygulama	2	3	İl genelinde toplamda 73 tane jeosit belirlenmiştir. Jeositlerin çoğu hazine arazisi, kamu arazisi, orman ya da mera arazileri içerisinde. Bunlardan ilk etapta yaklaşık 25-30 adetinin turizme kazandırılması planlanmaktadır. Planlanan jeositlerin mülkiyet sorunları sebebi ile uygulanamaması
#	Risk Tanımı	Dönem (Uygulama / İşletme)	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir														
1	Kur riski nedeniyle gerçekleşebilecek maliyet artışları	Uygulama	3	5	Ardahan İl Özel İdaresi projede bu tarz bir sorun yaşanması durumunda ek bütçe oluşturacaktır.														
2	Jeositlerde mülkiyet sorunları sebebi ile uygulama yapılamaması	Uygulama	2	3	İl genelinde toplamda 73 tane jeosit belirlenmiştir. Jeositlerin çoğu hazine arazisi, kamu arazisi, orman ya da mera arazileri içerisinde. Bunlardan ilk etapta yaklaşık 25-30 adetinin turizme kazandırılması planlanmaktadır. Planlanan jeositlerin mülkiyet sorunları sebebi ile uygulanamaması														

						durumunda diğer jeositler alternatif olarak değerlendirilecektir.
3	Küresel salgın kısıtlamaları	Uygulama ve İşletme	1	4		Bu riske karşı proje süresi maksimum 24 ay olarak belirlenmiş ve ek süre uzatımlarına başvurulabileceği planlanmıştır.
4	UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na kabul edilmeme	Uygulama sonrası	3	4		Bu konuda uzman kişilerden danışmanlık alınacaktır. Bu konuda SERKA da uluslararası ağ ve organizasyon çalışmaları kapsamında destek sağlayacaktır.

3- Iğdır Soğuk Hava Deposu Güdümlü Projesi

1. PROJE TEMEL BİLGİLERİ	
Proje Adı	Iğdır Soğuk Hava Deposu Projesi
Proje Konusu ve Sorun Tanımı	<p>Proje Konusu: Proje, tarımsal ürünleri uygun koşullarda saklayarak, fiyat dalgalanmalarına ve mevsimsel zorluklara karşı üreticinin pazarlamada yaşadığı sıkıntıları önlemeyi ve ürünlerin rekabet gücünü artırmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, Iğdır ilinde tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesine yönelik kayısı ve elma başta olmak üzere yöresel ve/veya tarımsal nitelikteki ürünler için toplam 1.200 m² kapalı, 600 m² soğutma alanına sahip olan bir soğuk hava deposu inşa edilecektir. Bu soğuk hava deposu içerisinde her biri 150 m² kapalı alana sahip olan dört adet bağımsız bölüm yer alacaktır. Bağımsız bölümlerin kullanımında öncelikli olarak ikisinde elma, diğer ikisinde ise kayısı depolanması planlanmaktadır.</p> <p>Söz konusu proje ile Iğdır ilinde üretilen yöresel ve tarımsal ürünlerin katma değerinin artırılması ve bu sektörlerde üretim ve pazarlama altyapılarının iyileştirilmesine katkı sağlanacaktır</p> <p>Sorun Tanımı: Bilindiği üzere, artan dünya nüfusu karşısında sınırlı kaynakların değerlendirilmesi ve gıda arz güvenliğinin sağlanması, son yıllarda insanlığın temel sorunlarının başında gelmektedir. Özellikle Covid-19 pandemi sürecinde yaşanan kapanma ve tedarik zincirinin bozulması, ülkelerin gıda arz güvenliğine stratejik açıdan yaklaşımlarının önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu bağlamda, ülkemizde Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen 2024-2028 Stratejik Planında da görüleceği üzere, kırsal kalkınma stratejik bir hedef olarak ortaya konmuştur.</p>

	<p>İlde kırsal kesimde nüfusun tutunamamasının en önemli sebeplerinden biri toprak ve sermaye büyüklüğünün yetersiz olmasıdır. Nüfusun hızlı artması sonucu gittikçe parçalanarak arazi, her geçen gün küçük alanlardan daha fazla yararlanmayı gerektirmektedir. Bu nedenle, meyve-sebze yetiştiriciliğinin yaygınlaşması; İlde işsizliğin azalmasına, özellikle sosyal dezavantajlı konumda bulunan kadın üreticilerin kırsal kalkınmasına, birim alandan daha fazla ürün alınmasına ve nüfusun kırsal kesimde tutulmasına imkân verecektir. Bölgede tarımsal üretim, yoğun olarak yapılmasına rağmen, sebze-meyve yetiştiricilikte maalesef hak ettiği yere gelememiştir. Bunun en önemli sebepleri olarak, soğuk hava depolama sistemlerinin kuruluş maliyetinin yüksek olması ve kırsal nüfusun bu konuda yeterince bilinç sahibi olmaması belirlenmiştir.</p> <p>Iğdır ilinde "şalak" adı verilen kayısı çeşidi yetiştirilmektedir. Ancak, bu kayısı çeşidinin diğer kayısı çeşitlerine oranla daha kısa bir ömrü bulunmaktadır. Bu durum, ürünlerin piyasaya sunulma zamanını kısıtlamakta ve üreticilerin fiyat avantajı elde etmelerini zorlaştırmaktadır. Iğdır Soğuk Hava Deposu Projesi, kayısıların saklama ömrünü uzatarak, farklı zamanlarda piyasaya sürebilme esnekliği kazandıracaktır. Böylece, üreticiler ürünlerini en uygun piyasa koşullarında satma olanağı bulacak ve fiyatlarını daha yüksek seviyelerde tutabileceklerdir.</p> <p>İl özellikle coğrafi işaretli tarımsal ürünü kayısı başta olmak üzere birçok meyve ve sebzenin ihracatçısıdır. Ancak çabuk bozulan yaş meyve ve sebzenin soğuk zincir korunarak muhafaza edilmesi ve nakli konusunda yeterli kapasite yoktur. TÜİK verilerine göre kayısının 2023 yılı rekoltesi yaklaşık 40 bin tonu bulmasına rağmen ilde bulunan mevcut soğuk hava depolarının toplam 3.500 tonluk kapasitesi oldukça sınırlıdır.</p>	
Uygulama Yeri	İl	Iğdır
	İlçe(ler)	Merkez-Oba Köyü
Uygulama Süresi	24 ay	
Proje Uygulayıcıları	Yararlanıcı	Iğdır İl Özel İdaresi
	Ortaklar	Iğdır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
	İştirakçiler	Oba Köyü Tüzel Kişiliği
Yararlanıcılar	Hedef Gruplar	Meyve ve sebze üreten çiftçiler: 10 bin kişi Meyve ve sebze ticareti yapan esnaf: 2334 kişi Kadın ve Tarım Kooperatifleri: 5 adet
	Nihai Yararlanıcılar	Tüketiciler: 203 bin kişi Nakliyeciler-perakendeciler: 10 firma İhracatçılar: 4 firma Meyve ve sebze üreten çiftçiler ve aileleri: 40 bin kişi

		Meyve ve sebze satan esnaf ve aileleri: 9.336 kişi İstihdam edilen personel ve aileleri: 16 kişi
Proje Konusu İle İlgili Diğer Kuruluşlar	<p>İğdır Valiliği İğdır İl Özel İdaresi İğdır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü İğdır Merkez Oba Köyü Tüzel Kişiliği Ticaret odası Ticaret borsası Ziraat odası</p>	
Projenin Temel Faaliyetleri	<p>I. HAZIRLIK FAALİYETLERİ 19. Proje Ekibinin Oluşturulması Proje ekibi, proje faaliyetlerini proje süresi içerisinde Serhat Kalkınma Ajansı Proje Uygulama Rehberi (PUR)'a göre uygulamaktan ve satın alımları Kamu İhale Kanunu (KİK)'de bulunan usul ve esaslar doğrultusunda gerçekleştirmekten sorumlu idari ve teknik ekipten oluşmaktadır. İdari ekip, proje koordinatörü ve başvuru sahibi adına yetkilendirilen kişiden oluşan iki kişilik bir ekiptir. Proje koordinatörü, başvuru sahibi kurum adına proje için meclis kararıyla yetkilendirilmiş kişiyle birlikte, projenin KİK ve SERKA usul ve esasları çerçevesinde etkin ve başarılı bir şekilde uygulanması ve raporlanmasından sorumlu olacaktır. Başvuru sahibi kurum adına yetkilendirilen kişi ise, proje iş ve işlemlerine ilişkin evrakların imzalanmasından ve proje faaliyetlerinin KİK ve SERKA usul ve esasları çerçevesinde uygulanmasından sorumlu üst düzey yetkilidir. Teknik ekip ise, proje kapsamında uygulanacak faaliyetleri KİK usul ve esasları çerçevesinde yürütmek üzere idarece görevlendirilecek yedi kişiden oluşmaktadır. Bu ekipte, bir kontrol mühendisi ve geçici kontrol heyeti ile muayene kabul komisyonunda görevlendirilecek üçer kişi bulunmaktadır. Kontrol mühendisi, proje kapsamında yapılacak soğuk hava deposu yapım işinin, yüklenici firmaya işin projesine ve teknik şartnamesine uygun olarak yaptırılmasını ve işin geçici kabul aşamasına getirilmesini sağlayacaktır. Geçici kontrol heyeti, soğuk hava deposu yapım işinin işin projesine ve teknik şartnamesine uygunluğunu denetleyecek üç kontrolörden oluşmaktadır. Muayene kabul komisyonu ise, proje kapsamında ve proje idari ekibi tarafından gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımlarının KİK çerçevesinde işin projesine ve teknik şartnamesine uygunluğunu denetleyen en az üç kişiden oluşan bir komisyondur. <u>Faaliyetin Çıktısı:</u> Başvuru sahibi ve ortak kurum temsilcilerinden oluşan 9 kişilik proje ekibi oluşturuldu.</p>	

II. UYGULAMA FAALİYETLERİ

1. Satın Alma ve İhale İşlerinin Yapılması (*Mal ve Hizmet Alımı*)

Proje faaliyetlerinin yürütülmesini sağlayacak ve proje bütçesinde kalemleri birimleri, miktarları ve bedelleri belirtilmiş mal ve hizmet alımları yapılacaktır. Tüm mal ve hizmet alımlarının teknik şartnameleri hazırlanarak ihale süreçleri yönetilecek mal, hizmet ve yapım işi alımı temin edilecektir. Bu faaliyet kapsamında yapılacak ihalelerde KİK İhale kuralları uygulanacak olup doğrudan temin şartları taşıyan alımlarda piyasadan en az 3 teklif alınarak temin yapılacaktır. Temini ve teslimi yapılan yapım işi-mal-hizmetlerin bedelleri proje bütçesinde öngörülen bedelleri geçmeyecek şekilde proje hesabından EFT-havale yöntemlerini kullanarak ödenecektir.

2. İnşaat ve Yapım İşlerinin Yapılması

Soğuk Hava Deposu Yapım İşi, Iğdır Merkez'e bağlı Oba Köyü sınırları içerisinde gerçekleştirilecektir. İlgili alan köy tüzel kişiliğine ait olup, proje kapsamında başvuru sahibi kurum olan Iğdır İl Özel İdaresi'ne arazinin kullanım hakkı verilecektir.

30 m x 20 m ebatlarında ve 350 ton kapasiteli bir soğuk hava deposu inşa edilecektir. Bu yapı, işin mimari, statik, makine ve elektrik projeleri çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Soğuk hava deposu içerisinde her biri 150 m² alandan oluşan dört adet bağımsız bölüm bulunacaktır. Bu bağımsız bölümlerden ikisi elma, ikisi ise kayısı depolanmasında kullanılacaktır.

Yapım işi, Kamu İhale Kanunu (KİK) usul ve esasları çerçevesinde; işin uygulama projeleri, keşif özeti ve teknik şartnamesi doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

Faaliyetin Çıktıları: 1 adet toplam 600 m² depolama alanı ve 350 ton depolama kapasitesine sahip olan soğuk hava deposu fiziki olarak tamamlandı.

3. Tesise Yönelik Güneş Enerji Sistemi (GES) Kurulması

Proje kapsamında, elektrik enerjisi kullanımından kaynaklı işletme maliyetlerini minimize etmek amacıyla soğuk hava deposuna yönelik güneş enerji sistemi (GES) kurulacaktır. İnşa edilecek soğuk hava deposunun alanı 1.200 m² olup, GES'in gücü 250 kW olacaktır. Ayrıca, güneş enerjisi ile üretilen elektriğin iletilebilmesi için 400 kW'lık trafo Iğdır İl Özel İdaresi tarafından tahsis edilecektir.

Faaliyetin Çıktıları: Soğuk hava deposu üzerine 250 kW gücünde GES kurulumu gerçekleştirildi. Üretilen elektriğin dağıtımını sağlamak amacıyla 400 kW'lık bir trafo Iğdır İl Özel İdaresi tarafından tahsis edildi.

4. Makine-Ekipman Tedarik Edilmesi

Soğuk hava deposu yapım işinin tamamlanmasının ardından, depo içinde tahsis edilen bölümlere 4 adet soğutma ünitesi tedarik edilerek montajı yapılacaktır. Ayrıca, ürün giriş ve çıkışlarında kullanılmak üzere forklift alımı gerçekleştirilecektir. Iğdır İl Özel İdaresi tarafından elektrik kesintilerine karşı önlem almak amacıyla jeneratör tahsisi gerçekleştirilecektir. Ürünlerin tartımı için kantar satım alımı yapılacak olup, forkliftin tır içerisinde girmesini sağlayacak yükleme rampası da proje kapsamında teşkil edilecektir.

Faaliyetin Çıktıları: Soğuk Hava Deposu içerisindeki bağımsız bölümlere soğutma ünitelerinin montajı gerçekleştirildi. Ayrıca, ürünlerin tartımında kullanılmak üzere kantar alımı yapıldı.

	<p>5. Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri</p> <p>Projenin sözleşmesinin imzalanması ile birlikte projenin GÜDÜMLÜ Proje Desteği programı kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklendiğini tanıtmak amacıyla proje tanıtım tabelaları yapılacaktır. Ayrıca projenin başlangıcı ve tamamlanması yerel gazetelerde verilecek basın duyurusu ile halka duyurulacaktır. Yapılacak bütün tanıtım çalışmaları görünürlük kuralları çerçevesinde yerine getirilecektir.</p> <p><u>Faaliyetin Çıktıları:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Serhat Kalkınma Ajansı Görünürlük Rehberi'ne uygun olarak hazırlanacak proje tanıtım tabelası hazırlandı. • Yerel basında projenin tanıtımı için 2 gazetede haber yayınlandı. <p>6. Projenin Tamamlanması ve Sonuç Raporunun Yazılması</p> <p>Projenin tamamlanması ile birlikte proje kapsamında gerçekleştirilen bütün teknik faaliyetler ve harcamalara ilişkin olarak nihai rapor proje başvuru sahibi tarafından hazırlanacaktır. Proje mali denetim raporu ise proje denetçisi tarafından hazırlanarak ajansa sunulacaktır.</p> <p><u>Faaliyetin Çıktıları:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Proje nihai raporu oluşturuldu. • Proje mali denetim raporu YMM tarafından hazırlandı. • Projenin teknik ve idari işleri etkin bir şekilde gerçekleştirildi.
<p>Performans Göstergeleri</p>	<p><u>Çıktı Göstergeleri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • İnşa edilen toplam kapalı alan – 1.200 m² • İnşa edilen soğuk hava deposu sayısı – 1 adet • Oluşturulan bağımsız bölüm sayısı- 4 adet • Depolama alanı- 600 m² (4*150 m²) • Toplam depolama kapasitesi- 350 ton <p><u>Sonuç Göstergeleri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Soğuk hava deposunda 4 kişi istihdam edildi. • Depolanma koşulları sebebiyle zayı olan meyve miktarı %10 azaldı. • Meyve üretimiyle uğraşan 6.000 çiftçi soğuk hava depolarından faydalandı. • Üretici ve esnafın ürün fiyat dalgalanmalarından etkilenmesi engellendi. • Mevsimsel koşullar kaynaklı oluşan pazarlama sıkıntısı engellendi. • Üretilen tarımsal ürünlerin katma değer artırılmasına yerel düzeyde katkı sağlandı.

- İldeki meyve üretim miktarı %10 arttı.

2. PROJE AMAÇLARI, GEREKÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Projenin Genel Hedefi	Proje ile Iğdır ilinde yetişen tarımsal ürünlerin katma değerinin artırılması amacıyla, tarım sektörünün üretim ve pazarlama altyapısının iyileştirilmesine katkıda bulunulması hedeflenmektedir.
Proje Amaç(lar)ı	<p>Proje kapsamında</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bölgeye ait tarımsal ürünlerinin katma değerinin artırılması için tarım sektörünün üretim ve pazarlama altyapısının iyileştirilmesine katkıda bulunmak, • Iğdır ilinde üretilen tarımsal ürünlerin depolanması ve işlenmesi için tarıma dayalı sanayi tesisi sayısının yükseltilmesi, • Tarımsal ürünleri uygun koşullarda saklayarak; gerek fiyat dalgalanmalarına karşı gerek mevsimsel zorluklardan dolayı pazarlamada sıkıntı yaşanan dönemlerde üreticinin ve sektörle ilgili esnafın mağdur olmasının önlenmesi, • Piyasanın arz ettiği kalitede ve her dönemde tarımsal ürünlere ulaşılması amacı çerçevesinde 350 ton kapasiteli soğuk hava deposunun kurulması, • Kırsal alanda yaşayan nüfusun gelir artışı sağlanması suretiyle refahının artırılması ve kırsal kalkınmada sürdürülebilirliğin sağlanması, • Soğuk hava deposu işletmesi ile birlikte yeni iş imkânları yaratarak, yerel istihdamı artırmak, • Iğdır ilinde üretilen tarım ve gıda ürünlerinin kalitesini koruyarak, yurt dışına ihracat potansiyelini artırmak, <p>amaçlanmaktadır.</p>
Projenin Arka Planı ve Gerekçesi	<p>Iğdır ilinin tarımsal üretim potansiyeli oldukça yüksektir. İlde üretilen başlıca ürünler elma, kayısı, domates, karpuz, kavun, hıyar, patlıcan ve şeftalidir. İldeki meyve sebzelerin yıllık üretim miktarları incelendiğinde TÜİK verilerine göre 2019-2023 yılları arasında kayısı ve elma üretiminin yıllık ortalama yaklaşık 40.000 ton ve 37.000 ton olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. İlde 2023 yılında 38.441 ton kayısı üretimi gerçekleşmiş olup, bu üretim değeri ile Türkiye içerisinde Malatya, Mersin ve Kahramanmaraş'ın ardından 4. sırada yer almaktadır. 2023 yılında elmanın yıllık rekoltesi ise 32.152 ton olarak gerçekleşmiştir.</p> <p>Bölgenin verimli topraklarında yetişen meyve ve sebzeler hem yerel pazarda hem de ülke genelinde büyük talep görmektedir. Ancak çiftçilerin karşılaştığı en önemli sorun ürünlerinin hasat sonrası korunamaması ve pazara sunulma sürecinde ürünlerin zayı olmasıdır. Bu noktada, soğuk hava deposu ihtiyacı kritik bir önem taşımaktadır.</p>

İğdır Soğuk Hava Deposu Projesi, tarımsal ürünlerin katma değerinin artırılmasına yönelik önemli bir adım olarak tasarlanmıştır. Bu proje, çiftçilerin hasat ettikleri ürünleri uzun süre bozulmadan saklamalarına ve istedikleri zaman en uygun piyasa koşullarında satış yapmalarına olanak sağlayacaktır. Soğuk hava deposu ürünlerin tazeliğini ve besin değerini koruyarak tarımsal üretimdeki kayıpların önüne geçecektir. Bu da çiftçilerin ekonomik kayıplarını minimize edecek ve gelirlerini artıracaktır.

Bölgedeki çiftçilerin ekonomik kalkınması İğdır ilinin genel kalkınmasına doğrudan katkı sağlayacaktır. Tarımsal ürünlerin pazara sunulma sürecinde yaşanan kayıpların önlenmesi, tarım sektörünün daha verimli ve sürdürülebilir hale gelmesine yardımcı olacaktır. Soğuk hava deposunun sağladığı bu avantajlar, çiftçilerin rekabet gücünü artırarak, tarımsal ürünlerin ulusal ve uluslararası piyasalarda daha fazla talep görmesini sağlayacaktır.

Ayrıca proje kapsamında oluşturulacak soğuk hava deposu kırsal alanda yaşayan nüfusun yaşam kalitesini de artıracaktır. Kırsal kalkınma stratejileri doğrultusunda tarım sektörünün modernizasyonu ve altyapısının güçlendirilmesi, yerel ekonominin canlanmasına katkı sunacaktır.

Yukarıdaki analiz ve gerekçeler doğrultusunda projemiz aşağıdaki ulusal ve bölgesel plan, hedef ve öncelikleri ile ilişkilidir.

12. Kalkınma Planı

Plan içerisinde Öncelikli Gelişme Alanları başlığının altında Tarım ve Gıda alt başlığı bulunmaktadır. Bu alt başlığın politikalar ve tedbirler kısmında “495. Gıda güvenliğini teminen israfın önlenmesi, etkin stok yönetimi ile pazarlamaya yönelik altyapı ve uygulamaların geliştirilmesi sağlanacaktır.” ifadesi yer almaktadır. Bu kısım proje başvurusu ile doğrudan ilişkilidir.

2023-2025 Orta Vadeli Programı

Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın hazırladığı 2023-2025 Orta Vadeli Programı'nda “III. Makroekonomik Hedefler ve Politikalar” başlığı altında yer alan Fiyat İstikrarı alt başlığında “Tarımsal üretimde öngörülebilirliğin artırılarak fiyat dalgalanmalarının önüne geçilmesini, çiftçinin ürettiği ürünü değer fiyattan satabilmesini ve sanayinin ihtiyaç duyduğu kalitede ürünü tedarik edebilmesini teminen yeni mekanizmalar geliştirilecektir.” ifadesi yer almaktadır.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS)

BGUS' da “4.5.1 Tarım sektöründe yapısal dönüşümün hızlandırılması” başlığı altında “459. Kırsal nüfus başına düşen tarımsal katma değeri ve verimliliği artırmak üzere tarımsal yapı modernize edilecektir.” ifadesi yer almaktadır.

	<p>Tarım ve Orman Bakanlığı 2014-2023 Stratejik Planı Plan içerisinde yer alan “Kırsal Alanlarda Yaşam Kalitesini, Refah Seviyesini ve Ekonomik Çeşitliliği Geliştirmek” amacı kapsamında “Kadın ve genç çiftçilerin kırsalda tutunmalarına yönelik altyapı ve çevresel projelerin hayata geçirilmesi” ihtiyacı tespit edilmiştir. Proje, kırsalda yaşayan nüfusun gelir seviyesini artırmayı hedeflediğinden ilgili madde ile doğrudan ilintilidir.</p> <p>TRA2 2024-2028 Bölge Planı Serhat Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan Bölge Planı içerisinde yer alan “Stratejik Öncelik 2: Kırsal Altyapı ve Ekonominin Geliştirilmesi” başlığı altında “Tarımsal altyapı iyileştirilecektir.” hedefi bulunmaktadır.</p> <p>Söz konusu üst ölçekli plan ve strateji belgelerinde de belirtildiği üzere kırsalda tarım altyapısının geliştirilmesi, üretilen ürünlerin katma değerli ürünlere dönüştürülmesi kırsalda kalkınmanın sürdürülebilir olması için önem arz etmektedir.</p>
Projenin Tamamlayıcılığı	<p>2021 Yılı SOGEP Programı kapsamında, Iğdır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü’nün başvuru sahibi olduğu “Iğdır Gelişiyor: Seralarda Üretim, Kınalı Eller İle Buluşuyor” isimli proje kapsamında iki adet gotik tarzda sera inşa edilmiştir. Bu proje ile ildeki tarımsal potansiyelin artırılması hedeflenmiştir. Gotik tarzda seraların inşası, özellikle bitki yetiştirme koşullarını optimize ederek, tarım ürünlerinin kalitesini ve miktarını artırmayı sağlamaktadır.</p> <p>Iğdır’da tarımsal altyapının geliştirilmesi açısından değerlendirildiğinde, mevcut proje ile birlikte her iki projenin de ilin tarımsal potansiyelini artırma ve sürdürülebilir tarım uygulamalarını yaygınlaştırma açısından bütünlüyci bir rol oynadığı görülmektedir. Bu projeler, ilin tarım sektörünü diğer tarım illeri ile rekabet edebilir konumuna getirecektir.</p>
Projenin Etkileri	<p><u>Ekonomik Etkiler</u> <u>Soğuk Hava Deposu Projesi, bölgedeki tarım ürünlerinin raf ömrünü uzatarak, çiftçilerin ürünlerini daha yüksek fiyatlarla</u> satabilmelerine olanak tanıyacak ve böylece tarım gelirlerini artıracaktır. Bu proje, yerel ekonominin çeşitlenmesine ve büyümesine katkıda bulunarak, bölgeye yeni tarımsal ve ticari yatırımları teşvik edecektir.</p> <p><u>Sosyal Etkiler</u> Iğdır Soğuk Hava Deposu Projesi, gıdaların taze ve güvenli bir şekilde saklanmasını sağlayarak yerel halkın istedikleri zaman istedikleri gıdaya erişimini mümkün kılacaktır. Ayrıca kırsalda çiftçilik faaliyeti yürüten nüfusun gelir seviyesini artırarak kırsaldan kente göçün önüne geçilecektir.</p> <p><u>Çevresel Etkiler</u> Iğdır Soğuk Hava Deposu Projesi, tarım ürünlerinin bozulmasını önleyip gıda israfını önemli ölçüde azaltarak çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunacaktır. Ayrıca gıda ürünlerinin uzun mesafeler kat etmeden depolanabilmesi, nakliye kaynaklı karbon salınımlarını azaltacak</p>

	<p>ve böylece iklim değişikliğiyle mücadeleye olumlu bir katkı sağlayacaktır. Projede elektrik üretimi GES vasıtasıyla sağlanacağından bu durum da karbon salınımının azaltılması amacına yönelik önemli katkılar sunacaktır.</p>
Projenin İşletme Modeli ve Sürdürülebilirliği	<ul style="list-style-type: none">• Proje süresince yönetim modeli:<p>Proje süresince projenin her türlü iş ve işlemlerinin yürütülmesinden proje ekibi sorumlu olacaktır. Proje ekibi, teknik ve idari personellerden oluşacaktır. İdari personel projenin etkin bir şekilde yürütülmesi ve raporlanması süreçlerinde aktif rol oynayacaktır. Diğer taraftan, teknik personeller ise projenin teknik şartname ve meri mevzuatta bulunan usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirilmesinden sorumlu olacaktır. Proje ekibi tarafından her iki ayda bir toplantılar gerçekleştirilerek mevcut durum, riskler ve geleceğe yönelik hedefler değerlendirilecektir. Başvuru sahibi kurum olan Iğdır İl Özel İdaresi, ilde çeşitli projelerin gerçekleştirilmesinde bilfiil yer aldığından kurumsal kapasite anlamında yeterli donanıma sahiptir.</p><p>Soğuk hava deposunun yapım işinin tamamlanması akabinde faaliyetlerin planlanması, yürütülmesi ve sürdürülebilir hale getirilmesi Iğdır İl Özel İdaresi'nin görev ve sorumluluğunda olacaktır. Ayrıca bu süreçte proje ortağı olarak Iğdır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü teknik destek sağlayacaktır.</p>• Proje sonucunda ne tür ürün ve hizmetlerin üretileceği:<p>Proje sonucunda toplam 1.200 m² kapalı, 600 m² soğutma alanına sahip olan bir soğuk hava deposu inşa edilecektir. Bu soğuk hava deposu içerisinde her biri 150 m² kapalı alana sahip olan dört adet bağımsız bölüm yer alacaktır. Bağımsız bölümlerin ikisinde elma, ikisinde ise kayısı depolanacaktır.</p>• Bu ürün ve hizmetlerden kimlerin hangi koşullarda yararlanacağı<p>Proje sonucunda oluşturulan soğuk hava deposundan ilde meyve üretimi gerçekleştiren çiftçiler yararlanabilecektir. Bunun için hasat dönemlerinde meyve kabulüne başlanacak olup çiftçilerin belirledikleri süreye göre mahsullerinin depolama ihtiyaçları karşılanacaktır.</p>• Proje sonrası yönetim modeli (personel ihtiyacı, girdi ve işletme maliyetleri, satış gelirleri vb. kurumsal ve mali unsurlar açısından projenin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı)<p>Projenin işletmesi, Iğdır İl Özel İdaresi Altyapı Hizmetleri Anonim Şirketi tarafından gerçekleştirilecektir. Soğuk hava deposunun işletmesine yönelik ihtiyaç duyulan insan kaynağı ilde yaşayan ve gerekli vasıfları taşıyan kişilerin istihdam edilmeleri yoluyla sağlanacaktır. Projeye yönelik fiziksel altyapının sağlanmasının akabinde faaliyete geçilmesi aşamasında dört kişinin istihdam edilmesi planlanmaktadır. Projenin mali açıdan sürdürülebilirliği mahsullerini depolamak isteyen çiftçilerden alınan ücretlerle sağlanacaktır. Bu aşamada tarımsal üretimi teşvik etmek amacıyla belirlenen fiyat, piyasa koşullarına göre iskontolu olacaktır. Projede GES uygulaması söz konusu olacağından bu durum enerji kullanım maliyetlerinin minimize edilmesine katkı sağlayacaktır.</p>

Proje sonrası dönemde faaliyetlerin sürdürülebilirliği esas itibarıyla Iğdır İl Özel İdaresi sorumluluğunda olacaktır. Faaliyet döneminde de Iğdır İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile koordineli şekilde hareket edilecektir.						
Proje Riskleri	#	Risk Tanımı	Dönem (Uygulama / İşletme)	Olasılık (1-5 arası)	Etki Düzeyi (1-5 arası)	Tedbir
	1	Kurda yaşanabilecek dalgalanmalar sebebiyle bütçenin yetersiz kalması	Uygulama	3	5	Başvuru sahibi ve ortağı bu durumda ek bütçe sağlayabilecektir.
	2	Personel Eksikliği veya yetersizliği	İşletme	3	4	İşletmede çalışacak kişilerin seçimi için ilanlar yayınlanacak olup bu konuda İŞKUR Müdürlüğü ile de işbirliği yapılacaktır. Iğdır ilinden ilgili kişilerin bulunamaması durumunda şehir dışından başvurular alınacaktır.
	3	Bakım ve Onarım Sorunları	İşletme	1	4	Depo tesisinin düzenli bakımları başvuru sahibi tarafından yapılacaktır. Bunun yanı sıra tesiste yer alan ekipmanların arıza durumuna karşın yüklenici tarafından onarımlarının yapılmasına dair bir madde yer alacaktır.
	4	Talep Yetersizliği	İşletme	1	4	Çiftçiler tarafından yeterince talebin oluşması için tesisin tanıtımı gerçekleştirilecektir. Ayrıca ücretler piyasa fiyatlarına göre iskontolu olması bu durumun oluşmamasını sağlayacaktır.

EK-B Ön Fizibilite Konusu Proje Önerileri Listesi

SOP'lar kapsamında gerçekleştirilen Yönetim Faaliyetleri kapsamında paydaşlarla istişare edilerek 2024 yılında hazırlanması düşünülen ön fizibilite ler Bakanlığımız ile istişare halinde belirlenecektir.

EK-C Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Listesi

2024 yılında herhangi bir yurtdışı fuarı planlanmamıştır. Çalışma ziyaretleri ise Bakanlığımız ile istişare halinde planlanacaktır.

EK-D Düzenlenecek Etkinlikler

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
TRA2 Tanıtım ve Rota Belirleme Turu	TSOP	Ulusal ve uluslararası tanınırlığı yüksek düzeyde olan sosyal ve görsel medyada etkin rol alan kişilere, gazeteci ve televizyonculara TRA2 Bölgesi'nin tanıtılması	Bloggerların, fenomenlerin ve seyahat yazarlarının internet üzerinden hem görsel hem de yazılı olarak Bölge'deki turizm destinasyonlarını tanıtması,	Ağrı Ardahan Iğdır Kars	Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Türkiye Turizmi Tanıtma ve Geliştirme Ajansı	SYB, YDO'lar YHB	01.01.2024 31.12.2024
Serhat'ı Keşfet: Bölgesel Tanıtım Organizasyonları	TSOP	Bölge'ye gelen turistlerin ortalama kalış sürelerinin artırılmasına katkı sağlamak ve Bölge'nin ulusal olarak tanıtımını sağlamak.	Turistlerin, yerel/ulusal basınların ve yerel/ulusal yayınların Bölge'nin kendine has özelliklerini ve turizm	Ağrı Ardahan Iğdır Kars	Valilikler İl Özel İdareleri, İl ve İlçe Kaymakamlıkları ile Belediyeleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı	YDO'lar YHB	01.01.2024 31.12.2024

			potansiyeli tanıtması.		Dışişleri Bakanlığı Ağrı Kalkınma Eğitim-Kültür Vakfı İbrahim Çeçen (IC) Vakfı		
Yöresel Ürünler Mutfak Atölyesi	KSOP	Bölge'nin yöresel yemeklerinin tanıtımına ve restoranların menülerinde yer almasına katkı sağlamak	Bloggerların, fenomenlerin, yerel/ulusal basınların ve yerel/ulusal yayınların Bölge'nin yöresel yemek çeşitlerini tanıtması	Ardahan İğdır	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Belediyeler, Tarım ve Orman Müdürlükleri, TSO'lar, Üniversiteler	YDO'lar	01.01.2024 31.12.2024

EK-E Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekeçesi ve Kapsamı
TRA2 Bölgesi'nde Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	Bölge'de kırsal ekonomiyi canlandıracak, imalat sanayi ve turizm gibi faaliyetlerle birlikte çeşitliliği artıracak; tarımda da farklı üretim biçimleri ile ürün yelpazesinin genişletilmesini ele alacak yatırım fırsatları araştırılarak proje öneri formlarından oluşan bir rapor hazırlanacaktır. Söz konusu öneri formlarından hareketle	Ajans Eliyle	–

	Ajans paydaşları ile işbirliği halinde ulusal ve uluslararası kaynaklı destek mekanizmalarına projeler üretilecektir.		
Koyun Yününün İmalat Sektörüne Kazandırılması Ön Araştırma Raporu	Koyunyünlerinin ticari olarak değerlendirilebilmesi ve tekstil sektöründe kullanılması amacıyla yönelik Ajans personeli eliyle bir ön araştırma raporu hazırlanacaktır.	Ajans Eliyle	–
Iğdır İli Sektörel Rekabet Analizi	Iğdır ilinde sektörlerin ürün bazında rekabet gücünün ve dinamiklerinin belirlenmesi, mevcut durum analizlerinin yapılması (güçlü ve zayıf yönlerinin incelenmesi) ile vasıflı/vasıfsız insan kaynakları ve istihdam kapasitelerinin ortaya çıkarılması amacıyla sektörel rekabet analizi çalışması yapılacaktır. Çalışma hizmet alımı yoluyla yapılacak olup Ajans uzmanları tarafından süreç koordine edilecektir.	Hizmet Alımı	Personel yetersizliği ve söz konusu çalışmanın uzmanlık gerektirmesi
TRA2 Bölgesi'nde İmalat Sektörünün Çeşitlendirilmesine Yönelik Yatırım Fırsatlarının Araştırılması	Bölge'de imalat sektörünü hareketlendirecek, tarım, hayvancılık ve turizm gibi faaliyetlerle birlikte çeşitliliği artıracak; imalat sanayiinde modern üretim teknikleri ile ürün yelpazesinin genişletilmesini ele alacak yatırım fırsatları araştırılarak proje öneri formlarından oluşan bir rapor hazırlanacaktır. Söz konusu öneri formlarından hareketle Ajans paydaşları ile işbirliği halinde ulusal ve uluslararası kaynaklı destek mekanizmalarına projeler üretilecektir.	Ajans Eliyle	–
2024-2028 Ajans Stratejik Planı	Ajansımızın 2018-2023 Kurumsal Stratejik Planı'nın geçerlik süresinin dolması nedeniyle 2023 yılında başlatılan 2024-2028 Ajans Stratejik Planı çalışması Ajans personeli eliyle tamamlanacaktır.	Ajans Eliyle	–

EK-F Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları

Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları	Mali Destek Programı	Programın Yılı	Programın Kapanış Tarihi	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
Etki Değerlendirme Çalışması	Turizm Yatırımlarının Desteklenmesi Mali Destek Programı	2018	10.06.2022	Ajans eliyle	-
	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı 4	2018	03.10.2022	Ajans eliyle	-
	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı 5	2019	10.10.2022	Ajans eliyle	-
	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı 6	2020	Devam Ediyor	Ajans eliyle	-
	Bölgesel Rekabet Edilebilirliğin Artırılması Programı (REKAP)	2021	02.10.2023	Ajans eliyle	-

EK-G Kadın ve Genç İstihdamı Faaliyetleri

Faaliyetin Adı	Faaliyet Açıklaması	Faaliyet Takvimi
Fotoğrafçılık, Sosyal Medya Yönetimi ve İçerik Üretimi Eğitimleri	Bölge'deki kadınların ve gençlerin kendi işlerini kurmalarına katkıda bulunmak, günümüzün teknolojisini de yakalayarak büyük mecralara ulaşmalarını sağlamak ve Bölge'nin de bu sayede tanıtımına katkıda bulunmak için sosyal medya yöneticiliği, metin ve yazılı içerik oluşturma, sosyal medya fenomenliği konularında eğitimler verilerek kadınların ve gençlerin kendi iş fikirlerini geliştirmeleri sağlanacaktır.	01.01.2024 31.12.2024

Turizm Sektöründe Kadın Girişimciliğinin Artırılmasına Yönelik Eğitimler	<p>Tarihi Kimliğiyle Kars Kenti Projesi kapsamında kadınlara girişimcilik ve yönelik ev pansiyonculuğu ile ilgili eğitimler/seminerler verilecektir. Bu sayede Bölge’de ekoturizmin ve ev pansiyonculuğunun gelişme göstermesi sağlanarak kadın istihdamının artırılması amaçlanmaktadır.</p>	01.01.2024 01.10.2024
	<p>TRA2 Bölgesi illerinde 2023 yılı itibari ile 14 adet kooperatif faaliyet göstermektedir. Ağırlıklı olarak kadın üyelerden oluşan bu kooperatifler kuruldukları günden bugüne kadar Ajans ve çeşitli kurum katkıları ile ilerlemeler kaydetmektedirler. Kooperatifler üretimde her ne kadar belli bir seviyeye gelmişlerse de üretilen ürünlerin piyasada tutunmalarına sağlayacak markalaşma ve e-ticaret gibi eğitimlere ve danışmanlığa ihtiyaç duymaktadırlar. Faaliyet kapsamında kadın kooperatiflerine yönelik ihtiyaç duyulan eğitimler düzenlenecek ve danışmanlık hizmeti verilecektir.</p>	01.01.2024 31.12.2024
Yöresel Ürünlerin Üretimi ile Katma Değerinin ve Kırsalda Kadın İstihdamının Artırılması Faaliyeti	<p>TRA2 Bölgesi’nde kırsalda yaşayan kadınlara; özellikle coğrafi işaretli Kars ve Ardahan kazı, Posof fasulyesi, Posof elması ve Kağızman elması gibi ürünler olmak üzere yöresel ürünlerin üretilmesine ve katma değerli ürünlere dönüştürülmesine yönelik eğitimlerle farkındalık düzeylerinin artırılması sağlanacaktır. Bölge’deki paydaş kurumlarla yapılacak işbirliği ile belirlenen ürünlerin ticari değerinin artırılması için ürünleri üretme potansiyeli olan başta kadın girişimciler olmak üzere; tasarım, ambalajlama, depolama, üretim süreci, organik ürün üretimi, hijyenik sanitasyon, organik arıcılık, girişimcilik, pazarlama ve markalaşma, kooperatifçilik, proje hazırlama ve devlet destekleri gibi konularda eğitimler verilecektir.</p>	01.01.2024 31.12.2024

Kadınlar ve Gençler İçin Eğitim Modülleri

TRA2 Bölgesi'nde 15-30 yaş arası gençlerin; günümüzde sıklıkla kullanılan Python, R gibi programlama dillerini öğrenebilecekleri, Siber Güvenlik uygulamalarını kullanabilecekleri, 3D yazıcılar ile endüstriyel üretim süreçlerine hâkim olabilecekleri ve Tensorflow vb. kütüphaneler ile yapay zekâ uygulamaları geliştirebilecekleri bir eğitim modülü kurgulanmaktadır. Ayrıca program kapsamında, TRA2 Bölgesi'ndeki işletmeler, meslek liseleri, BİLSEM, mesleki eğitim ve halk eğitim merkezleri ile iş birliği yapılarak kadınların ve gençlerin yoğun olarak çalıştığı tekstil sektörü ve çağrı merkezleri başta olmak üzere çeşitli sektörlerde ara eleman ihtiyacını giderecek eğitimler de verilecektir.

01.01.2024

31.12.2024